

Møteinnkalling

Utvalg: Nordreisa nærings- og kulturutvalg
Møtested: Kommunestyresalen, Kommunehuset
Dato: 16.09.2014
Tidspunkt: 09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 77 77 07 10 eller på mail til postmottak@nordreisa.kommune.no.

Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utv.saksnr	Sakstittel	U.Off	Arkivsaksnr
PS 12/14	Referat saker		
RS 25/14	Særutskrift vedtekter Nord-Troms næringsutvalg		2014/2193
RS 26/14	Tildeling av kulturmidler 2014 - idrettsformål		2014/190
RS 27/14	Tildeling av kulturmidler 2014 - aktiviteter for eldre og funksjonshemmede		2014/190
RS 28/14	Tildeling av kulturmidler 2014 - aktiviteter for barn og ungdom		2014/190
RS 29/14	Tildeling av kulturmidler 2014 - musikkformål		2014/190
RS 30/14	Tildeling av kulturmidler 2014 - øvrige kulturformål		2014/190
RS 31/14	Tildeling av kulturmidler 2014 - Drift av samfunnshus og grendehus		2014/190
RS 32/14	Tildeling av prosjekttilskudd - Nordreisa musikkorps		2014/190
RS 33/14	Arrangementstilskudd til Kveenidol 2014		2013/898
RS 34/14	Tilsagn for søknad om midler til frivillig kulturtiltak 2014 - Kveenidol 2014		2013/898
RS 35/14	Søknad om støtte til festival Summer@Nord-Troms		2014/1816
RS 36/14	Avslag på søknad om tilskudd til kulturtiltak 2014 - Norgesmesterskapet i snøscooterdreg i Nordreisa		2014/190
RS 37/14	Tildeling kommunale næringsfond 2014 - Nordreisa kommune		2014/2050
RS 38/14	Tilskudd til dagligvarebutikker i utkantstrøk , budsjettår 2014		2014/1429
RS 39/14	Fordeling av midler til idrettsanlegg 2014 - tilsagn om ordinære midler til anleggsnr 1942000104 flomlys til kunstgressbane		2011/2492
RS 40/14	Avslag på søknad om spillemidler til anleggsnr 1942001001 O-kart Bakkeby (kopi av brev)		2011/4183
RS 41/14	Avslag på søknad om spillemidler til anleggsnr 1942002601 O-kart Nordreisa hestesport anlegg, stall		2013/2160
RS 42/14	Avslag på søknad om spillemidler til anleggsnr 1942000601 O-kart Garjala - rehabilitering		2011/3893
RS 43/14	Bestillingsbrev KIK - Nordreisa kommune		2013/4097
RS 44/14	Høringsinnspill: Planprogram for regional plan		2014/1381

for handel og service i Troms.

RS 45/14	Eldrepolitisk handlingsplan for Troms		2012/1658
RS 46/14	Fagseminar for Nordlandshest/Lyngshest	X	2014/969
RS 47/14	Svar på søknad til næringsfondet - *****	X	2014/1036
RS 48/14	Svar på søknad til næringsfondet ***** *****	X	2014/2343
RS 49/14	Svar på søknad om støtte til *****	X	2014/1790
RS 50/14	Svar på søknad ***** ***** ***** ***** *****	X	2014/2279
RS 51/14	Svar på søknad om oppstartsmidler - ***** ***** ***** ***** ***** *****	X	2014/2278
RS 52/14	Svar på søknad om støtte til å delta på ***** ***** ***** ***** *****	X	2014/2850
RS 53/14	Svar på søknad om investeringsstøtte - ***** ***** *****	X	2014/3006
RS 54/14	Svar på søknad om investeringsstøtte - *****	X	2014/3005
PS 13/14	Revidering av "Plan for Kommunalt utviklingsfond"		2014/2405
PS 14/14	Opprettelse av Nord-Troms Næringsgruppe		2014/295
PS 15/14	Klagebehandling Filmproduksjon		2014/1705
PS 16/14	Klagebehandling - ***** ***** ***** ***** *****	X	2014/1222

PS 12/14 Referat saker

Nord-Troms Regionråd DA

Til
Kommunene i Nord-Troms ved næringsarbeider

MELDING OM VEDTAK NORD-TROMS REGIONRÅD DA

EMNE:	Møte nr 04-2014
STED:	LHL Skibotnsenteret, Storfjord
TIDSPUNKT:	19. juni 2014

Sak 29/14 Vedtekter Nord-Troms næringsutvalg

Saksdokumenter: forslag til vedtekter Nord-Troms Næringsutvalg
Saksbehandler: Beate Brostrøm

Bakgrunn:

Næringsutvalget ble opprinnelig ført sammen av prosjekter, der Halti Næringshage AS hadde en koordinerende rolle. Utvalget ble så videreført som en uformell arena for erfaringsutveksling. Næringsutvalget er bestående av næringskonsulenter fra kommunene Nordreisa, Kvænangen, Skjervøy, Kåfjord, Storfjord og Lyngen.

Utvalget har fungert uformelt, der man forsøker å "utvinne stordriftsfordeler" innen kunnskap, informasjon og muligheter innen næringsutvikling i regionen. Næringsutvalget har diskutert følgende saker:

- Utveksling av informasjon om status i kommunene og spesielt om aktiviteter som kan ha interesse for næringsaktører i de andre kommunene
- reiselivssatsing i kommunene
- entreprenørskap i skolen
- samarbeidsprosjekter – konkrete avtaler om arbeidsfordeling m.m.
- Arbeidslivsdagen i Tromsø

Næringsutvalget i Nord-Troms har i den senere tid sett behovet for mer formelt samarbeid, og en avklaring av roller og premisser for samarbeid. Formelle rammer gir bedre samarbeidsklima og utarbeidelse av felles målsettinger kan gi samarbeidet utviklingskraft.

Næringsutvalget i Nord-Troms har en ambisjon å bidra til en positiv utvikling i Nord-Troms jfr. Nord-Troms Regionråds målsetninger. Behovet for en formell samarbeidsarena for faggruppen har også økt med Troms Fylkeskommunes strategier om å lage en Nærings- og utviklingsplan for Nord-Troms. Det er også kommet et oppdrag fra Rådmannsutvalget i Nord-Troms om at næringsarbeiderne skal lage en handlingsplan for regionalutvikling for Nord-Troms.

Nord-Troms Regionråd DA

Målet med opprettelsen av et Næringsutvalg tilknyttet Nord-Troms Regionråd er å få til en mer målrettet og forsterket næringsutvikling i regionen.

Samarbeidsforumet skal være basert på økt regional utvikling, gjennom;

i. økt strategisk samhandling og planlegging.

ii. å være et rådgivende organ/ høringsorgan for Nord-Troms Regionråd.

Vurdering:

Nord-Troms regionen er beskrevet som rik på naturressurser og naturopplevelser.

Framvekst av ny teknologi og nye kommunikasjonsmønstre, med en stadig økt globalisering, økt konkurranse, turbulente finansmarkeder og strammere ressurser, er organisasjoner mer eller mindre tvunget til å utvikle seg (Jakobsen 2004).

Kommunene i Nord-Troms har store demografi utfordringer, der man ser at man får en eldre befolkning i tillegg til at man i enkelte kommuner har sterk befolkningsnedgang.

Tabell 1 Befolkningsframskriving, kommunevis

Kommune	2013	2015	2020
Lyngen	2992	2935	2848
Storfjord	1914	1910	1938
Kåfjord	2215	2225	2225
Skjervøy	2879	2883	2885
Nordreisa	4837	4909	5050
Kvænangen	1285	1267	1232
Nord-Troms MMML	16122	16129	16178

Tabellen over er framskrivninger basert på tidligere hendelser. Det vil si at tabellen kan se annerledes ut hvis Nord-Troms lykkes med tilflyttingsarbeidet. Telemarksforskning gjorde en analyse i 2011 der man bygde videre på de næringsanalyser som Telemarksforskning gjør gjennom Nærings NM. Utgangspunktet for analysen er de samiske områdene, der deler av Nord-Troms var del av analysen. Det som kom fram for befolkningen var, sitat: «Kommunene i det samiske området i Norge har nedgang i befolkningen, også i 2010, ett år hvor de fleste kommunene i Norge har befolkningsvekst. Økt innvandring har dempet nedgangen i samisk område de siste årene, men ikke nok til å kompensere for fødselsunderskudd og utflytting. Den delen av Nord-Norge som er utenfor samisk område har vekst i folketallet. ¹»

¹ TF-notat nr: 35/2011: Næringsutvikling, innovasjon og attraktivitet. Samisk område. Vareide, K og Nyborg Storm, Hanna

Nord-Troms Regionråd DA

Når det gjelder næringsutvikling har regionen utfordringer med at regionen taper arbeidsplasser og holder ikke tritt med utviklingen, spesielt på reiseliv, i Nord-Norge for øvrig. Telemarksforskning i samarbeid med NHO lager årlig attraktivitetsbarometer og nærings-NM der Nord-Troms ligger lavt av regionene. Utfordringene er godt beskrevet i Telemarksforskning sin rapport «Næringsutvikling, innovasjon og attraktivitet. Samisk område» der det står; «Det samiske området har hatt sterk nedgang i basisnæringene. Basisnæringer er primærnæringer, industri og teknologiske tjenester. Kjennetegnet for disse næringene er at produktene selges på et nasjonalt eller internasjonalt marked. Det samiske området har svært få arbeidsplasser i teknologiske tjenester, som er en basisnæring i vekst. Noen kommuner i det samiske området har likevel vekst i basisnæringene, som Tysfjord, Kvalsund, Lyngen og Nesseby.

Det samiske området har tradisjonelt hatt lite besøksnæringer. Det er stor samlet handelslekkasje fra de samiske områdene. Denne handelslekkasjen har imidlertid blitt mindre, og mange samiske kommuner har vekst i besøksnæringene, som Røyrvik, Loppa, Nesseby, Hamarøy, Snåsa m fl.

Et stort problem for veksten i samiske kommuner er bostedsattraktiviteten. Mange av de samiske kommunene har stor utflytting, og større utflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Det tyder på lav bostedsattraktivitet. Igjen er det noen av de samiske kommunene som går mot strømmen og har høy bostedsattraktivitet, som Lebesby, Sørreisa og Nesseby.»

I og med at det nå skal lages en Nærings- og utviklings plan for Nord-Troms, så er sjansene for å få til gode tiltak omkring disse problemstillingene. Vi må utnytte denne oppmerksomheten, med å sette i gang gode tiltak som kan motvirke utviklingen og skape ønsket utvikling sammen. For å klare dette må kommunene samarbeide og dette krever også en egeninnsats fra hver enkelt kommune.

Forslag til vedtak:

1. Nord-Troms Regionråd godkjenner vedtektene for Nord-Troms næringsutvalg.
2. Styret i regionrådet ber næringsutvalget presentere forslag til handlingsplan for 2014-2015 på neste regionrådsmøte.
3. Saksordfører for næring ivaretar også Nord-Troms næringsutvalg.

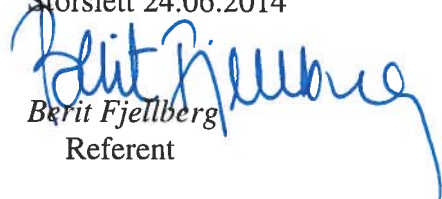
Vedtak: forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Nord-Troms Regionråd DA

Rett protokollutskrift bevitnes
Storslett 24.06.2014

Berit Fjellberg
Referent

Kopi:

- Saksordfører Sølvi Jensen
- Omdømmeprojektet ved prosjektleder

Næringsutvalget i Nord-Troms

---

vedtekter

NORD-TROMS REGIONRÅD DA

Vedtatt i møte 19. juni 2014.

Nord-Troms Regionråd DA

1. Medlemmer

Næringsutvalget i Nord-Troms er et underutvalg av Nord-Troms Regionråd, som består av representanter fra eierne, en næringsmedarbeider fra hver kommune, Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy, Kåfjord, Storfjord og Lyngen.

Disse vedtektene er forankret i SELSKAPSAVTALE NORD-TROMS REGIONRÅD DA (ajourført 29.04.2008).

2. Formål

Næringsutvalget i Nord-Troms skal arbeide med utviklingsarbeid på regionalt nivå, og ivareta eiernes interesser, med blant annet samordnet strategisk næringsplanlegging.

Næringsutvalget i Nord-Troms skal være regionens verktøy i utviklingsarbeid, og skal fremme Nord-Troms regionråd sine satsinger på næringsutvikling.

3. Organisering

Leder og nestleder, velges av Næringsutvalget i Nord-Troms, og gjelder i 2 år.

Møtefrekvensen er seks møter i året, og det lages en møteplan for kommende år. Leder innkaller til møte.

Møter/ reiser i Næringsutvalget i Nord-Troms regnes som kommunenes egeninnsats.

4. Mandat

Næringsutvalget i Nord-Troms skal arbeide med:

- I. Strategisk planlegging og samhandling for regionen.
- II. Rådgivende organ/ høringsorgan for Regionrådet.

Næringsutvalget i Nord-Troms utarbeider handlingsplan som skal behandles i Nord-Troms Regionråd, og forankres i Regionrådets styringsdokumenter.

Næringsutvalget i Nord-Troms rapporterer årlig til Nord-Troms Regionråd.

Næringsutvalget i Nord-Troms skal ikke drive bedriftsrådgivning, tilskuddsfordeling fra næringsfond eller andre bedriftsrettede tjenester.

Vedtak:

- I henhold til Retningslinjer for tildeling av kulturmidler fordeles kr 105 000 til idrettsformål slik Nordreisa idrettsråd har foreslått.
- Tilskuddet til OSIL utbetales ikke før årsmelding og regnskap for 2013 er levert, og tilskuddet til Nordreisa il utbetales ikke før regnskap for 2013 er levert.
- Beløpet belastes budsjettpost 483 14731 380
- Tildelingen er gjort ut fra søknadenes formål og tilgjengelige budsjettmidler.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Delegert vedtak
Delegert utvalg Næring- og kulturutvalg - nr. 18/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
«REF»	2014/190-43	29175/2014	223	16.07.2014

Tildeling av kulturmidler 2014 - aktiviteter for eldre og funksjonshemmede

Saksdokumenter:

- Søknader fra 11 søkere
- Retningslinjer for tildeling av kulturmidler

Saksopplysninger:

Budsjettet for 2014 har samme reduksjon i kulturmidlene som 2013-budsjettet. Til fordeling til aktiviteter for eldre og funksjonshemmede er det i år kr 25 000. Ved tildeling av midler vektlegges overordna målsettinger, type aktivitet/tilbud og antallet personer som aktiviseres.

Vedtak:

- I henhold til Retningslinjer for tildeling av kulturmidler fordeles kr 25 000 til aktiviteter for eldre og funksjonshemmede slik:

Søker	Beløp	Formål
Norges blindeforbund, Troms	1500	Lydavis
Havnnnes og Vest-Uløy bygdelag	500	Arrangement for eldre
Nordreisa pensjonistforening	2500	Aktiviteter og turer
Oksfjord pensjonistforening	2500	Aktiviteter og turer
Nordreisa sanitetsforening	2500	Aktiviteter og turer
Sonjatun Redd Barnas akt.foren	2500	Aktiviteter og turer
Rotsund og omegn sanitetsforen.	2500	Aktiviteter
Nordreisa rideklubb	3000	Tilbud til funksjonshemmede
Nordreisa revmatikerforening	2000	Bassengtrening
Straumfjord grendehus	500	Arrangement for eldre
Norges handikapforund Nordreisa	5000	Aktiviteter og turer
Sum	25000	

- Beløpet belastes budsjettpost 470 14731 385
- **Tilskuddet til Nordreisa revmatikerforening utbetales ikke før årsmelding og regnskap for 2013 er levert.**
- Tildelingen er gjort ut fra søknadenes formål og tilgjengelige budsjettmidler.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

Nordlys 4H v/Solrunn Rikardsen
Goppa 5
9152 SØRKJOSEN

Delegert vedtak Delegert utvalg Næring- og kulturutvalg - nr. 19/14

Deres ref: Vår ref: Løpenr.   Arkivkode   Dato
   2014/190-44   29208/2014   223   16.07.2014

Tildeling av kulturmidler 2014 - aktiviteter for barn og ungdom

Saksdokumenter:

- Søknader fra syv søkere
- Retningslinjer for tildeling av kulturmidler

Saksopplysninger:

Budsjetterte midler til aktiviteter for barn og ungdom er kr 32 000. Ved tildeling av midler legges vekt på blant annet aktivitetsnivå og hvor mange som aktiviseres.

Vedtak:

- I henhold til Retningslinjer for tildeling av kulturmidler fordeles kr 32 000 til aktiviteter for barn og ungdom slik:

Søker	Beløp	Formål
Reinrosa 4H	7000	Kurs, aktiviteter og fylkesleir
Nordreisa jeger- og fiskerlag	3000	Sommertilbud til ungdom
Oksfjord Straumfj søndagsskole	1500	Aktivitet
Nordlys 4H	7000	Aktiviteter og naturmøteplass
Stjernekorset	7000	Aktivitet
Storvik grendelag	1500	Aktiviteter for barn
Landvind 4H	5000	Aktiviteter og turer
Sum	32000	

- Tilskuddene belastes budsjettpost 472 14731 231
- Tilskuddet til **Nordreisa jeger- og fiskerlag** utbetales etter bekreftelse på gjennomført aktivitet.

- Tilskuddene til **Nordlys 4H og Storvik grendelag** utbetales ikke før årsmelding og regnskap for 2013 er levert. Tilskuddet til **Landvind 4H** utbetales ikke før årsmelding for 2013 er levert.
- Tildelingen er gjort ut fra søknadenes formål og tilgjengelige budsjettmidler.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

Nordreisa musikkorps v/Ingelin Isaksen
Straumfjord vest 523
9151 STORSLETT

Delegert vedtak Delegert utvalg Næring- og kulturutvalg - nr. 20/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/190-45	29221/2014	223	16.07.2014

Tildeling av kulturmidler 2014 - musikkformål

Saksdokumenter:

- Søknader fra to søkere
- Retningslinjer for tildeling av kulturmidler

Saksopplysninger:

Midler til fordeling er kr 62 000, og det foreligger to søknader. Musikkorpsset gir tilbud til barn, ungdom og voksne. De får også tildelt prosjektmidler. Stjernekorset gir tilbud til barn og ungdom og har hatt økt aktivitet. De får også tildelt midler til aktiviteter for barn og ungdom.

Vedtak:

- I henhold til Retningslinjer for tildeling av kulturmidler fordeles kr 62 000 til musikkformål slik:

Søker	Beløp	Formål
Nordreisa musikkorps	50000	Aktivitet
Stjernekorset	12000	Aktivitet

- Tilskuddene belastes budsjettpost 476 14731 231
- Tilskuddet til **Nordreisa musikkorps** utbetales ikke før årsmelding og regnskap for 2013 er levert.
- Tildelingen er gjort ut fra søknadenes formål og tilgjengelige budsjettmidler.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til **Nordreisa kommune**. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

Sangkoret Mollis v/Trond I. Heidenberg
Postboks 198
9156 STORSLETT

Delegert vedtak Delegert utvalg Næring- og kulturutvalg - nr. 21/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/190-46	29344/2014	223	17.07.2014

Tildeling av kulturmidler 2014 - øvrige kulturformål

Saksdokumenter:

- Søknader fra fire søkere
- Retningslinjer for tildeling av kulturmidler

Saksopplysninger:

Budsjettet for 2014 har samme reduksjon i kulturmidlene som 2013-budsjettet. Til fordeling til øvrige kulturformål, prosjekt og engangstiltak er det i år kr 20 000. Kr 9 500 er fordelt til prosjekt og engangstiltak, kr 10 500 kan tildeles øvrige kulturformål. Ved tildeling av midler vektlegges overordna målsettinger.

Vedtak:

- I henhold til Retningslinjer for tildeling av kulturmidler fordeles kr 10 500 til øvrige kulturformål slik:

Søker	Beløp	Formål
Mental helse Nordreisa	4000	aktivitet
Nordreisa historielag	1500	aktivitet
Sangkoret Mollis	4000	aktivitet
Nordreisa filmklubb	1000	oppstart
Sum	10500	

- Tilskuddene belastes budsjettpost 470 14731 385
- Tildelingen er gjort ut fra søknadenes formål og tilgjengelige budsjettmidler.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

Straumfjord grendehus v/A.M. Blixgård
Straumfjordnes
9151 STORSLETT

Delegert vedtak
Delegert utvalg Næring- og kulturutvalg - nr. 17/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/190-42	28621/2014	223	09.07.2014

Tildeling av kulturmidler 2014 - drift av samfunnshus og grendehus

Saksdokumenter:

- Søknader fra seks søkere
- Retningslinjer for tildeling av kulturmidler

Saksopplysninger:

Budsjettet for 2014 har samme reduksjon i kulturmidlene som 2013-budsjettet. Til fordeling av driftstilskudd til samfunnshus og grendehus er det i år kr 34 000, og det foreligger søknader fra seks hus. Ved tildeling av midler vektlegges blant annet størrelse på huset og aktivitetsnivå. Vedtekter for bruk av huset skal være i samsvar med Kulturdepartementets normalvedtekter for samfunnshus. Dette innebærer blant annet at husene skal være åpne for all lovlig kultur- og organisasjonsvirksomhet og at ingen skal stenges ute på grunn av religiøse, sosiale eller politiske syn.

Vedtak:

- I henhold til Retningslinjer for tildeling av kulturmidler fordeles kr 34 000 til drift av samfunnshus slik:

Søker	Beløp	Formål
Havnnes og Vest-Uløy grendelag	5500	Drift av grendehuset
Rotsundelv samfunnshus	6000	Drift
Straumfjord grendehus BA	5500	Drift
AL Gamlegården, Sørkjosen	5500	Drift
Kjeldereren samfunnshus AL	6000	Drift
Storvik grendelag	5500	Drift av grendehuset
Sum	34000	

- Beløpet belastes budsjettpost 483 14731 385
- **Tilskuddene til Kjeldereren samfunnshus og Storvik grendelag utbetales ikke før årsmelding og regnskap for 2013 er levert.**
- Tildelingen er gjort ut fra søknadenes formål og tilgjengelige budsjettmidler.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

Nordreisa musikkorps v/Ingelin Isaksen
Straumfjord vest 523
9151 STORSLETT

Delegert vedtak Delegert utvalg Næring- og kulturutvalg - nr. 23/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/190-47	29365/2014	223	17.07.2014

Tildeling av prosjekttilskudd - Nordreisa musikkorps

Saksopplysninger:

Nordreisa musikkorps har søkt om tilskudd til korpstur til Svalbard, et samarbeidsprosjekt med Longyearbyen storband. I tillegg til utgifter til reise og opphold ønsker de å få laget en cd med musikk fra samarbeidskonsertene. Et av formålene med turen er å rekruttere og beholde barn og ungdom i korpset.

Vurderinger:

Korpsturen med samarbeidskonserter sees som et positivt tiltak som kan bidra til både utvikling og rekruttering. Kommunen kan gi tilskudd med noe bidrag fra næringsbudsjettet og noe fra kulturbudsjettet.

Vedtak:

- Nordreisa musikkorps innvilges tilskudd til korpstur med inntil kr 3 000 fra næringsbudsjettet og inntil kr 3 000 fra kulturbudsjettet.
- Tilskuddet utbetales etter innlevering av rapport og regnskap fra turen.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

Kveenidol v/Inger Birkelund
Hovedveien 2
9151 STORSLETT

Delegert vedtak
Delegert utvalg Næring- og kulturutvalg - nr. 22/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2013/898-6	29364/2014	C03	17.07.2014

Arrangementstilskudd til Kveenidol 2014

Saksopplysninger:

Kveenidol søker om tilskudd på kr 5 000 til gjennomføring av årets talentkonkurranse for barn og ungdom. Formålet med konkurransen er å vekke interesse for kvensk kultur og språk, og å fremme identitet og kulturkunnskap om kvensk bakgrunn og tre stammers møte. Konkurransen inkludert workshop og veiledning i sceneopptreden er kostnadsberegnet til kr 65 000.

Vurderinger:

Kveenidol er et svært positivt tiltak som bidrar til å styrke kvensk kultur og identitet blant barn og unge i Nord-Troms. Kommunen har gitt tilskudd i flere år, og det har vi også mulighet til å gi i år.

Vedtak:

- Kveenidol 2014 innvilges tilskudd fra kulturbudsjettet på kr 5 000.
- Beløpet belastes budsjettpost 470 14731 385 og utbetales etter innlevering av rapport og regnskap.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

KveenIdol
v/Inger Birkelund
Hovedveien 2

9151 STORSLETT

 NORDREISA KOMMUNE	
Ruth Uhling Løpnr: jonen S 20 JUN 2014 ref. møte	
SAKSNR.	
LØPENR.	
DOK.NR.	ARK.KODE

Vår ref.:
13/11485-108
Løpenr.:
15684/14

Saksbehandler:
Marianne Lene Linløkken
Tlf. dir.innvalg:
77 78 82 06

Arkiv:
223 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
04.05.2014

TILSAGN FOR SØKNAD OM MIDLER TIL FRIVILLIG KULTURTILTAK 2014 - KVEENIDOL 2014.

Vi viser til søknad om støtte til *KveenIdol 2014*, datert 15.01.2014.

Til fristen 15. januar 2014 var det kommet inn 58 søknader til tilskuddsordningen frivillig kulturarbeid / kulturtiltak, 1. utlysning, med en samlet søknadssum på kr 1 871.150,-. Rammen for fordeling har vært kr 602.000,-. Fylkesråd for næring, kultur og helse Line Miriam Sandberg har vurdert søknaden ut i fra gjeldende kriterier for omsøkt tilskuddsordning og har innvilget **kr 25.000,-** til formålet.

Pengene vil bli utbetalt etterskuddsvis, etter innlevert godkjent rapport og regnskap. Frist for innsending av utbetalingsanmodning med rapport er **1. september 2014**. Skjema for utbetaling følger vedlagt. Utfyllende rapport om arrangementet skal skje i henhold til eget skjema (som lastes ned fra www.tromsfylke.no) hvor det kommer fram opplysninger som må oppgis før en utbetaling kan skje. Hvis rapport skjer på eget ark, skal skjemaets forside utfylles og legges som forside til rapport, og alle rapportskjemaets spørsmål skal besvares selv om ikke skjema benyttes. Regnskapet skal underskrives av **to** ansvarlige personer, dersom det ikke benyttes ekstern revisjon av regnskapet.

Elektronisk og trykt informasjon om aktiviteter i arrangementet skal inneholde informasjon om at det er mottatt støtte fra Troms fylkeskommune og fylkeskommunens logo. Logo kan lastes ned fra Troms fylkeskommunes hjemmeside.

Troms fylkeskommune ønsker å minne om at Kulturdepartementet i 2013 vedtok endringer i forskrift om meirverdiavgiftkompensasjon for frivillige organisasjonar. Dere kan lese mer om regelverket for momskompensasjon på nettsidene www.momskompensasjon.no. Der finnes også søknadsskjema. Fristen for å søke er **1. september 2014**.

./ Vedlegg: Skjema for utbetalingsanmodning.

Med vennlig hilsen

Ellen Østgård
fylkeskultursjef

Marianne Linløkken
avdelingsleder

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

✓ Kopi: Nordreisa kommune

Summer@Nord-Troms

Att. Stian Pedersen, 93230915

Delegert vedtak
Delegert utvalg Næring- og kulturutvalg - nr. 24/14

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2014/1816-2	31252/2014	223	14.08.2014

Søknad om støtte til festival Summer@Nord-Troms

Saksopplysninger:

Festivalen Summer@Nord-Troms søker om støtte til å gjennomføre årets festival som er et tilbud til barn og ungdom i Nord-Troms. Innholdet i festivalen er fotball og musikk og den arrangeres i år for tiende gang. Ungdom er arrangører, og målet er at arrangementet skal gå i balanse, ikke at noen skal tjene på den.

Vurderinger:

Dette er et positivt sommertilbud for barn og ungdom, og vi har i år mulighet til å gi arrangementstøtte på kr 1 000.

Vedtak:

- Nordreisa kommune støtter festivalen Summer@Nord-Troms med kr 1 000.
- Tilskuddet kan utbetales etter mottatt rapport og regnskap for arrangementet.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Nordreisa kommune. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Ruth Uhlving
kulturkonsulent

Nordreisa MK v/Snøscooterdrag-gruppa
v/Arild Sundby
Postboks 67
9156 STORSLETT

	NORDREISA KOMMUNE
	<i>Reita Uhling</i>
	20 JUN 2014
	<i>ref: mekk</i>
SAKSNR.	
LØPENR.	
DOK.NR.	

Vår ref.:
13/11485-79
Løpenr.:
15655/14

Saksbehandler:
Marianne Lene Linløkken
Tlf. dir.innvalg:
77 78 82 06

Arkiv:
223 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
04.05.2014

AVSLAG PÅ SØKNAD OM TILSKUDD TIL KULTURTILTAK 2014 - NORGESMESTERSKAPET I SNØSCOOTERDRAG I NORDREISA

Vi viser til søknad mottatt 09.01.2014 vedrørende støtte til *Norgesmesterskapet i snøscooterdrag i Nordreisa*.

Til fristen 15. januar 2014 var det kommet inn 58 søknader til tilskuddsordningen frivillig kulturarbeid / kulturtiltak, 1. utlysning, med en samlet søknadssum på kr 1 871.150,-. Rammen for fordeling har vært kr 602.000,-.

Fylkesråd for næring, kultur og helse Line Miriam Sandberg har gjort en fordeling av tilskudd til virksomhet innen frivillig kulturarbeid og kulturtiltak. I henhold til kriteriene for frivillig kulturarbeid og kulturtiltak er søker ikke tildelt tilskudd til formålet. Tiltaket vurderes som et idrettstiltak, og ansees ikke som relevant i forhold til denne søknadsordningen.

I overensstemmelse med Forvaltningsloven, er det anledning til å klage på vedtaket. Klagen må framsettes innen tre uker etter at brevet om avslag er mottatt. Klagen sendes Troms fylkeskommune v/Kulturetaten.

Med vennlig hilsen

Marianne Linløkken
avdelingsleder

Kristin Mellem
rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

✓ Kopi: Nordreisa kommune

Besøksadresse

Strandveien 13

Postadresse

Postboks 6600, 9296 TROMSØ

Telefon

77 78 80 00

Telefaks

77 78 80 01

Epost mottak

postmottak@tromsfylke.no

Bankgiro

4700 04 00064

Internettadresse

www.tromsfylke.no

Org.nr.

NO 864 870 732

Nordreisa kommune
Postboks 174
9151 STORSLETT

NORDREISA KOMMUNE	
Beate Brøstrem	
Kopi: rådmann, Dag F. Jensen	
13 JUN 2014	
ref. fsk + nek + kst	
SAKSNR.	
LØPENR.	
DOK.NR.	ARK.KODE

Vår ref.:
14/1826-19
Løpenr.:
20692/14

Saksbehandler:
Tore Østgård
Tlf. dir.innvalg:
77 78 83 86

Arkiv:
242 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
10.06.2014

TILDELING KOMMUNALE NÆRINGSFOND 2014 - NORDREISA KOMMUNE

Fylkesrådet i Troms har i møte 19.05.13 vedtatt å bevilge totalt kr 1 200 000 til Nordreisa kommune over kap. 551.60 og 551.61. Midlene er fordelt på følgende måte:

Kommunalt næringsfond 2014: kr. 1 000 000,-
Regional satsing 2014: kr. 200 000,-

Bevilgningen blir overført til deres konto nr: **4740.05.03954** i løpet av 10 virkedager. Vennligst kontroller at kontonummer er korrekt.

Vilkår tilknyttet bruken av virkemidlene

1. Kommunen har ansvaret for å forvalte midlene, dette inkluderer bevilgningsmyndighet, ansvar for- kunngjøring, saksbehandling, oppfølging, rapportering og kontroll.
2. Midlene skal forvaltes i samsvar med retningslinjer for distrikts og- regionalpolitiske virkemidler, forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler og gjeldende lover/regelverk, herunder blant annet forvaltningsloven, offentlighetsloven og regelverk for offentlige anskaffelser.
3. **Regional satsing:** Midlene til regional satsing skal benyttes til tiltak der to eller flere kommuner samarbeider om gjennomføring og finansiering av prosjekter.
4. **Omstilling:** Enkelte kommuner får tildelt omstillingsmidler, disse er øremerket finansiering av omstillingstiltak og skal være i tråd med godkjenning/vedtak i styringsgruppen for omstilling. Ordinære beslutnings-, saksbehandlings- og rapporteringsrutiner for næringsfondet skal følges.
5. **Kunngjøring:** Kommunene skal kunngjøre tilskuddsordningene gjennom regionalforvaltning.no og på en slik måte at målgruppen nås.
6. **Administrasjonskostnader:** Inntil 5 % av bevilgningen kan benyttes til administrasjon og/eller evaluering av tilskuddsordningen. Dersom kommunen velger å benytte seg av dette, må det utstedes tilsagn med kommunen som mottaker og midlene må forvaltes som et hvert annet prosjekt som oppnår finansiering fra næringsfondet. Bruk "Administrasjon" og kommunens navn som prosjektnavn. Administrasjonskostnader skal være tilknyttet de ansatte i kommunen som utfører følgende oppgaver:

Besøksadresse
Strandveien 13
Postadresse
Postboks 6600, 9296 TROMSØ

Telefon
77 78 80 00
Telefaks
77 78 80 01
Epost mottak
postmottak@tromsfylke.no

Bankgiro
4700 04 00064
Org.nr.
NO 864 870 732
Internettadresse
www.tromsfylke.no

- Forvaltning av tilskuddsordningen, herunder kunngjøring, registrering av faste data, søknadsbehandling, registrering av gitte tilsagn, utbetalinger, registrering i regnskapet, behandling av dokumentasjon, veiledning, prosjektoppfølgning, rapportering, kontroll og eventuell klagebehandling.
  - Administrasjons og gjennomføringskostnader er følgende:
Personalkostnader: Lønnsutgifter, pensjon, sosiale kostnader og liknende.
Overhead: Indirekte kostnader tilknyttet medarbeidere, IT, kontorutgifter og tilhørende administrative tjenester.
7. Tilskuddsforvaltningen kan ikke delegeres videre til andre.
8. Riksrevisjonen, Kommunal- og moderniseringsdepartementet eller fylkeskommunen kan føre kontroll med at midlene blir forvaltet og brukt etter angitte forutsetninger.

Rapportering

9. Kommunen skal rapportere, via regionalforvaltning.no, på bruken av kommunale næringsfond, midler til regional satsing og evt. omstillingsmidler **innen 1.2.2015**.
10. Kommunen skal levere en skriftlig rapport som beskriver i hvilken grad midler til regional satsing har bidratt til økt samarbeid mellom kommunene i Troms. Rapporten sendes næringssetaten **innen 1.2.2015**.

Konsekvenser ved feil bruk og manglende rapportering

11. Ved manglende rapportering, feil forvaltning og/eller bruk av midlene kan tilskuddet påfølgende år reduseres eller bortfalle.

Generell informasjon:

Prioriterte innsatsområder for næringsfondet

Regjeringen forutsetter at kommunene i forvaltningen av kap. 551, post 60 prioriterer bedriftsrettede tiltak med det formål å utvikle arbeidsplasser og å bidra til verdiskaping i fylket. Innsatsen skal særlig spisses mot entreprenørskap, innovasjon og tiltak rettet mot næringsrettet kompetanse, næringsrettet infrastruktur og nærings- og innovasjonsmiljøer. Kommunene skal i sin prioritering legge vekt på virkemidler som erfaringsmessig gir best resultater. Prioriteringen gjelder midlene til kommunale næringsfond, midlene til regional satsing er finansiert over kap 551. 61 og er derfor ikke omfattet.

Bagatellmessig støtte

Det er viktig å merke seg at tilskudd til bedrifter skal gis som bagatellmessig støtte etter statsstøttereglementet. Dette må fremgå av tilskuddsbrevet. Tilskuddsmottaker må, før tilskuddet utbetales, skriftlig bekrefte hvor mye bagatellmessig støtte er mottatt de 3 siste kalenderår.

Hva kan ikke støttes? (se retningslinjer og vilkår i vedlegg for utfyllende informasjon)

Det presiseres særskilt at det ikke er anledning til å finansiere følgende med midler fra kommunalt næringsfond (listen er ikke uttømmende);

- *Lønn til personell fast ansatt i kommunen*
- *Utgifter som har karakter av årlig driftsstøtte eller kostnadsandel i samarbeid som kommunen er fast deltaker i, slik som regionråd, destinasjonsselskap eller andre samarbeidsselskap*
- *Innskudd av aksjekapital, lån eller driftstilskudd til selskap som kommunen er medeier i eller eeneier av*

Tromskonferansen

Under tromskonferansen som avholdes 23-24 oktober 2014, vil fylkesråd for næring, kultur og helse tildele Troms fylkeskommunes næringspris. Kommunene oppfordres til å komme med begrunnede innspill til hvem som bør tildeles årets utmerkelse, gjerne på epost til tore.ostgard@tromsfylke.no.

Vedtak i fylkesrådet:

- Årets bevilgning for 2014 av ramme til kommunale næringsfond fordeles på fylkets 24 kommuner ut fra følgende modell:
  - 70 % av totalfondet fordeles som grunntilskudd jevnt til alle 24 kommuner. Kommuner som får mer enn kr. 300 000,- i kraftkonesjonsavgifter tildeles halvt grunntilskudd.
  - 15 % av totalfondet tildeles til de 10 kommunene med størst prosentvis befolkningsnedgang de siste 10 år.
  - 10 % av totalfondet tildeles de 10 kommuner med størst prosentvis arbeidsledige ved utgangen av 2013.
  - 5 % av totalfondet tildeles med likt beløp til de 8 kommunene med definerte regionfunksjoner i henhold til Fylkesplanen.
  - Ingen kommune tildeles høyere beløp enn kr. 1 000 000,- (omstillingsstillingsbevilgninger og bevilgninger til regional satsing holdes utenom).
  - Beløpene er skjønnsmessig justert og avrundet etter at de objektive kriteriene er lagt til grunn.
- Kommuner med omstillingsstatus tildeles ekstrabevilgning til kommunale næringsfond i tråd med Fylkesrådssak 1/10. Dette gjelder kommunene Torsken, Ibestad, Gratangen og Karlsøy som tildeles kr. 300 000,-, i midler øremerket omstillingsarbeid. Midlene bevilges over rammen for regionale utviklingsmidler (RUP) og budsjettområde for omstilling.
- Øremerkede midler til regionalt samarbeid fordeles flatt med kr 200 000,- til hver kommune. Midlene bevilges over rammen for næringsrettede utviklingsmidler (RDA).
- Kommuner som ikke har rapportert på bruken av kommunalt næringsfond for 2013, vil ikke få tildelt midler i 2014. Det gis frist til 30.6.14 for å fremskaffe rapport som er godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Ved overholdelse av fristen vil kommunene få tildelingsbrev i 2014.
- Fylkesrådet vedtar følgende fordeling av ramme på kr. 2 261 000,- til kommunale næringsfond med tillegg av kr. 5 000 000 til regional satsing og kr 1 200 000,- i omstillingsbevilgning. Restmidler kr. 570.000,- tilbakeføres.

Kommune	Næringsfond 2014	Regional satsing 2014	Omstilling 2014	Tildeling 2014	Tildeling 2013	Endring
Balsfjord	kr 800 000	kr 200 000		kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr -
Bardu	kr 600 000	kr 200 000		kr 800 000	kr 800 000	kr -
Berg	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Dyrøy	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Gratangen	kr 1 000 000	kr 200 000	kr 300 000	kr 1 500 000	kr 1 500 000	kr -
Harstad	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Ibestad	kr 1 000 000	kr 200 000	kr 300 000	kr 1 500 000	kr 1 500 000	kr -
Karlsøy	kr 1 000 000	kr 200 000	kr 300 000	kr 1 500 000	kr 1 300 000	kr 200 000
Kvæfjord	kr 800 000	kr 200 000		kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr -
Kvænangen	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Kåfjord	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Lavangen	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Lenvik	kr 900 000	kr 200 000		kr 1 100 000	kr 1 100 000	kr -
Lyngen	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Målselv	kr 600 000	kr 200 000		kr 800 000	kr 800 000	kr -
Nordreisa	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 100 000	kr 100 000
Salangen	kr 900 000	kr 200 000		kr 1 100 000	kr 1 100 000	kr -
Skjervøy	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Skånland	kr 840 000	kr 200 000		kr 1 040 000	kr 1 040 000	kr -
Storfjord	kr 700 000	kr 200 000		kr 900 000	kr 900 000	kr -
Sørreisa	kr 800 000	kr 200 000		kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr -
Torsken	kr 1 000 000	kr 200 000	kr 300 000	kr 1 500 000	kr 1 500 000	kr -
Tranøy	kr 1 000 000	kr 200 000		kr 1 200 000	kr 1 200 000	kr -
Tromsø	kr 900 000	kr 200 000		kr 1 100 000	kr 1 100 000	kr -

Vedlegg:

1. Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler
2. Retningslinjer for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler
3. Forenklet veileder til statistikkrapportering

Med vennlig hilsen

Anne Hjortdahl
Ass. Næringssjef

Tore Østgård
rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Retningslinjer for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler

Innledning

Følgende retningslinjer, forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler og det årlige oppdragsbrevet til fylkeskommunene regulerer forvaltningen og bruken av Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMD) kapittel 551:

1. Post 60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling
2. Post 61 Næringsrettede midler til regional utvikling, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift.

Det årlige statsbudsjettet og det årlige oppdragsbrevet til fylkeskommunene setter de overordnede politiske føringer og rammer for bruken av virkemidlene.

Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler regulerer forholdet mellom forvalter og søker. Forskriften fastsetter hovedsakelig søkers rettigheter og plikter. Retningslinjene retter seg mot forvalterne og fastsetter bestemmelser for forvaltningen og bruken av midlene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tildeler øremerket ramme til fylkeskommunene gjennom årlig oppdragsbrev. Fylkeskommunen skal påse at forvaltningen organiseres på en effektiv, forsvarlig og hensiktsmessig måte.

Fylkeskommunene er ansvarlig ovenfor Kommunal- og moderniseringsdepartementet for at midlene forvaltes og brukes i tråd med de overnevnte regelverkene og under enhver tid gjeldende lover og regler.

Retningslinjene er vedtatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet og trer i kraft 1.1.2014.

Innholdsfortegnelse

1.	Innledende bestemmelser	4
1.1	Formål.....	4
1.2	Geografisk virkeområde	4
1.3	Regionalt samarbeid og partnerskap	4
1.4	Fylkeskommunene	4
1.5	Konsekvenser ved feil bruk av midlene	5
2.	Bruk av midlene	5
2.1	Godtgjørelse for forvaltningsoppgaver	5
2.1.1	Innovasjon Norge	6
2.1.2	Ungt entreprenørskap.....	6
2.2	Hvem som kan motta midler og hva de kan brukes til.....	6
2.3	Avgrensning av virkemiddelbruken	7
2.4	Skatteplikt- og fritak	8
3.	Delegasjon av forvaltningen.....	8
3.1	Delegering av forvaltningsoppgaver	8
3.2	Stadfestelse av delegasjon	9
4.	Etablering av tilskuddsordninger	9
4.1	Kunngjøring	10
4.2	Søknadsbehandling	10
4.2.1	Veiledningsplikt.....	10
4.2.2	Saksbehandlingstid og foreløpig svar	10
4.2.3	Habilitet	10
4.2.4	Vedtak om avslag	10
4.2.5	Vedtak om tildeling	11
4.2.6	Registrering av tilsagn	11
4.2.7	Utbetaling.....	11
4.2.8	Innsyn	12
4.2.9	Klage.....	12
4.3	Oppfølging, kontroll og evaluering	12
4.3.1	Oppfølging og kontroll.....	12
4.3.2	Evaluering av tilskuddsordningene.....	12
5.	Innovasjon Norge	13
5.1.1	Risikolån	13
5.1.2	Garantier	13
5.1.3	Tapsfond.....	13
6.	Krav til internkontroll	13
7.	Tilskudd etter EØS-avtalen	14
7.1	Generelt	14
7.2	Får reglene om offentlig støtte anvendelse?	15
7.3	Foretaksbegrepet – økonomisk aktivitet.....	15
7.4	Statsstøtteregelverket får anvendelse.....	16
7.4.1	Bagatellmessig støtte.....	16
7.4.2	Beregning av beløpsgrense.....	16
7.4.3	Lån som bagatellmessig støtte.....	16

7.4.4	Prosedyrer ved tildeling av bagatelmessig støtte	17
7.5	Gruppeunntak	17
7.5.1	De ulike gruppeunntakene.....	17
7.5.2	Forenklet meldeplikt ved bruk av gruppeunntak	17
7.6	Støtte til tjenester av allmenn økonomisk betydning.....	18
7.6.1	Kompensasjonsberegninger og overkompensasjon.....	19
7.7	Notifiserte ordninger	19

1. INNLEDENDE BESTEMMELSER

1.1 Formål

De distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene skal bidra til å realisere nasjonale og fylkeskommunale mål for regional utvikling tilpasset regionale forutsetninger.

1.2 Geografisk virkeområde

De distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene over post 60 skal hovedsaklig brukes innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.¹ Midlene over post 61 skal hovedsakelig brukes innenfor de områdene som ikke fikk gjeninnført den differensierte arbeidsgiveravgiften, eller gjeninnført ordningen med en høyere sats enn i 2003. En del av midlene kan brukes utenfor virkeområdet for å skape verdier og utvikle attraktive regioner for befolkning og næringsliv i alle deler av landet. Dette gjelder for blant annet etablerertilskudd, støtte til Interreg-prosjekter og omstilling.

1.3 Regionalt samarbeid og partnerskap

Fylkeskommunene tar som folkevalgt organ den endelige avgjørelsen om prioriteringen av virkemidlene. Fylkeskommunene skal legge til rette for prosesser som sikrer god dialog med regionale og lokale aktører om mål, utfordringer og strategier som bidrar til samarbeid om tiltak og bruk av ressurser og legge vekt på virkemidler som erfaringsmessig gir best resultat. Det skal sikres god forankring av fylkeskommunenes prioriteringer i regionale partnerskap hvor kommuner, næringsliv, virkemiddelaktører, private organisasjoner, FoU- og utdanningsinstitusjoner, Sametinget og samiske næringsorganisasjoner samt eventuelt andre aktører der dette er formålstjenlig, er representert. Roller og mandat innenfor de enkelte samarbeidsforumene må avklares, inkludert forståelsen av partnerskapsbegrepet i de konkrete situasjonene. Fylkeskommunene, kommunene og Innovasjon Norge må avklare en passende ansvarsfordeling og samordning i de tilfeller flere kan støtte samme tiltak i tråd med gjeldende regelverk.

1.4 Fylkeskommunene

Fylkeskommunen har fullmakt til å:

- a) Bestemme i hvilket år tilsagnet skal gis.
- b) Avgjøre hvor lenge tilsagnet skal gjelde.
- c) Behandle søknader om forlengelse.
- d) Bevilge ubenyttede midler til nye tiltak i tråd med de målene som er satt for bevilgningene.

---

¹ Forskrift av 15. desember 2006, nr. 1455, om geografisk virkeområde og bruk av dei regional- og distriktpolitiske verkemidla.

Fylkeskommunene kan gjøre følgende med midlene:

1. Forvalte midlene selv ved å utarbeide tilskuddsordninger.² Unntaksvis kan fylkeskommunen tildele enkelttilskudd ved særskilt å navngi mottakeren i budsjettvedtak fattet av fylkestinget.
2. Delegere forvaltningen til kommuner, regionråd, Innovasjon Norge, SIVA, Forskningsrådet, andre offentlige forvaltere og unntaksvis til ikke offentlig heleide aktører.³
3. Finansiere utviklingsprosjekter/programmer i regi av fylkeskommunen.
4. Medfinansiere nasjonale programmer og satsinger.
5. Renteinntekter skal ikke brukes til andre formål.

1.5 Konsekvenser ved feil bruk av midlene

Dersom departementet oppdager feil forvaltning eller bruk av midlene vil fylkeskommunen dette gjelder bli varslet i eget brev. Fylkeskommunen har mulighet til å komme med sin vurdering av saken før departementet konkluderer.

Gjentatt feilbruk kan medføre krav om tilbakebetaling ved en reduksjon av bevilgningen på tilsvarende beløp det påfølgende budsjettår.

Alle fylkeskommunene vil bli varslet ved feil bruk av midlene i andre fylkeskommuner, slik at de kan korrigere tilsvarende bruk av midler.

Dersom departementet eller fylkeskommunene oppdager gal forvaltning eller feil bruk av midlene hos andre forvaltere gjelder punkt. 3.2 nr. 6 i retningslinjene eller bestemmelser fastsatt i kontrakten som regulerer delegasjonen.

2. BRUK AV MIDLENE

2.1 Godtgjørelse for forvaltningsoppgaver

Alle⁴ forvaltere kan bruke inntil fem prosent av midlene de forvalter til å dekke administrasjons- og gjennomføringskostnader.⁵

For Technical Assistance i gjennomføringen av Interreg VA kan inntil seks prosent av administrasjons- og gjennomføringskostnadene dekkes. I tillegg kan midlene dekke kostnader ved eventuell evaluering av forvaltningen og tilskuddsordningene.

---

² Se punkt 4 for etablering av tilskuddsordninger.

³ Se punkt 3 for delegasjon av forvaltningen.

⁴ Dette gjelder ikke for de nasjonale virkemiddelaktørene, Innovasjon Norge, SIVA og Norges Forskningsråd. Egenregi er tilfellene der for eksempel en fylkeskommune eller kommune selv er tilskuddsforvalter. I et slikt tilfelle foreligger det ingen anskaffelse, og regelverket kommer heller ikke til anvendelse. Utvidet egenregi er tilfeller der et offentlig organ tildeler oppdrag til en enhet som ikke tilhører samme rettssubjekt, men der den enheten som tildeles oppdraget har så nær tilknytning til det offentlige organet, at det er naturlig å likestille det med egenregitildeling.

Administrasjons- og gjennomføringskostnadene skal være tilknyttet de ansatte hos tilskuddsforvalteren som utfører følgende oppgaver:

- a) Fordeling av midler til innsatsområder, herunder tildeling og oppfølging av rammer til Innovasjon Norge, kommuner og regioner med videre rapportering.
- b) Forvaltning av tilskuddsordninger, herunder kunngjøring, registrering av faste data, søknadsbehandling, registrering av gitte tilsagn, utbetalinger, registrering i regnskapet, behandling av dokumentasjon, veiledning, prosjektoppfølgning, rapportering, kontroll og eventuell klagebehandling.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader er følgende:

Personalkostnader: Lønnsutgifter, pensjon, sosiale kostnader og lignende.

Overhead: Indirekte kostnader tilknyttet medarbeidere, IT, kontorutgifter og tilhørende administrative tjenester.

Reisekostnader: Midlene kan brukes til å kompensere for utgifter hos aktører fra næringslivet, herunder tapt arbeidsfortjeneste, møtegodtgjørelse og reiseutgifter i forbindelse med deltakelse i partnerskapsarbeid ved forvaltningen av midlene, innenfor statens reiseregulativ.⁶

2.1.1 Innovasjon Norge

Fylkeskommunene skal dekke administrasjons- og gjennomføringskostnader for oppdrag de gir Innovasjon Norge og som blir finansiert over postene 60 og 61, dersom disse ikke er dekket av departementet.

2.1.2 Ungt entreprenørskap

For Ungt Entreprenørskap i hvert fylke kan fylkeskommunen dekke samtlige kostnader tilknyttet drift og aktiviteter i programperioden.

2.2 Hvem som kan motta midler og hva de kan brukes til

Fylkeskommunene og kommunene kan tildele tilskudd til prosjekt/tiltak med hjemmel i forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler. Tilskuddet skal ha utløsende effekt.

Tilskudd kan tildeles til følgende typer prosjekt/tiltak:

- a) Prosjekt/tiltak hvor formålet er å utvikle tilbud og rammebetingelser som kan styrke og videreutvikle næringslivet og det regionale arbeidsmarkedet.
- b) Prosjekt/tiltak som bidrar til at regioner og lokalsamfunn blir mer attraktive å bo i og flytte til.

---

⁶ Godtgjørelsen kan også dekke utgifter hos aktører fra næringslivet innenfor rammene statens reiseregulativ fastsetter, se: [Statens reiseregulativ](#)

Tilskudd under a) og b) over kan også tildeles til virksomheter, så langt tilskuddet er innenfor gruppeunntakene i lov om offentlig støtte og tjenestene ikke blir tilbudt av Innovasjon Norge.

Med prosjekt og tiltak menes oppgaver og aktiviteter som:

1. Er tidsbegrenset, tilskudd kan kun gis i inntil 5 år, selv om prosjektet har lenger varighet.
2. Har fokus på utprøving, initiering og oppstart.
3. Har organisering, kostnader og finansiering som er direkte tilknyttet prosjektets/tiltakets formål
4. Skal lede frem til et bestemt resultat.

Tilskudd til nasjonale program for nærings- og samfunnsutvikling, som for eksempel NCE, ARENA, Næringshageprogrammet, VRI og Inkubatorprogrammet kan tildeles på de samme vilkårene som de notifiserte ordningene, og gå utover tidsbegrensingen på fem år.

Fylkeskommunene skal ikke gi støtte til investerings- og utviklingsprosjekt i enkeltbedrifter eller til etablerere, men har et strategisk ansvar for bruk av midlene til dette formål. Fylkeskommunene skal bruke Innovasjon Norge som operatør.

Kommunene kan med de kommunale og regionale næringsfondene gi tilskudd til bedrifter, næringshager og inkubatorer.

Samtlige tilskudd/støtte må tildeles i samsvar med EØS-avtalen.^[1]

Relevante lenker:

- [Skjemaer for notifikasjon, forenklet melding og klager](#)
- [Reglene om støtte til tjenester av allmennøkonomisk betydning \(SGEI\)](#)
- [Reglene om bagatellmessig støtte](#)
- [Regelen om gruppeunntak](#)

Innovasjon Norge forvalter følgende bedriftsrettede tilskudd:

1. Distriktsrettede investeringstilskudd og utviklingstilskudd til enkeltbedrifter og til etablerere
2. Risikolån, herunder ansvarlige lån, gjeldsbrevslån og pantelån
3. Garantier for investeringslån og driftskreditter

2.3 Avgrensning av virkemiddelbruken

Fylkeskommunen eller andre forvaltere skal ikke bruke midlene til eller tildele midler til følgende:

1. Drift av næringsvirksomhet eller organisasjoner.
2. Kausjon eller annen økonomisk garanti.
3. Direkte eller indirekte investeringer i virksomheters egenkapital.
4. Renter og avdrag på lån og refinansiering av gjennomførte prosjekter.

---

^[1] Jf. kap. 6.

5. Drift av eller investeringer i statlige, fylkeskommunale og kommunale lovpålagte oppgaver utført av fylkeskommunen, kommunen eller andre.
6. Å avsette midler til uspesifiserte fond. Delegerede midler til kommuner og regionråd, eventuelt andre forvaltere regnes ikke som fond.
7. Politikklforberedende aktiviteter internt hos forvalter eller i regi av forvalter, herunder kjøp av tjenester i samband med utforming av nye tiltak og lovpålagte eller egeninitierte plan- og strategiprosesser.

Punkt 1, 2 og 3 gjelder ikke for Innovasjon Norge.

2.4 Skatteplikt- og fritak

Enkelte former for bedriftsstøtte er skattepliktige, jf. skatteloven § 5-30.

Dette gjelder blant annet for transportstøtte, opplæringstilskudd og andre tilskudd som reduserer driftskostnadene. Investeringsstilskudd som er gitt i tråd med forskrift om geografisk virkeområde og bruk av de regional- og distriktpolitiske virkemidlene, er ikke skattepliktige i det distriktpolitiske virkeområdet. Skattefritaket gjelder også for investeringsstilskudd gitt gjennom kommunale og regionale næringsfond. Dersom en bedrift har mottatt investeringsstilskudd og fått skattemessige fordeler av dette, og driftsmiddelet selges innen fem år, skal bedriften betale skatt av tilskuddet.

3. DELEGASJON AV FORVALTNINGEN

3.1 Delegering av forvaltningsoppgaver

Fylkeskommunen er ansvarlig ovenfor Kommunal- og moderniseringsdepartementet for de midlene som er delegert til andre forvaltere og at forvaltningen skjer i henhold til forskrift for distrikts- og regionalpolitiske og disse retningslinjene.

Fylkeskommunen kan delegere hele eller deler av forvaltningen til:

1. Kommunene, regionråd og Innovasjon Norge.
2. Andre offentlig heleide forvaltere.⁷
3. Unntaksvis til ikke offentlig heleide forvaltere.⁸ Det skal gis skriftlig beskjed til Kommunal- og moderniseringsdepartementet om slik delegasjon.⁹ Delegasjonen skal skje i samsvar med reglene om offentlig anskaffelser.

Godtgjørelse for forvaltningsoppgaver jf. punkt 2.1.

⁷ Ved delegasjon til offentlig heleide virksomheter skal fylkeskommunen og/eller kommunen å vurdere om tilskuddsforvaltningen kan delegeres direkte etter regelen om utvidet egenregi eller om delegasjonen er å anse som en anskaffelse.

⁸ Eksempelvis aksjeselskap, stiftelser, privat virksomhet, selvstendige rettssubjekt som staten eier delvis, mv.

⁹ Når det ikke er aktuelle offentlige instanser å overlate forvaltningsansvaret til kan fylkeskommunene og kommunene unntaksvis delegere hele eller deler av forvaltningen til ikke offentlig heleide forvaltere., jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 6.2.2.4.

3.2 Stadfestelse av delegasjon

Delegasjon skal fastsettes i oppdragsbrev eller kontrakt som:

1. Fastsetter hvilke forvaltningsoppgaver som er delegert. Det er viktig at det fremgår tydelig hvem som har bevilgningsmyndighet, ansvar for kunngjøring, saksbehandling, oppfølging og kontroll.
2. Fastsetter hvilken del av midlene som skal dekke kostnader tilknyttet tilskuddsforvaltningen og hvilken del av midlene som det skal lages tilskuddsordning for.
3. Gir vilkår om at midlene skal forvaltes i samsvar med disse retningslinjene, forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler og gjeldende lover/regelverk, herunder blant annet forvaltningsloven, offentlighetsloven og regelverk for offentlig anskaffelser.
4. Informerer om at Riksrevisjonen, Kommunal- og regionaldepartementet, fylkeskommunen eller kommunen kan føre kontroll med at midlene blir forvaltet og brukt etter angitte forutsetninger.
5. Vilkår om at tilskuddsforvaltningen ikke kan videredelegeres til andre.¹⁰
6. Fastsetter reaksjoner for feil forvaltning og/eller bruk av midlene.

Retningslinjene og forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler skal legges ved oppdragsbrevet eller kontrakten.

Relevante lenker:

- [Veileder til reglene om offentlig anskaffelser](#)
- [Forskrift om offentlig anskaffelser](#)
- [Håndhevelse av offentlig anskaffelser](#)

4. ETABLERING AV TILSKUDDSORDNINGER

Tilskuddsforvalterens oppgave er å ivareta formålet med tilskuddsordningen og å sørge for å følge opp at de konkrete mål som er fastsatt oppnås.

Den som har forvaltningsansvaret for midler gitt over post 60 og 61 skal som hovedregel etablere tilskuddsordninger med hjemmel i forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler. Et regelverk for tilskuddsordning skal inneholde følgende hovedelementer:

1. Mål for ordningen
2. Kriterier for måloppnåelse
3. Tildelingskriterier, herunder beregningsregler
4. Oppfølging og kontroll
5. Evaluering

---

¹⁰ Dette punktet gjelder ikke for kommunene.

Punkt 1-3 skal uformes i samsvar med retningslinjene 2.2 og 2.3 og forskriftens §§ 6-9.

Relevante lenker:

[Reglementet og bestemmelser for økonomistyring i Staten](#)

[Om etablering og forvaltning av tilskuddsordninger i staten](#)”, veileder utarbeidet av

[Direktoratet for Økonomistyring](#)

[Sjekkliste for utvalgte prosesser i tilskuddsforvaltningen](#)

4.1 Kunngjøring

Alle tilskuddsordninger skal være søknadsbaserte og kunngjøres på regionalforvaltning.no,¹¹ forvalterens nettside og på en slik måte at hele målgruppen nås. Kunngjøringen skal inneholde formål med tilskuddsordningen, tildelingskriterier, alle opplysninger og/eller dokumentasjon søkeren må oppgi i søknaden og eventuell søknadsfrist.

4.2 Søknadsbehandling

4.2.1 Veiledningsplikt

Tilskuddsforvalterne har alminnelig veiledningsplikt ovenfor alle som ønsker å søke om tilskudd.¹²

4.2.2 Saksbehandlingstid og foreløpig svar

Forvalteren skal forbrede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold. Det skal gis foreløpig svar dersom en søknad ikke kan besvares i løpet av en måned etter at den er mottatt.¹³

4.2.3 Habilitet

I behandlingen av enkeltsøknader skal beslutningstakere og saksbehandlere vurdere sin habilitet.¹⁴

4.2.4 Vedtak om avslag

Vedtak om tildeling eller avslag skal sendes skriftlig til søker og inneholde følgende:¹⁵

1. En begrunnelse for vedtaket med en henvisning til hjemmelsgrunnlaget vedtaket bygger på.
2. Informasjon om søkerens rettigheter:
  - a) rett til innsyn i sakens dokumenter
  - b) klageadgang, hvor klagen skal sendes og klagefrist

---

¹¹ Dette gjelder ikke for tilskuddsordninger som forvaltes av de nasjonale virkemiddelaktørene.

¹² Jf. forvaltningsloven kap. III § 11 og forvaltningsforskriften av 15.12.2006 kap. 2.

¹³ Jf. forvaltningsloven § 11 a.

¹⁴ Jf. forvaltningsloven kap. II, etiske retningslinjer i staten og Bestemmelser for økonomistyring i staten punkt 6.3.3 tredje ledd.

¹⁵ Jf. forvaltningsloven kap. V, gir utfyllende informasjon om krav til vedtakets innhold.

4.2.5 Vedtak om tildeling

Vedtak om innvilgelse av tilskudd skal stadfestes med et tilskuddsbrev.

Tilskuddsbrevet skal sendes hver enkelt mottaker, eller den instans som er legitimert til å formidle opplysninger om tilsagn videre.

Tilskuddsbrevet med eventuelle vedlegg skal inneholde:

1. Formål med tilskuddet og hvilke kostnader tilskuddet skal dekke.
2. Tilskuddsbeløp og utbetalingsplan.
3. Eventuelt andre vilkår for bruken av midlene
4. Frist for at mottakeren aksepterer vilkårene.
5. Krav til rapportering
6. Informasjon om at kontrolltiltak kan bli iverksatt, med henvisning til bevilgningsreglementet § 10 andre ledd og forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler § 14.
7. Mulighet om krav om tilbakebetaling dersom mottakeren ikke bruker tilskuddet i samsvar med angitte forutsetninger.

Tilskuddsbrev skal undertegnes av en person med budsjett disponeringsmyndighet eller bemyndiget medarbeider for den aktuelle tilskuddsbevilgningen.¹⁶

Alle anmodninger om utbetalinger skal være attestert før utbetaling kan skje. Den som attesterer skal kontrollere at utbetalingsforslaget er i samsvar med vedtaket om tilskuddet¹⁷ og at tilskuddsmottaker har sendt inn dokumentasjon som fastsatt i tilskuddsbrevet.

For tilskuddsordninger der det inngås kontrakt med den enkelte tilskuddsmottaker, kan hele eller deler av innholdet i et tilskuddsbrev omtalt ovenfor, i stedet tas inn i kontrakten.

4.2.6 Registrering av tilsagn

Tilsagn om Tilskuddsbeløp skal registreres elektronisk slik at tilskuddsforvalteren til enhver tid har oversikt over alle inngåtte forpliktelser.

4.2.7 Utbetaling

Utbetalingen skal i utgangspunktet skje etterskuddsvis.¹⁸

Minst 25 prosent av tilskuddet skal holdes tilbake til prosjektet/tiltaket er avsluttet og tilskuddsforvalteren har mottatt sluttrapport eller resultatskjema i regionalforvaltning.no og /eller rapport.

Relevant lenke:

[Reglement og bestemmelser om økonomistyring i staten](#)
Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler

¹⁶ Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 6.3.3 andre avsnitt.

¹⁷ Tilskuddsbrevet.

¹⁸ Jf. Bestemmelser for økonomistyring i staten punkt 6.3.5.

4.2.8 Innsyn

Tilskuddsforvalteren skal praktisere partsinnsyn¹⁹ og stor grad av åpenhet. Reglene om innsynsrett gjelder for alle saksbehandlingens faser, også i oppfølging.

Relevant lenke:

[Rettleier til offentlighetlova \(2010\)](#)

4.2.9 Klage

Tilskuddsforvalteren skal etablere rutiner for klagebehandling. Det skal gis klar og oppdatert informasjon om klageadgang- og behandling. Dette omfatter hvordan klagen skal leveres, hvilke opplysninger klager må gi og kontaktinformasjon til riktig klageorgan som klagen skal sendes til.

Klager skal også få informasjon om forventet behandlingstid holdes informert om den videre behandlingen av klagen. Forvalteren må svare klager uten unødig opphold og redegjøre for avgjørelsen. Avgjørelsen må være skriftlig.

Punkt 4.1.7 gjelder ikke for Innovasjon Norge.

4.3 Oppfølging, kontroll og evaluering

4.3.1 Oppfølging og kontroll

Oppfølging og kontroll av alle tilskuddsordningene skal skje i samsvar med Bestemmelser om økonomistyring i staten. Departementet kan eventuelt fastsette ytterligere krav i tildelingsbrevet til fylkeskommunene, til forhåndsvurderinger og oppfølgings- og kontrollaktiviteter dersom departementet anser behov for dette.

Den som har budsjett disponeringsfullmakt er ansvarlig for at vurderinger knyttet til tilskuddets risiko og vesentlighet er dokumentert forut for beslutning og lagt til grunn for valg av oppfølgings- og kontrollaktiviteter for det enkelte tilskudd, samt at nødvendig kvalitetssikring er foretatt.

Relevant lenke:

- [Veileder; "Om etablering og forvaltning av tilskuddordninger i staten"](#)

4.3.2 Evaluering av tilskuddsordningene

Departementet, fylkeskommunene og kommunene skal med visse mellomrom evaluere tilskuddsordningene de forvalter og/eller andre forvalter på vegne av det offentlige.

Relevant lenke:

- [Veileder; Evaluering av statlige tilskuddsordninger](#)

---

¹⁹ Jf. forvaltningsloven kap. IV §§ 18 og 19, Offentlighetsloven.

5. INNOVASJON NORGE

5.1.1 Risikolån

Risikolån, herunder ansvarlige lån, gjeldsbrevslån og pantelån, kan gis på vilkår. For risikolån kan det avtales rett til konvertering til aksjekapital. Renten på nye risikolån skal settes høyere enn renten på nye lavrisikolån med tilsvarende rentebindingsperiode. Tilsvarende gjelder renteregulering av allerede opprettede risikolån. Nye pantelån kan sikres med prioritet etter langsiktige pantelån fra andre kredittinstitusjoner. Rentemarginen på risikolånene skal dekke administrasjonskostnadene for forvaltningen. Det eventuelle gjenværende nettobeløpet skal tilbakeføres til fylkeskommunene. Det eventuelle negative nettobeløpet skal dekkes av tilsagnet fra fylkeskommunene eller ved overføring fra fylkeskommunene.

5.1.2 Garantier

Garantiordningen skal sikre finansiering av prosjekt med høy risiko, med realistisk mål for å kunne oppnå lønnsomhet. Garanti stilles som simpel tapsgaranti der Innovasjon Norge og andre finansieringsinstitusjoner deler risikoen.

5.1.3 Tapsfond

Innovasjon Norge skal opprette og forvalte et felles tapsfond for distriktsrettede risikolån og garantier for alle årganger innenfor tilskuddsordningen. Innovasjon Norge er ansvarlig for å fylle opp tapsfondet med midler fra fylkeskommunene. Tapsfondet skal reflektere den reelle risikoen for utlånsporteføljen til tilskuddsmottakeren og de samlede tapene som kan oppstå, ved at det blir satt av midler til forventede fremtidige tap. Midler som blir avsatt til tapsfond skal normalt svare til vurdert risiko i hver enkelt låne- og garantiordning. Innovasjon Norge skal årlig vurdere størrelsen på tapsfondet mot vurdert risiko i låne- og garantiporteføljen. Dersom det er et negativt avvik på 5 % skal fylkeskommunen og departementet varsles. Dersom det er et negativt avvik på over 10 % fra porteføljerisikoen skal tapsfondet etterfylles. Dette skal skje etter en fordelingsnøkkel der den delen fylkeskommunene har av risikolån og garantiporteføljen per 1. januar skal legges til grunn, uavhengig av hvor tapet har oppstått.

6. KRAV TIL INTERNKONTROLL²⁰

Alle forvaltere skal etablere internkontroll. For å sikre korrekt saksbehandling ved tildeling og utbetaling av tilskudd, skal alle tilskuddsforvaltere etablere systemer, rutiner og tiltak som blant annet har som formål å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler. Tilskuddsforvalterens ledelse bør tilpasse internkontrollen til lokale forhold, virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Internkontrollen skal dokumenteres. Dokumentasjonskrav bør ikke føre til unødig byråkratisering.

Den interne kontrollen har til formål å forhindre styringssvikt, feil og mangler slik at:

---

²⁰ Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 6.3.8.1 og punkt 2.4.

- a) Beløpsmessige rammer ikke overskrides
- b) Måloppnåelse og resultater står i et tilfredsstillende forhold til fastsatte mål og resultatkrav, og at eventuelle vesentlige avvik forebygges, avdekkes og korrigeres i nødvendig utstrekning
- c) Ressursbruken er effektiv
- d) Regnskap og informasjon om resultater er pålitelig og nøyaktig
- e) At midlene forvaltes på en forsvarlig måte
- f) Økonomistyringen er organisert forsvarlig og utføres i samsvar med gjeldende lover og regler
- g) Misligheter og økonomisk kriminalitet forebygges og avdekkes

Tiltakene skal bidra til å sikre korrekt:

- a) Registrering av faste data
- b) Søknadsbehandling
- c) Registrering av gitte tilsagn om tilskudd
- d) Utbetaling av tilskudd til rett mottaker til rett tid
- e) Registrering i regnskapet.
- f) Behandling av dokumentasjon fra tilskuddsmottaker

For å kunne utøve den nødvendige internkontrollen skal det rettes fokus mot følgende:

- a) Ledelsens og tilsattes kompetanse og holdninger til resultatoppfølging og kontroll
- b) Identifisering av risikofaktorer som kan medvirke til at virkemidlenes mål ikke nås, og korrigerende tiltak som med rimelighet kan redusere sannsynligheten for manglende måloppnåelse.
- c) Sikring av kvaliteten av den interne styringen, herunder forsvarlig arbeidsdeling og effektivitet i arbeidsprosessene.
- d) Informasjonsrutiner som sikrer at relevant informasjon av betydning for måloppnåelse kommuniseres på en effektiv måte.
- e) Rutiner for behandling og lagring av vesentlig informasjon som sikrer konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet.

Relevant veiledning/lenke:

- [Reglementet og bestemmelser for økonomistyring i Staten](#)
- [Resultatmåling. Mål- og resultatstyring i staten](#)
- [Regionalforvaltning](#)

7. TILSKUDD ETTER EØS-AVTALEN

7.1 Generelt

Alle tilskuddsforvaltere må vurdere konkret om reglene om offentlig støtte får anvendelse på tilskuddet før det fattes vedtak om tildeling. Offentlige foretak som driver

økonomisk aktivitet kan i utgangspunktet ikke motta støtte i større utstrekning, eller på andre vilkår, enn private.

Relevante lenker:

[Veileder; EØS-avtalens regler om offentlig støtte](#)

[EØS-avtalen artikkel 61](#)

[FADs nettside; Forbudet mot offentlig støtte](#)

7.2 Får reglene om offentlig støtte anvendelse?

Det er seks vilkår som må være oppfylt for at forbudet mot offentlig støtte i EØS-avtalen artikkel 61 (1) får anvendelse.

1. Støtten å innebære en økonomisk fordel for mottakeren²¹
2. Støtten må være gitt av staten eller av offentlige midler²²
3. Støtten må begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer eller tjenester (selektivitet)
4. Støttemottaker må være et foretak.
5. Støtten må vri konkurransen eller true med å vri konkurransen
6. Støtten må være egnet til å påvirke samhandelen mellom EØS-landene

7.3 Foretaksbegrepet – økonomisk aktivitet

For at regelverket kommer til anvendelse, må mottakeren av den offentlige støtten være et foretak.²³ Foretaksbegrepet er ikke legaldefinert i EØS-avtalen, men er utviklet gjennom rettspraksis.

Vurderingen av foretaksbegrepet er uavhengig av om den aktuelle enheten er offentlig eller privat og av hvilken juridisk status den har. Det er viktig å presisere at det offentlige foretak er underlagt reglene om offentlig støtte på lik linje med private foretak. Det avgjørende for vurderingen er hvorvidt virksomheten driver økonomisk aktivitet.²⁴ Med økonomisk aktivitet menes en virksomhet som består i å tilby varer og tjenester i et marked.

For eksempel vil støtte til det lokale næringslivet klart anses som støtte til foretak og reglene om offentlig støtte vil i utgangspunktet komme til anvendelse.

Grensedragningen mellom økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet kan være

---

²¹ Tilskudd er offentlig støtte og omfatter en hver økonomisk fordel og/eller fritak for økonomisk byrde, som begunstiger bestemte foretak eller bransjer. Også ytelser på vanlige kommersielle vilkår kan omfattes, f.eks. lån til markedsrente, dersom mottakeren har en så svak økonomisk stilling at han ikke ville oppnådd en slik ytelse i det vanlige markedet.

²² Enhver støtte som tildeles i henhold til retningslinjene er å anse som ”offentlige midler”. Uavhengig av om støtten tildeles av kommuner, fylkeskommuner, de nasjonale virkemiddelaktørene eller via ikke-offentlig heleide virksomheter. Det avgjørende er om støtten fra de offentlige midler er mottatt som resultat av en adferd som kan tilskrives det offentlige, jf. sak C-305/89, Italia mot Kommisjonen,

²³ Foretaksbegrepet i stasstøtteretten har det samme innholdet som foretakbegrepet under konkurransereglene.

²⁴ Forbudet mot offentlig støtte retter seg ikke mot støtte som gis til for eksempel privatpersoner, til offentlige instanser som driver myndighetsutøvelse eller til offentlig administrasjon med mindre de opptrer som foretak.

vanskelig. Det er i denne forbindelse viktig å huske på at markedsforholdene og gjeldende rett kan endre seg.

7.4 Statsstøtteregelverket får anvendelse

Dersom statsstøtteregelverket får anvendelse må den ansvarlige tilskuddsforvalter vurdere konkret om støtten kan tildeles i medhold av unntaksreglene EØS-avtalen fastsetter.²⁵ Det blir redegjort for de mest relevante unntakene i det følgende.

7.4.1 Bagatellmessig støtte²⁶

Bagatellmessig støtte kan tildeles hvert enkelt foretak med inntil 200 000 euro over en periode på tre regnskapsår.²⁷ Det kan bare gis bagatellmessig støtte dersom det er mulig å omregne støtten til brutto tilskuddsekvivalent.²⁸

Det er ikke adgang til å tildele bagatellmessig støtte utover de maksimalsatsene som følger av enten øvrige gruppeunntak eller andre godkjennelsesvedtak fra ESA. Dersom den maksimale støtteintensiteten ikke er utnyttet, kan det tildeles støtte inntil taket i gruppeunntaket eller ESAs vedtak er oppnådd. Støtte som er gitt under godkjente ordninger eller andre gruppeunntak skal ikke tas med i beregningen av om taket i reglene om bagatellmessig støtte er nådd.

7.4.2 Beregning av beløpsgrense

Ved beregningen av beløpsgrensen er det bruttotall²⁹ som skal legges til grunn. Dersom støtten gis på en annen måte enn ved kontanttilskudd skal støttens verdi omregnes til verdien i brutto kontanttilskudd.

Dersom støtten utbetales i flere rater, skal støtten diskonteres³⁰ til sin verdi på det tidspunktet støtten blir gitt. Det er ESAs referanserente som skal benyttes ved diskontering.

Lenke til:

- [ESAs referanserente](#)

7.4.3 Lån som bagatellmessig støtte

Lån kan gis som bagatellmessig støtte dersom tilskuddsekvivalenten er beregnet med grunnlag i gjeldende markedsrente på det tidspunktet støtten tildeles. Avviket fra markedsrenten utgjør støtteelementet.

---

²⁵ Jf. EØS-avtalen artikkel 61 (1) første setning.

²⁶ Bagatellmessig støtte anses ikke å påvirke ikke samhandelen og/eller truer med å vri konkurransen og er følgelig ikke å anse som statsstøtte.

²⁷ Den relevante treårsperioden er ”flytende”. Det innebærer at for hver tildeling av bagatellmessig støtte må det tas hensyn til støtte tildelt i de to foregående kalenderårene samt innværende år.

²⁸ Kompliserte støtteordninger hvor det ikke er mulig å beregne støttebeløpet på forhånd kan ikke gis som bagatellmessig støtte.

²⁹ Det vil si før beregning av skatter og avgifter.

³⁰ Å diskontere menes her å omregne en eller flere betalingsverdier til et annet tidspunkt enn betalingstidspunktet, for å beregne nåverdien av støtten/tilskuddet.

7.4.4 Prosedyrer ved tildeling av bagatellmessig støtte

Ved tildeling av tilskudd som utgjør bagatellmessig støtte, må tilskuddsforvalteren skriftlig i tildelingsbrevet:

1. Informere mottakeren om det planlagte støttebeløpet
2. Opplyse om at det utgjør bagatellmessig støtte med henvisning til forordningen for bagatellmessig støtte, med full referanse til forordningens tittel og publiseringsdato i EU-tidende.³¹
3. Be om en skriftlig erklæring fra støttemottaker om all annen bagatellmessig støtte foretaket har mottatt inneværende året og de to foregående regnskapsår.

Før støtten utbetales skal forvalteren beregne at støtten ikke vil medføre at den samlede mottatte bagatellmessige støtten siste året samt de to foregående år overskrider beløpsgrensen for bagatellmessig støtte.

Tilskuddsforvalteren skal lagre denne informasjonen i ti år og ved anmodning kunne gi den nødvendige informasjonen til ESA innen 20 arbeidsdager.

Tilskudd som gis som bagatellmessig støtte skal ikke meldes til ESA.

7.5 Gruppeunntak

Bestemte typer støtte anses for å være forenlig med EØS-avtalen dersom fastsatte vilkår er oppfylt, dette kalles gruppeunntak. Dersom det skal tildeles støtte etter gruppeunntak må alle vilkårene som følger av det aktuelle gruppeunntaket være oppfylt. Støtten er underlagt forenklet meldeplikt, men unntatt fra reglene om forhåndsmelding og forhåndsgodkjenning.

7.5.1 De ulike gruppeunntakene

- støtte til forskning, utvikling og innovasjon (FoU)
- miljøstøtte
- investeringsstøtte og utviklingsstøtte til små og mellomstore bedrifter (SMB)
- støtte i form av risikokapital
- støtte til opplæring
- støtte til sysselsetting
- støtte til regionale investeringer
- støtte til kvinnelige entreprenører

7.5.2 Forenklet meldeplikt ved bruk av gruppeunntak

Støtten som oppfyller vilkårene gruppeunntaket fastsetter skal meldes til EFTAs Overvåkingsorgan (ESA) senest 20 dager etter at støtten er tildelt. Forvalteren som

---

³¹ Reglene om bagatellmessig støtte følger av Kommisjonens forordning nr. 1998/2006 av 15. desember 2006 tatt inn i forskrift av 5.12. 2003 nr. 1429 § 2.

tildeler støtten har ansvar³² for at støtten meldes. Dette gjøres ved å innsende et elektronisk skjema til Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Departementet vil foreta den direkte meldingen til ESA.³³

Relevante lenker:

- [Forskrift av 14. november 2008 nr. 1213 om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte.](#)
- [Kommisjonsforordningen \(EF\) nr. 800/2008 av 6. august 2008.](#)
- [Skjema for forenklet melding av gruppeunntak](#)
- [En uoffisiell oversettelse av gruppeunntakene](#)

7.6 Støtte til tjenester av allmenn økonomisk betydning

Tjenester av allmenn økonomisk³⁴ (SGEI)³⁵ betydning omfatter visse økonomiske tjenester som myndighetene anser som særlig viktige for innbyggerne og som ikke vil bli levert på en tilfredsstillende måte av markedet alene. For å kunne tilby slike tjenester, kan myndighetene pålegge foretak visse forpliktelser mot økonomisk kompensasjon.

Følgende vilkår må være oppfylt:

1. Tjenesten kan ikke leveres av markedet.
2. Det er ikke vedtatt sekundærlovgivning på området som begrenser skjønnnet.
3. Virksomheten må være gitt oppdraget og forpliktelsene må være tydelig definert.
4. Beregningen av kompensasjonen må være fastsatt på forhånd på en objektiv og åpen måte.
5. Kompensasjonen kan ikke overstige det nødvendige for å dekke alle eller deler av kostnadene ved utførelsen av tjenesten.
6. Virksomheten må enten være valgt etter en offentlig anbudskonkurranse eller at kompensasjonen er beregnet etter en analyse av kostnadene som et typisk foretak ville ha hatt ved utførelsen av tjenesten.

---

³² EFTAs overvåkingsorgan foretar ingen kontroll av om den aktuelle støtten oppfyller vilkårene i gruppeunntaket. Det er derfor viktig at støttegiver sjekker at et støttetiltak i realiteten faller inn under et aktuelt gruppeunntak og at skjemaet er korrekt utfyllt.

³³ Et sammendrag av støtteordningen vil bli publisert i EØS-tillegget til EF-Tidende. I tillegg skal Fornyings- og administrasjonsdepartementet basert på informasjon fra støttegiver, rapportere årlig om bruken av gruppeunntakene.

³⁴ Definisjonen av tjenester av allmenn økonomisk betydning er både uklar og dynamisk. Årsaken til at det ikke er oppstilt en legaldefinisjon er at det i utgangspunktet er opptil EØS-statene selv å definere hva en slik tjeneste er. Medlemslandene har en vesentlig skjønnfrihet. ESA og EFTA-domstolen vil kun gripe inn dersom EFTA-statene foretar en åpenbar feiltolkning eller misbruker begrepet.

³⁵ Services of General Economic Interest.

Støtte til tjenester av allmenn økonomisk betydning skal ikke meldes til ESA. Den årlige kompensasjonen kan ikke overstige 15 millioner euro. Det finnes imidlertid en mulighet til å overstige denne beløpsgrensen for visse typer tjenester.

Relevant lenke:

- [Kommisjonsbeslutning 2012/21/EU av 20. desember 2011](#)

7.6.1 Kompensasjonsberegninger og overkompensasjon

Kompensasjonen kan ikke overstige det som er nødvendig for å dekke kostnaden i forbindelse med forpliktelsen til å yte tjenesten av allmenn økonomisk betydning.³⁶ Det må tas hensyn til følgende:

1. En rimelig avkastning på utførelsen av tjenesten, som ikke overstiger den gjennomsnittlige.
2. Alle omkostninger ved utførelsen av tjenesten.
3. Hvis foretaket utøver andre aktiviteter kan bare kostnader som kan tilknyttes tjenesten kompenseres. Følgelig må faste kostnader deles forholdsmessig mellom den kommersielle driften og utøvelsen av tjenesten av allmenn økonomisk betydning.
4. Eventuelt overskudd/fordeler skal komme til fradrag.

7.7 Notifiserte ordninger

- Virkeområde for distriktsrettet investeringstilskudd
- Transportstøtte
- Distriktsrettede risikolån
- NyVekst
- NCE og Arena
- VRI – bedriftsrettede prosjekter

---

³⁶ All informasjon om støtten må lagres i ti år og ESA kan be om å få utlevert informasjonen.

Kapittel I. Innledende bestemmelser

§ 1. FORMAL

Denne forskriften regulerer forvaltningen og bruken av de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene over statsbudsjettets kapittel 551, post 60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling og post 61 Næringsrettede midler, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift.

Midlene skal forvaltes og brukes i samsvar med Stortingets budsjettvedtak, denne forskriften med retningslinjer og oppdragsbrevet fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Forskriften regulerer forholdet mellom tilskuddsforvalter og tilskuddsmottaker og får anvendelse for alle tilskuddsforvaltere som forvalter midler over kapittel 551, postene 60 og 61.

§ 2. GEOGRAFISK VIRKEOMRÅDE

Midler til regional utvikling skal i hovedsak brukes innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Det vises for øvrig til enhver tid gjeldende virkeområder.

Noen av midlene kan brukes utenfor virkeområdet for å utløse det regionale verdiskapingspotensialet og for å utvikle attraktive regioner og senter for folk og næringsliv i alle deler av landet.

§ 3. DEFINISJONER

Følgende definisjoner legges til grunn i denne forskriften:

1. *Kunngjøring*¹: En offentliggjøring av hovedelementene i en tilskuddsordning.
2. *Nasjonale virkemiddelaktører*: Innovasjon Norge, SIVA og Norges Forskningsråd.
3. *Tilskudd*: Er offentlig² og omfatter enhver fordel som har de samme økonomiske virkningene som rene pengeoverføringer.
4. *Tilskuddsbrev*: Tilsagn om tilskuddsbeløp på grunnlag av innvilget søknad skal bekreftes med et tilskuddsbrev.³

5. *Tilskuddsforvalter*: Den som forvalter tilskudd i henhold til denne forskriften.

6. *Tilskuddsordning*⁴: Administrativt system der tilskudd kan tildeles et bestemt formål og som inneholder følgende hovedelementer:

- Målet med ordningen
- Kriterier for måloppnåelse
- Tildelingskriterier, herunder støtteandel og beregningsregler
- Oppfølging og kontroll
- Evaluering

1 Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013, punkt 6.3.2. 2 Jf. lov 27. november 1992 nr 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-loven), kapittel 2 Statsstøtte. 3 Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013, punkt 6.3.3. 4 Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013, 6.2.1.1.

Kapittel II Forvaltningsstruktur

§ 4. FORVALTERE

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir øremerkede rammer til fylkeskommunene gjennom årlige oppdragsbrev.

Fylkeskommunene kan videredelegere¹ hele eller deler av forvaltningen til kommuner, regionråd, de nasjonale virkemiddelaktørene og unntaksvis til andre rettssubjekter².

Alle forvaltere skal kunngjøre tilskuddsordningene gjennom (det til enhver tid gjeldende systemet departementet bestemmer) www.regionalforvaltning.no og på en slik måte at målgruppen nås.³

De nasjonale virkemiddelaktørene er ikke pålagt å bruke departementets forvaltningsportal.

1 Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013, punkt 6.2.2.4. 2 Jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 1. siste setning. 3 Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013, punkt 6.3.2.

§ 5. FORVALTNING AV BEDRIFTSRETTEDE VIRKEMIDLER

Innovasjon Norge¹ forvalter følgende bedriftsrettede midler:

- a) Distriktsrettede investeringstilskudd og utviklingstilskudd til enkeltbedrifter og til etablerere.
- b) Risikolån, herunder ansvarlige lån, gjeldsbrevslån og pantelån, garantier for investeringslån og driftskreditter.

Fylkeskommunen eller andre tilskuddsforvaltere skal ikke gi støtte til tiltakene over. Kommuner og regionråd kan gjennom kommunale og regionale næringsfond gi tilskudd i henhold til bokstav a.

1 Jf. lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge, kapittel 3. Selskapets virksomhet.

Kapittel III. Om tildeling av tilskudd

§ 6. HVEM KAN SØKE

Alle offentlige og private aktører og virksomheter med konkrete prosjekter/tiltak kan søke dersom de faller innenfor målgruppen for tilskuddsordningen.

§ 7. OVERORDNEDE TILDELINGSKRITERIER

Det kan søkes om tilskudd til prosjekter/tiltak som oppfyller følgende kriterier:

- a) Er i tråd med fylkeskommunens mål og strategier for distrikts- og regionalpolitikk.
- b) Kan sannsynliggjøre distrikts- og regionalpolitisk virkning.
- c) Har god kvalitet og hvor søker har god gjennomføringsevne
- d) Tilskuddet har utløsende effekt. Det er ikke tilstrekkelig at tilskuddet medvirker til å opprettholde et tilbud.

Fylkeskommunen og andre forvaltere er ansvarlig for at det fastsettes ytterligere tildelingskriterier i relevant omfang når det etableres konkrete tilskuddsordninger.

§ 8. HVILKE KOSTNADER KAN TILSKUDET DEKKE

Tilskuddet kan dekke de deler av kostnadene som er direkte tilknyttet realiseringen av prosjektet/tiltaket.

Tilskudd til prosjekt kan kun gis i inntil 5 år, selv om prosjektet har en lenger varighet. Unntak er tilskudd under programmer eller ordninger i regi av de nasjonale virkemiddelaktørene, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Ungt Entreprenørskap og Merkur der støtte kan gis i tråd med programmenes/tiltakenes varighet.

§ 9. HVILKE KOSTNADER KAN TILSKUDET IKKE DEKKE

Tilskuddet kan ikke dekke:

- a) Drift av næringsvirksomhet eller organisasjoner.
- b) Kausjon eller annen økonomisk garanti.
- c) Direkte eller indirekte investeringer i virksomheters egenkapital.
- d) Renter og avdrag på lån og refinansiering av gjennomførte prosjekter.
- e) Drift av eller investeringer i statlige, fylkeskommunale og kommunale lovpålagte oppgaver utført av fylkeskommunen, kommunen eller andre.
- f) Å avsette midler til uspesifiserte fond. Delegerte midler til kommuner og regionråd, eventuelt andre forvaltere regnes ikke som fond.
- g) Politikkforberedende aktiviteter internt hos forvalter eller i regi av forvalter, herunder kjøp av tjenester i samband med utforming av nye tiltak og lovpålagte eller egeninitierte plan- og strategiprosesser.

Bokstav a, b og c gjelder ikke for tilskudd Innovasjon Norge tildeler.

§ 10. KRAV TIL SØKNADEN

Søknaden skal sendes inn elektronisk gjennom www.regionalforvaltning.no.

Dette gjelder ikke søknader til de nasjonale virkemiddelaktørene.

Søknaden skal inneholde:

- a) En beskrivelse av tiltaket det søkes om tilskudd til, inkludert målsettinger for tiltaket og relevans for formålet med tilskuddsordningen.
- b) Plan for gjennomføring, herunder aktiviteter, tidsplan, organisering og samarbeidspartnere.
- c) Forventede resultater.
- d) Budsjett for prosjektet/tiltaket, herunder finansieringsplan.
- e) Søknadssum.
- f) Andre relevante opplysninger søkeren anser viktig for søknaden og andre opplysninger som er spesifisert i kunngjøringen.

Søkeren skal opplyse til tilskuddsforvalter om foretaket har mottatt offentlig støtte og eventuelt etter hvilken bestemmelse, det inneværende året og de to siste regnskapsårene.

§ 11. VEDTAK

Vedtak¹ om tildeling av tilskudd eller avslag er et enkeltvedtak etter forvaltningslovens § 2 første ledd bokstav b. Unntaket er enkeltvedtak truffet av Innovasjon Norge². Melding om vedtak skal være skriftlig begrunnet og gis innen rimelig tid. Vedtak om tilskudd gis i et tilskuddsbrev³. Vedtak om avslag på søknaden gis i et avslagsbrev.

Avslag på søknaden gis dersom ett eller flere av vilkårene nedenfor er oppfylt:

- a) Søknaden tilfredsstillende ikke tildelingskriteriene eller formålet faller utenfor ordningen.
- b) Søkeren sender ikke inn nødvendige opplysningene etter anmodning.
- c) Søknaden rangeres ikke høyt nok ut fra tildelingskriteriene sett i forhold til andre søknader.
- d) Tidligere tildelinger er brukt i strid med forutsetningene.

¹ Jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven), kapittel IV.

² Forvaltningsloven gjelder ikke for selskapet, heller ikke når det treffer enkeltvedtak på vegne av staten. Jf. lov 10. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge, § 6.

³ Jf. definisjonen § 5 (4), Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013, punkt 6.3.3.

§ 12. AKSEPT AV VILKÅRENE FOR TILSKUDET

Tilskuddsmottaker skal gi skriftlig samtykke om at tilskuddet er akseptert på de vilkår tilskuddsbrevet angir.

Kapittel IV. Om oppfølging og kontroll av tilskuddet

§ 13. VILKÅR FOR TILSKUDET

Tilskuddsmottakeren er ansvarlig ovenfor tilskuddsforvalteren og Kommunal- og moderniseringsdepartementet for at følgende vilkår for tilskuddet overholdes:¹

- a) Tilskuddsmottaker skal føre separat prosjektrengnskap for bruken av midlene.
- b) Prosjektrengnskapet skal settes opp slik at det kan sammenlignes med budsjettet og inneholde en oversikt over alle inntekter og kostnader relatert til prosjektet.

Tilskuddsmottakeren skal gi tilskuddsforvalteren melding dersom det inntreffer forhold som innebærer endringer i forhold til de forutsetninger som fremgår av søknaden.

Tilskuddsmottakeren kan bli gjort kjent med andre særskilte vilkår i forbindelse med kunngjøringen av midlene eller i tilskuddsbrevet.

1 Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013, punkt 6.3.8.2

§ 14. OPPFØLGING OG KONTROLL

Tilskuddsforvalteren, Riksrevisjonen og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har adgang til å iverksette kontroll med at midlene brukes etter forutsetningene¹.

Tilskuddsmottaker og tilskuddsforvalter plikter å medvirke i kontrollen.

1 Jf. Stortingets vedtak av 19. november 1959 (Stortingets bevilgningsreglement) § 10 (2) og lov av 7. mai 2004 nr. 21 Riksrevisjonsloven § 12 (3) og Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013 punkt 6.3.8.2.

§ 15. UT BETALING

Tilskuddsbeløpet utbetales i hovedsak etterskuddsvis.

Minst 25 prosent av tilskuddet skal holdes tilbake til prosjektet/tiltaket er avsluttet og tilskuddsforvalteren har mottatt sluttrapport eller resultatskjema i regionalforvaltning.no og /eller rapport.¹

For tilskudd over kr 100 000 skal det i tillegg sendes inn revidert prosjektrengnskap som er bekreftet av revisor, alternativt godkjent regnskapsfører dersom virksomheten ikke er revisjonspliktig.

1Jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer senest 18. september 2013 punkt 6.3.5.

§ 16. OMGJØRING OG KRAV OM TILBAKEBETALING

Vedtak om tilskudd kan helt eller delvis omgjøres før utbetaling dersom:

- a) Det fremkommer at tilskuddsmottaker har påbegynt arbeidet tilskuddet er ment å dekke før tilsagnet er innvilget.
- b) Søker har foretatt endringer av en slik karakter at forutsetningene for innvilgelsen ikke lenger er til stede.
- c) Søker ikke aksepterer eventuelle vilkår som settes for tilskuddet.
- d) Tildelingen bygger på uriktige opplysninger fra søker
- e) Tilskuddsmottaker unnlater å levere pliktig rapportering.

- f) Tilskuddet helt eller delvis ikke er brukt etter forutsetningene.
- g) Prosjektet/tiltaket gjennomføres til en lavere kostnad enn forutsatt i budsjettet tildelingen bygger på.
- h) Departementet, fylkeskommunen eller andre tilskuddsforvaltere finner at tilskuddet er i strid med EØS-avtalen.¹
Ved tilbakebetaling etter disse reglene skal det legges til renter og renters renter fastsatt av ESA, gjeldene fra den dagen støtten ble mottatt til tidspunktet for tilbakebetalingen.

Den enkelte tilskuddsforvalter kan fastsette egne vilkår utover de overnevnte.

Omgjøring av vedtak om tilskudd kan skje ved at tilskudd helt eller delvis ikke utbetales eller ved krav om tilbakebetaling.

¹ Jf. forskrift 4. desember 1992 nr. 904 om offentlig støtte § 5.

Kapittel V. Øvrige Bestemmelser

§ 17. KLAGEADGANG

Vedtak truffet av fylkeskommunen kan påklages til fylkestinget eller den fylkestinget har gitt fullmakt til.

Vedtak truffet av kommunen kan påklages til kommunestyret eller den kommunestyret har gitt fullmakt til.

Vedtak truffet av andre tilskuddsforvaltere kan påklages til den som har delegert tilskuddsforvaltningen til denne¹.

Vedtak truffet av Innovasjon Norge i medhold av denne forskriften kan ikke påklages².

¹ Jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) Kapittel VI. Om klage og omgjøring. ² Jf. lov 10. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge, § 6.

§ 18. FORHOLDET TIL SKATTELOVEN

- a) Tilskudd gitt til investeringer i distriktene regnes ikke som skattbar inntekt¹.
- b) Investeringstilskudd skal ikke trekkes fra kostpris ved beregningen av årlige og totale avskrivninger².
- c) Tilskudd som er gitt til investering i distriktene regnes som en del av vederlaget ved salg av driftsmiddelet før det har gått fem år etter at det ble ervervet³.

¹ Jf. Lov 26. mars 1999 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 5-31 bokstav a. ² Jf. skatteloven § 14-42 (2) siste punktum. ³ Jf. skatteloven § 14-44 (1) andre punktum.

§ 19. DISPENSASJON

Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan i særlige tilfeller dispensere fra denne forskriften¹.

¹ Jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 40.

§ 20. IKRAFTTREDELSE

Forskriften med tilhørende retningslinjer trer i kraft 1. januar 2014.

Vedlegg 4e

2014: Forenklet veiledning til statistikkrapportering og kategoriregistrering
for kap. 551, postene 60 og 61. Sist revidert 3.11.2011

Kategori	Definisjon	Skal tiltaket primært registreres på én kommune	I hvilken grad er det relevant med målgrupper/registreringsgrupper?	Når skal kategorien ikke benyttes?
0110 Næringshager	Fysiske investeringer (eller forprosjektering) i bygninger eller utviklingsprosjekter i næringshagen	Ja	Liten	Når tilskudd går til andre tiltak enn fysiske investeringer eller utviklingsprosjekter i disse
0120 Inkubatorer (og distribuerte inkubatorer)	Fysiske investeringer (eller forprosjektering) i bygninger eller utviklingsprosjekter i inkubatoren	Ja	Liten	Når tilskudd går til andre tiltak enn fysiske investeringer eller utviklingsprosjekter i disse
0130 Industriinkubatorer	Fysiske investeringer (eller forprosjektering) i bygninger eller utviklingsprosjekter i industriinkubatorer	Ja	Liten	Når tilskudd går til andre tiltak enn fysiske investeringer eller utviklingsprosjekter i disse
0140 Forsknings- og kunnskapsparker	Fysiske investeringer (eller forprosjektering) i bygninger eller utviklingsprosjekter i forsknings- og kunnskapsparken	Ja	Liten	Når tilskudd går til andre tiltak enn fysiske investeringer eller utviklingsprosjekter i disse
0150 Nettverk, bransje- og klyngeutvikling	Formaliserte nettverk, seminarer, konferanser, forumsmøter, bransjerettede/næringsrettede utredninger for ulike typer sakskomplekser som er viktige for næringslivet og utvikling av klynger	Nei	Middels	Når tiltaket er et kompetansehevingstiltak rettet mot individer eller samfunnsliv
0200 Bedriftsstøtte til bedrifter eldre enn 5 år	Direkte bedriftsstøtte til bedrifter eldre enn 5 år (primært IN, KNF og RF)	Ja	Stor	Når det gjelder kjøp av tjenester
0250 Transportstøtte	Direkte bedriftsstøtte - transportstøtte	Ja	Liten	Når transportstøtten ikke er notifisert
0300 Etablingsstøtte og støtte til bedrifter yngre enn 5 år	Direkte bedriftsstøtte til bedrifter yngre enn 5 år (primært IN, KNF og RF)	Ja	Stor	Når det er kjøp av tjenester
0340 Entreprenørskap i høyere utdanning og forskning	Tilretteleggende tiltak innenfor høyere utdanning og FoU-miljø	Ja	Middels	Når tiltaket er rettet mot grunn- og videregående skole
0350 Entreprenørskap i grunn- og videregående skole	Tiltak for entreprenørskap i grunn- og videregående skole, inkludert skole- og næringslivssamarbeid. Partnerskapsavtaler og etablering av elev- og ungdomsbedrifter	Ja	Middels	Når tiltaket er rettet mot høyere utdanning eller FoU-miljøer
0360 Andre tiltak for entreprenørskap	Etablererskoler, etablererkontor, nyskappingspriser, andre tilretteleggende tiltak	Nei	Middels	Når tiltaket ikke passer inn i de andre entreprenørskapskategoriene
0400 Utvikling av utdannings-	Desentralisert utdanning, utvikling av ny utdanning og andre kompetanse-	Nei	Liten	Når tiltaket er et næringsrettet kompetan-

Kategori	Definisjon	Skal tiltaket primært registreres på én kommune	I hvilken grad er det relevant med målgrupper/registreringsgrupper?	Når skal kategorien ikke benyttes?
tilbud og kompetansehevede tiltak for befolkning og samfunnsliv	hevende tiltak for befolkning og samfunnsliv: videregående utdanning, fagopplæring, høgere utdanning, andre tiltak som Female Future			sehevingstiltak eller entreprenørskapstiltak
0510 Bredbånds-, mobil- og IKT-tiltak	Bredbåndsprosjekter, mobildekningsprosjekter og prosjekter knyttet til økt bruk av IKT. Investeringer, utredninger og forprosjekter for dette	Variabelt	Liten	
0520 Vannforsyning	Vannforsyning	Ja	Liten	
0530 Transportinfrastrukturtiltak	Tiltak innen veg-, fly-, jernbane- eller båttransport. Havner for persontransport. Utvikling av rutetilbud. Investeringer, konferanser, utredninger og forprosjekter for dette	Ja	Liten	Når havnen primært er til næringsformål. Når havnen er en småbåt- eller gjestehavn
0540 Fysisk kommunal næringsrettet infrastruktur	Kommunale næringsarealer, industrikaier/kaier eller havner/havneanlegg/sjeté/moloer til næringsformål med tilhørende kommunale veganlegg	Ja	Liten	Når havnen primært er til persontransport. Når havnen er en småbåt- eller gjestehavn
0600 Utvikling av daglige tjenester til lokalbefolkningen	Daglige tjenester (offentlige og private) på mindre steder, støtte til utvikling av dagligvarebutikker, offentlig tjenesteproduksjon	Ja	Liten	Når tilbudet er tidsavgrenset, for eksempel festivaler
0710 Stedsutvikling	Sentrumsoppgraderinger, miljøgate-tiltak, andre fysiske stedsutviklingstiltak. I hovedsak fysiske investeringer, eller utredninger/forprosjekter hvor fysiske investeringer vurderes, men også stedsutvikling i bredere forstand	Ja	Liten	Når tiltaket ikke er en fysisk investering/ opprustning eller utredning/ forprosjekt om dette eller stedsutviklingstiltak i bredere forstand
0720 Profilering og markedsføring	Områdeprofilering og markedsføring av et område, opplevelsestilbud, festivaler, markedsføring overfor turister og bedrifter, "heimatprosjekt" og "Flytt hit"-kampanjer. Friluftaktiviteter, turistkontorer, reiselivstiltak, kulturbaserte stedsutviklingsaktiviteter	Ja	Liten	Når tiltaket ikke brukes til profilering og markedsføring av området eller tiltak for økt livskvalitet
0800 Administrasjons- og gjennomføringskostnader	Kostnader knyttet til forvaltningen av midlene. Inntil 5 pst. av midlene fylkeskommunen selv forvalter, eller andre aktører forvalter på vegne av fylkeskommunen i det enkelte budsjettår. Det gjelder egne regler for de nasjonale virkemiddelaktørene ¹	Nei	Liten	For prosjekterrelaterte driftskostnader
0900 Annet	Andre prosjekter			Når andre kategorier ikke er relevante

¹ Med virkemiddelaktørene mener vi her Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet.

Nordreisa kommune
Postboks 174

9151 STORSLETT

Vår ref.:
14/2309-17
Løpenr.:
22097/14

Saksbehandler:
Katja M. Hansen
Tlf. dir.innvalg:
77 78 80 64

Arkiv:
243U62 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
18.06.2014

TILSKUDD TIL DAGLIGVAREBUTIKKER I UTKANTSTRØK, BUDSJETTÅR 2014

Vi viser til utlysning av støtte og deres søknad.

Line Miriam Sandberg, fylkesråd for næring, kultur og helse, har vedtatt følgende 6.6.2014:

1. Fylkesråd for næring, kultur og helse har behandlet søknader om støtte til dagligvarebutikker i utkantstrøk i Troms for budsjettåret 2014.
2. Fylkesråd for næring, kultur og helse bevilger kr 509.700,- som tilskudd til 16 dagligvarebutikker i henhold til oversikt nedenfor. Støtten gis som bagatellstøtte i henhold til EØS-avtalens regelverk og utbetales til aktuell kommune som utbetaler videre til butikkene sammen med eget bidrag.

Kommune / butikk	Kommunal tildeling i 2014	Fylkeskommunal tildeling i 2014
1. Harstad		
Nærbutikken MV Hammer AS	kr 32 700	kr 32 700
Sandøy Handel A/S	kr 32 700	kr 32 700
2. Karlsøy		
Foreningen Butikken	maks kr 30 000	kr 30 000
Reinøy Handel AS	maks kr 30 000	kr 30 000
3. Kvæangen		
Spildra Landhandel	kr 32 700	kr 32 700
4. Kåfjord		
Service-mat Hj.P. Lyngmos eftf.	maks kr 30 000	kr 30 000
Djupvik Normannvik S-lag	maks kr 30 000	kr 30 000
5. Lenvik		
Lysnes Senter	kr 32 700	kr 32 700
Larsen Dagligvarer AS	kr 32 700	kr 32 700
6. Nordreisa		
Johs. H. Gjæver AS	maks kr 30 000	kr 30 000

7. Skjervøy		
Årviksand Handel AS	kr 32 700	kr 32 700
Arnøyhamn Handel AS	kr 32 700	kr 32 700
8. Torsken		
Idar Olsen Landhandel	kr 32 700	kr 32 700
9. Tromsø		
Kvaløyvåg Landhandleri AS	kr 32 700	kr 32 700
Matkroken, Vengsøy Handel	kr 32 700	kr 32 700
Markus Engvik Eftf.	kr 32 700	kr 32 700
Sum		kr 509.700
Annonsekostnad		kr 9.822
Total bevilgning		kr 519.522

Beløpene overføres til kommuner på følgende kontonumre:

Kommune	Kontonummer
1. Harstad kommune	4760.25.00000
2. Karlsøy kommune	4708.04.00035
3. Kvænangen kommune	4740.07.70081
4. Kåfjord kommune	4785.07.00024
5. Lenvik kommune	4776.05.02614
6. Nordreisa kommune	4740.05.03954
7. Skjervøy kommune	4740.05.04578
8. Torsken kommune	4808.07.00191
9. Tromsø kommune	4750.05.08236

Fylkeskommunen anmoder kommunene om å utbetale fylkeskommunens og eget tilskudd. Støttemottaker må i tilsagnsbrevet gjøres oppmerksom på at støtte gis som bagatellstøtte i henhold til EØS-avtalens regelverk. Kommunene må videre innhente opplysninger fra tilskuddsmottaker om hvor mye denne har mottatt i bagatellmessig støtte de siste 3 kalenderår før støtten kan utbetales.

Fylkeskommunen ber kommunene komme med innspill til eventuelle tilpasninger i ordningen som vil kunne forbedre denne i forhold til dagens situasjon.

Med vennlig hilsen

Anne Hjortdahl
Ass. næringssjef

Katja M. Hansen
Rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Kopi: Kristin N. Figenschou, her

Nærbutikken MV Hammer AS, Bessebostad, 9420 LUNDENES

Sandøy Handel AS, 9425 SANDSØY

Foreningen Butikken, Gammelskolen, 9138 KARLSØY

Reinøy Handel AS, 9132 STAKKVIK

Spildra Landhandel, Dunvik, 9185 SPILDRA

Service-mat Hj.P. Lyngmos eff., Normannvik, 9146 OLDERDALEN

Djupvik Normannvik S-lag, Djupvik, 9146 OLDERDALEN

Lysnes Senter, Lysnes, 9372 GIBOSTAD

Larsen Dagligvarer AS, Fjordgård, 9388 FJORDGÅRD

Johs. H. Gjæver AS, Mor Lyngsplass 1, Havnnes, 9159 HAVNNES

Årviksand Handel AS, 9195 ÅRVIKSAND

Arnøyhamn Handel AS, 9192 ARNØYHAMN

Idar Olsen Landhandel, Flakstadvåg, 9393 FLAKSTADVÅG

Kvaløyvåg Landhandleri AS, Kvaløyvågvegen 1422, 9100 KVALØYSLETTA

Matkroken, Vengsøy Handel ANS, Vengsøy, 9120 VENGSØY

Markus Engvik Eff., Engvik, 9140 REBENES

TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkesuohkan

NORDREISA KOMMUNE	
Ruth Kopi: ref. - 2 JUL 2014 Janne Solberg	
SAKSNR.	
LØPENR.	
DOK.NR.	ARK.KODE

Nordreisa IL
Postboks 112
9156 STORSLETT

26.06.2014

Deres ref.:

Saksbehandler:
Johnni Håndstad

Søknadsnr: 13/02718

Arkiv nr:

FORDELING AV MIDLER TIL IDRETTSANLEGG 2014 - TILSAGN OM ORDINÆRE MIDLER TIL ANLEGGSNR 1942000104 FLOMLYSANLEGG KUNSTGRESSBANEN - NORDREISA KOMMUNE.

Viser til søknad om tilskudd til ovennevnte anlegg.

Ved fordelingen av spillemidler til idrettsanlegg 2014 i vedtaksmøte 24.06.14, fylkesrådssak 124/14 ble søknaden imøtekommet med et tilskudd på **kr 516 000**.

Generelle retningslinjer for utbetaling av bevilget beløp:

1. Det kan foretas delutbetaling når anleggsarbeidene er kommet godt i gang. Anmodning om delutbetaling må inneholde et delregnskap og en statusrapport med kommunal bekreftelse på fremdriften av anlegget.
2. Innvilget beløp skal fortrinnsvis brukes i tildelingsåret. Tilskudd som ikke blir brukt i løpet av 2 år etter at tilsagn er gitt, det vil si fra datoen på tilsagnsbrevet, blir inndratt.
3. Sluttutbetaling foretas ikke før kontrollert regnskap er sendt inn sammen med kommunal bekreftelse på at anlegget er fullført i samsvar med godkjente planer. Kommunerevisor må kontrollere regnskap ved tilsagn om tilskudd over kr 100 000,-. For kart skal i tillegg et eksemplar av kartet legges ved.
4. Alle utbetalinger skjer via den kommunen hvor anlegget er fysisk plassert
5. Eventuell fornying av søknad fremmes på elektronisk skjema vedlagt statusbeskrivelse, orientering om byggearbeidet og foreløpig regnskapsoversikt, jmfør V-0732. Dersom anlegget er ferdigstilt skal kontrollert regnskap vedlegges søknaden.

Forøvrig vises til bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, V-0732.

Postadr.: Kulturetaten
Postboks 6600, 9296 Tromsø
Besøksadr.: Strandveien 13
E-post: postmottak@tromsfylke.no

Tlf.: +47 77788000
Faks: +47 77788001

Klageadgang

Forvaltningsloven gir søkere til tilskudd fra spillemidlene rett til å klage over det vedtak som er truffet av fylkeskommunen, jamfør Forvaltningslovens § 27 tredje ledd, jamfør § 28 annet ledd, samt kapittel 7 i bestemmelsene om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, V-0732. Klagefristen er 3 uker fra den dagen dette brevet kom frem. Dersom fylkeskommunen ikke endrer vedtaket som følge av klagen skal saken oversendes Kulturdepartementet for endelig avgjørelse.

Klageskjema finnes på siden <http://www.signform.no/dss/>

Med hilsen

Ellen Østgård
fylkeskultursjef

Vibeke Skinstad
avdelingsleder folkehelse, idrett og friluftsliv

Kopi: Nordreisa kommune, Utviklingsavd., Postboks 174, 9156 Storslett

TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkaasuohkan

 NORDREISA KOMMUNE	
J. H. H. H. Ref. -2 JUL 2014	
SAKSNR.	
LØPENR.	
DOK.NR.	ARK.KODE

Nordreisa IL
Postboks 112
9156 STORSLETT

27.06.2014

Deres ref.:

Saksbehandler:
Johnni Håndstad

Søknadsnr: 13/02717

Arkiv nr:

AVSLAG PÅ SØKNAD OM SPILLEMIDLER TIL ANLEGGSNR 1942001001 O-KART BAKKEBY – REHABILITERING - NORDREISA KOMMUNE.

Ved fordelingen av spillemidler 2014 ble søknaden ikke imøtekommet.

Grunnen til avslaget er:

Manglende midler. Søknaden er formelt i orden og kan fornyes neste år.

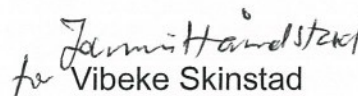
Klageadgang

Forvaltningsloven gir søkere til tilskudd fra spillemidlene rett til å klage over det vedtak som er truffet av fylkeskommunen, jmfør Forvaltningslovens § 27 tredje ledd, jmfør § 28 annet ledd, samt kapittel 7 i bestemmelsene om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, V-0732. Klagefristen er 3 uker fra den dagen dette brevet kom frem. Dersom fylkeskommunen ikke endrer vedtaket som følge av klagen skal saken oversendes Kulturdepartementet for endelig avgjørelse.

Klageskjema finnes på siden <http://www.signform.no/dss/>

Med hilsen

for
Ellen Østgård
fylkeskultursjef

for
Vibeke Skinstad
avdelingsleder folkehelse, idrett og friluftsliv

Kopi: Nordreisa kommune, Utviklingsavdelingen, Postboks 174, 9156 Storslett

Postadr.: Kulturetaten
Postboks 6600, 9296 Tromsø

Tlf.: +47 77788000
Faks: +47 77788001

Besøksadr.: Strandveien 13
E-post: postmottak@tromsfylke.no

TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkesuohkan

NORDREISA KOMMUNE	
Ref. 2 JUL 2014	
SAKSNR.	
LØPENR.	
DOK.NR.	ARK.KODE

Nordreisa Rideklubb
Tømmernesveien 120
9151 STORSLETT

27.06.2014

Deres ref.:

Saksbehandler:
Johnni Håndstad

Søknadsnr: 13/02741

Arkiv nr:

AVSLAG PÅ SØKNAD OM SPILLEMIDLER TIL ANLEGGSNR 1942002601 NORDREISA HESTESPORTANLEGG, STALL - NORDREISA KOMMUNE.

Ved fordelingen av spillemidler 2014 ble søknaden ikke imøtekommet.

Grunnen til avslaget er:

Manglende midler. Søknaden er formelt i orden og kan fornyes neste år.

Klageadgang

Forvaltningsloven gir søkere til tilskudd fra spillemidlene rett til å klage over det vedtak som er truffet av fylkeskommunen, jmfør Forvaltningslovens § 27 tredje ledd, jmfør § 28 annet ledd, samt kapittel 7 i bestemmelsene om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, V-0732. Klagefristen er 3 uker fra den dagen dette brevet kom frem. Dersom fylkeskommunen ikke endrer vedtaket som følge av klagen skal saken oversendes Kulturdepartementet for endelig avgjørelse.

Klageskjema finnes på siden <http://www.signform.no/dss/>

Med hilsen

for Vibeke Skinstad
Ellen Østgård
fylkeskultursjef

Johnni Håndstad
for Vibeke Skinstad
avdelingsleder folkehelse, idrett og friluftsliv

Kopi: Nordreisa kommune, Utviklingsavdelingen, Postboks 174 9156 Storslett

Postadr.: Kulturetaten
Postboks 6600, 9296 Tromsø
Besøksadr.: Strandveien 13
E-post: postmottak@tromsfylke.no

Tlf.: +47 77788000
Faks: +47 77788001

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohtkan

NORDREISA KOMMUNE	
Ruth	
Ref 2 JUL 2014	
SAKSNR.	
LØPENR.	
DOK.NR.	ARK.KODE

Nordreisa IL
Postboks 112
9156 STORSLETT

27.06.2014

Deres ref.:

Saksbehandler:
Johnni Håndstad

Søknadsnr: 13/02716
Arkiv nr:

AVSLAG PÅ SØKNAD OM SPILLEMIDLER TIL ANLEGGSNR 1942000601 O-KART GARJALA – REHABILITERING - NORDREISA KOMMUNE.

Ved fordelingen av spillemidler 2014 ble søknaden ikke imøtekommet.

Grunnen til avslaget er:

Manglende midler. Søknaden er formelt i orden og kan fornyes neste år.

Klageadgang

Forvaltningsloven gir søkere til tilskudd fra spillemidlene rett til å klage over det vedtak som er truffet av fylkeskommunen, jmfør Forvaltningslovens § 27 tredje ledd, jmfør § 28 annet ledd, samt kapittel 7 i bestemmelsene om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, V-0732. Klagefristen er 3 uker fra den dagen dette brevet kom frem. Dersom fylkeskommunen ikke endrer vedtaket som følge av klagen skal saken oversendes Kulturdepartementet for endelig avgjørelse.

Klageskjema finnes på siden <http://www.signform.no/dss/>

Med hilsen

for Vibeke Skinstad
Ellen Østgård
fylkeskultursjef

for Johnni Håndstad
Vibeke Skinstad
avdelingsleder folkehelse, idrett og friluftsliv

Kopi: Nordreisa kommune, Utviklingsavdelingen, Postboks 174, 9156 Storslett

Postadr.: Kulturetaten
Postboks 6600, 9296 Tromsø
Besøksadr.: Strandveien 13
E-post: postmottak@tromsfylke.no

Tlf.: +47 77788000
Faks: +47 77788001

Nordreisa kommune
Postboks 174

9151 STORSLETT

NORDREISA KOMMUNE	
Ruth Ohlberg	
Utp: Dag F. vidmann	
21 MAI 2014	
Ref. melu	
SAKSNR.	
LØPENR.	
DOK.NR.	ARK.KODE

Vår ref.:
13/1313-80
Løpenr.:
17916/14

Saksbehandler:
Bente Nordhagen
Tlf. dir.innvalg:
77 78 82 22

Arkiv:
C50 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
19.05.2014

BESTILLINGSBREV KIK – NORDREISA KOMMUNE

Kulturminnene skal ivaretas som fellesgoder, og det er et nasjonalt mål at tapet av verneverdige kulturminner skal minimeres. Kommunene er lokal kulturminnemyndighet og må ha kunnskap og oversikt over sine kulturminner.

Kommunedelplaner for kulturminner er gode verktøy for forvaltning av kulturminnene og vil samtidig øke oppmerksomheten og kunnskapen om dem. Gjennom satsingen «Kunnskapsløftet i kulturminneforvaltningen» oppfordrer Riksantikvaren kommunene til å sette kulturminneplaner på dagsorden gjennom registrering og planlegging. Under forutsetning av videreføring i 2015 er det satt av kr 100 000 til hver av de deltagende kommunene for arbeidet.

Troms fylkeskommune ønsker å delta i denne satsingen i de neste tre årene. Vi har invitert kommunene i Troms til å være med i samarbeidet, og Nordreisa kommune er en av de kommunene som vil delta. Dette brevet er vår bestilling til kommunen.

Vi har ikke stilt krav om at kommunene lager egne kommunedelplaner for kulturminnene, men kommunene som deltar forplikter seg til å bruke kunnskapen om kulturminneverdiene i det videre kommuneplanarbeidet. I første rekke vil arbeidet gå ut på å fremskaffe et kunnskapsgrunnlag om kulturminner og landskap i kommunen, og å finne gode metoder for å ta dette i bruk ved rullering av kommuneplanene. Noen kommuner vil lage egne kulturminneplaner.

Vi har lagt stor vekt på at det er kommunens befolkning som skal foreslå hvilke kulturminner som bør registreres. Intervjuer, folkemøter, nettsider osv vil derfor være viktige hjelpemidler for registreringene tar til. Etter at registreringene er gjennomført er det viktig at innbyggerne i kommunen får være med og velge ut de kulturminnene som skal inn i det kommunale planverket.

Kommunene som får denne bestillingen har fått godkjent en handlingsplan for arbeidet. Det er kommunens ansvar å sikre gjennomføring av planen.

Vår bestilling er :

- Registrering, beskrivelse og kartfesting av lokale kulturminner ihht innsendt og godkjent handlingsplan.
- Utarbeiding av et kunnskapsgrunnlag om kommunens kulturminner.
- Medvirkning fra befolkningen, både i forkant av registreringen og ved verdivurdering av de registrerte objektene og områdene i etterkant. Medvirkningen skal sikre bredden i kulturminneregistreringene, og fremme lokal debatt om kulturminnene og deres betydning for kommunens og bygdenes historie.
- Utarbeide et verktøy for implementering av kunnskapsgrunnlaget i kommunens planlegging som beskriver hvordan hensynet til kulturminne skal integreres både i arealplanlegging og i øvrig virksomhet, som næring, reiseliv, skole osv.
- Om mulig bruke kunnskapsgrunnlaget i en kulturminneplan eller en kommunedelplan etter plan- og bygningsloven.
- Rapportering i hht fremdriften i arbeidsplanen. Kommunen kan be om delutbetaling innen utgangen av november 2014, på grunnlag av rapportert virksomhet.
- Rapportering ved årsslutt som må følges av regnskap. Prosjektperioden vil strekke seg over 2014 og 2015. Siste utbetaling gjøres etter avsluttet arbeid i 2015.

Vilkår:

- Kommunalt eierskap og lokal forankring til prosjektet. Både kultur- og teknisk/areal-etat i kommunen må være involvert.
- At kommunene deltar med nødvendig utstyr til stedfesting og oppmåling av de registrerte objektene, og deltar med kunnskap om hvordan utstyret skal brukes. Stedfestingen må kunne benyttes i den kommunale kartproduksjonen.
- Arbeidet skal munne ut i en plan for hvordan kunnskapen om kommunens kulturminner skal brukes videre etter prosjektfasen
- For de kommunene som har meldt at det skal lages en kulturminneplan, må oppstart av dette planarbeidet være meldt før KIK-prosjektet avsluttes.

Vi tilbyr:

- Kurs i registrering av kulturminner i felt.
- Kurs i vektning og verdivurdering, og deltagelse på folkemøter etter at registreringene er gjennomført.
- Nettverksmøter for alle kommunene som deltar.
- Løpende veiledning.

Bestillingen med aksept av vilkårene bekreftes skriftlig innen 02.06.2014.

Med vennlig hilsen

Anne-Karine Sandmo
Fylkeskonservator

Randi Ødegård
rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Kopi:

Lise Brekmoe, Nord-Troms Museum, Bjørklýsvingen 13 9152 SØRKJOSEN

Troms fylkeskommune
Postboks 6600
9296 TROMSØ

Deres ref:	Vår ref:	Løpenr:	Arkivkode	Dato
	2014/1381-2	20817/2014	U01	22.05.2014

Høringsinnspill: Planprogram for regional plan for handel og service i Troms.

Nordreisa kommune ønsker å gi følgende innspill til planprogram for regional plan for handel og service i Troms:

Nordreisa kommune har i løpet av de siste to årene revidert planverket for kommunen. Dette medfører at innspillet har politisk forankring.

Fra kommuneplanens samfunnsdel. Vedtatt i Nordreisa kommunestyre mars 2013:

Handel og service

Nordreisa kommune skal utvikle Storslett sentrum til en levende landsbykjerne med fokus på handel og aktiviteter som bygger opp om reiseliv og bolyst i henhold til stedsutviklingsplanen. Nordreisa kommune skal styrke nettverk og samarbeid slik at det blir sterkere synergier for næring, offentlig og frivillig sektor når det skjer noe; festivaler, turneringer, etc.

Fra kommuneplanens arealdel. Vedtatt i Nordreisa kommunestyre mars 2014:

Pkt. 5.2.7 Et hyggelig landsbysentrum

Storslett og Sørkjosen er Nordreisas handels og tjenestesentrum. Her fins det mange regionale tjenester og handelsstanden har regionalt marked. Storslett er nasjonalparklandsby og baserer sin kommunikasjon på verdiene bærekraft, natur og kulturarv. Fokuset på naturarven har resultert i flere gode stedsutviklingstiltak som kommunen ønsker å videreføre. Gjennom kommuneplanens samfunnsdel er det vedtatt at Storslett nasjonalparklandsby skal være et hyggelig landsbysentrum som folk skal ønske å besøke. Reiseliv i forbindelse med nasjonalparken og verneområdene våre er et sentralt område, herunder også Reisaelva som lakseførende elv og viktig identitetsbærer i kommunen vår. Handelsstanden er spesielt avhengig av gode løsninger for parkering, vareomlastning og gangveier.

Nordreisa kommune ser en del utfordringer for denne næringen, uttrykt gjennom Nordreisa kommunes Årsmelding for næring 2013:

Varehandel

Nordreisa kommune har i forholdsvis gode tall når det gjelder varehandel. Nordreisa ligger omkring på landsgjennomsnittet på omsetning i varehandel. Landsgjennomsnittet er 82.700 per innbygger, i Nordreisa ligger tallet i 2013 på 75.849 per innbygger (Tall fra SSB)

Næringen merker nå sterk konkurranse fra Alta og Tromsø etter utbygginger av varesentere, hoteller og badeland. Alta driver nå er mer aggressiv markedsføring mot Nord-Troms. Det er påpekt gjennom media at næringen her har behov for å posisjonere seg gjennom tiltak som f.eks service, egenart og spesielle utvalg. Næringen selv har gått i gang med et service prosjekt som kommunen bidrar til i form av tilskuddsmidler, prosjektet er inne i siste år. Årets Servicebedrift i 2013 ble Fristelsen Bakeri.

Det er grunn til å tro at varehandelen har behov for sterkere støtte og målrettede tiltak i årene som kommer, for å kunne motvirke handelslekkasje til de store byene og internett.

Handelsnæringen må kanskje i sterkere grad enn før jobbe målrettet for å tiltrekke seg kunder og utnytte kundegrunnlag i godt besøkte perioder. Kommunen bør jobbe hardere for å få opp besøkstallene til kommunen, gjennom reiselivssatsing og stedsutvikling.

På landsbasis steg detaljhandelen eksklusive salg av motorvogner fra i fra 2012 til 2013 med 2 prosent. I Nordreisa har man sett en nedgang på 1,5 % i samme periode. Det er grunn til å sette inn tiltak på å øke fokuset på besøksnæringen til kommunen, da handelsmønstret hos lokalbefolkningen har endret seg. Det er Strategisk næringsplan som følger opp denne problemstillingen i kommunen. Kommunens nærmeste samarbeidspart i forhold til denne bransjen er Nordreisa Næringsforening.

Netthandel er også en utfordring for handelsstanden å konkurrere med. Importen på landsbasis har økt, og handelsmønstret hos innbyggerne har endret seg.

Fra Næringspolitisk strategi for Nordreisa kommune 2014-2024. Vedtatt i Nærings- og kulturutvalget 20. mai 2014. Sluttbehandles i Nordreisa kommunestyre juni 2014:

Nordreisa kommune skal tilrettelegge for gode bo- og arbeidsmiljø, og et hyggelig landsbysentrum, for å fremme større attraksjonskraft for arbeidstakere og besøkende, gjennom å prioritere bomiljø, stedskvaliteter og infrastruktur.

Tiltak:

4.4.2 Det skal lages en egen handlingsplan for reiseliv, gjerne i samarbeid uten tanke på kommunegrenser, der også resterende besøksnæring, som salg og service og kulturnæringer samles omkring kommunens satsing på natur og kulturbasert reiseliv.

4.4.3 Det skal iverksettes arbeid med å revitalisere og realisere stedsutviklingsplanen, i samarbeid med næringslivet og andre offentlige aktører, med mål og å bygge et hyggelig landsbysentrum.

Med hilsen

Beate Brostrøm
Næringsutvikler
Direkte innvalg: 77 77 07 65

TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkasuohkan

ELDREPOLITISK HANDLINGSPLAN FOR TROMS

**Fylkesrådet i Troms
2013**

Innhold

FYLKESELDRE RÅDETS ROLLE OG HENSIKTEN MED ELDREPOLITISK HANDLINGSPLAN	4
Generelt om eldrerådernes funksjon og oppgaver	4
Fylkeseldrerådets rolle i forhold til de kommunale rådene	4
Oppfølging av planen	5
ALDERSDISKRIMINERING	6
SAMHANDLINGSREFORMEN	7
Økonomiske og praktiske virkninger for kommunene	7
Utforming av boliger og institusjoner for beboere med demens	8
ELDRESENTER	10
REKRUTTERING AV PERSONELL TIL HELSESEKTOREN	11
Universitetsutdannede:	12
Sykepleiere og helsefagarbeidere:	12
Ufaglærte:	12
Politisk engasjement om bemanningsproblemer:	13
KULTUR OG FOLKEHELSE	14
Kulturtilbud i kommunene	14
Føringer for arbeidet med en bedre folkehelse	15
Folkehelseloven	15
Folkehelsemeldingen ”God helse – felles ansvar”	15
Lokale vedtak og planer for folkehelse og kultur	16
ANDRE HELSEFREMMENDE OG FOREBYGGENDE TILTAK	18
Hjemmebesøk	18
Trygghetstelefoner – Besøk	19
Frisklivssentraler	20
Vold mot eldre	20
Brannvernberedskap	21
Kosthold	21
TILTAK AV SOSIAL OG KULTURELL KARAKTER	22
Folkebibliotekene som nettverksbyggere og arena for kulturelle aktivitet	22
FRIVILLIGHETSENTRALER	23
SYKEHJEM OG BOLIGER TILPASSET ELDRE	24
A. Kommunale sykehjem	24
B. Kommunale omsorgsboliger	24
C. Boliger tilpasset eldre	25
FORHOLDET TIL ELDRE I URFOLKS- OG MINORITETSGRUPPENE	25
VELFERDSTEKNOLOGI	26

TANNHELSETJENESTEN.....	28
A. Pasienter underlagt pleie- og omsorgstjenesten i kommunen	29
B. Hjemmeboende eldre utenom kommunehelsetjenestens ansvar	29
C. Tannhelse integrert i helsetjenesten for øvrig.....	30
D. Innspill til ny tannhelselov.	30
TT-ORDNINGEN	30
KOLLEKTIVTRAFIKK.....	32
ANDRE AKTUELLE EMNER FOR ARBEID I ELDRERÅDENE	32
Nettverksbygging blant eldre	32
Dataopplæring	33
Opplæring i bruk av mobiltelefon	33
Kjøreopplæring for eldre.....	33
Geografisk avgrenset førerkort?.....	34
Kurs i forberedelse til pensjonsalderen.	34
AVSLUTNING – HVORDAN KOMME I GANG MED AKTIVITETER?	34

FYLKESELDRE RÅDETS ROLLE OG HENSIKTEN MED ELDREPOLITISK HANDLINGSPLAN

Generelt om eldrerådenes funksjon og oppgaver

Etter lov om eldreråd er kommuner og fylkeskommuner forpliktet til å opprette eldreråd, og rådene skal være et rådgivende organ for kommunestyre og fylkesting i saker som gjelder eldre i vid forstand. Eldrerådene har uttalerett og skal være rådgivere i alle saker som angår eller har betydning for eldre i fylket og kommunen. Ved at svært mange av de saker som behandles av kommunestyre og fylkesting på en eller annen måte berører hele befolkningen, mao. også de eldre, har eldrerådet uttalerett ikke bare i saker som eksplisitt dreier seg om de eldre. Rådene er frie organer som sjøl avgjør om de vil uttale seg til de forskjellige saker som er til behandling i kommunen/fylkeskommunen. Vanligvis er det slik at saker oversendes rådet for uttalelse, enten fra administrasjonen eller fra politiske organer i kommunen/fylkeskommunen, eller andre organ, f.eks. statlige. Dessverre blir eldrerådene uttalerett ofte glømt. Eldrerådene har en utfordring i å følge opp overfor kommunens ledelse at alle saker som eldrerådet etter loven har uttalerett til, blir sendt rådet tidligst i saksprosessen slik at rådet kan få avgitt uttalelse før det er truffet vedtak. Eldrerådet kan også på selvstendig grunnlag ta opp andre saker etter eget valg.

På statlig hold er Statens Eldreråd gitt ny betegnelse "Statens Seniorråd" og en begrunnelse for det er at rådet også skal ta opp saker som angår "seniorer" i arbeidslivet. Loven om eldreråd er imidlertid ikke endret. Den korrekte betegnelsen for slike råd er ELDRE RÅD. Deri ligger det at rådene først og fremst behandler saker som angår "eldre", i denne sammenheng vil det i hovedsak gjelde de som er alderspensjonert. Men rådet har også anledning til å uttale seg om saker som angår "seniorene". Begrepet eldre er ikke entydig mht. alder. I forskjellige sammenhenger opererer en både med 45 +, 55 + og 60 år som grense for "senior"-betegnelsen. At rådene, i likhet med Statens seniorråd, engasjerer seg i saker som vedrører dem som om ikke alt for lang tid vil tre inn i pensjonistenes rekke, anses som en naturlig del av rådene oppgaver, men hovedoppgaven er å ivareta alderspensjonistenes tarv.

Statens Eldreråd, nå Statens Seniorråd, har gitt ut veiledning for eldrerådene virksomhet. Disse retningslinjene antas å være kjent og gjentas ikke her. Det vises ellers til Statens Seniorråds hjemmeside på Internett www.statens.seniorraad.no

Fylkeseldrerådets rolle i forhold til de kommunale rådene

Etter loven har fylkeseldrerådene ingen koordinerende eller overordnet funksjon for de kommunale eldrerådene. Men både fra kommunalt og statlig hold har det vært gitt uttrykk for at det fylkeskommunale rådet burde påta seg være et samordnende og veiledende organ i sitt fylke overfor de kommunale eldrerådene for å lette deres arbeid. Dette har på lokalt hold kommet fram i flere sammenhenger, både i de fylkesvise konferansene som fylkeseldrerådet har arrangert om problemer av felles interesse, og på andre måter.

På en konferanse i Bodø for samtlige fylkeskommunale eldreråd i 2001, oppfordret daværende statsråd Magnhild Meltveit Kleppa fylkeseldrerådene til å påta seg en koordinerende og veiledende rolle overfor de kommunale rådene, selv om de etter loven ikke var pålagt dette. En lignende oppfordring kom lederen av Statens Seniorråd, Astrid Nøkleby Heiberg, med på en tilsvarende konferanse i Oslo i 2003.

Fylkeseldrerådet ser det også som en naturlig oppgave å være initiativtaker og pådriver for oppgaver som er kommunegrenseoverskridende.

Når fylkeseldrerådet i Troms tok initiativ til å lage en eldrepolitisk plan i 2006, var det derfor både etter oppfølging av nevnte anbefalinger fra Regjeringshold og fra ledelsen av Statens Seniorråd, om å være en motivator/inspirator for kommunale eldreråd i deres arbeid. Det var også et ønske om at Troms fylkesting skulle forplikte seg på de områder som fylkeskommunen fortsatt har ansvar for, så som kultur, utdanning og samferdsel. Videre var fylkeseldrerådet kjent med at noen andre fylkeskommuner, bl.a. Nord-Trøndelag, Vest-Agder og Akershus, hadde laget eldrepolitiske planer for sine fylker. Om begrunnelsen for å utarbeide en slik plan uttaler Akershus eldreråd:

Akershus eldreråd har ikke tatt mål av seg til å lage en kokebok for eldrerådsarbeid, men håper at dette dokumentet kan være til hjelp i det eldrepolitiske arbeidet i eldrerådene. Et felles eldrepolitisk handlingsprogram forutsettes å uttrykke hva eldre i Akershus mener skal være retningsgivende for utvikling og tjeneste- og servicetilbud mv for eldre. Det eldrepolitiske handlingsprogrammet forutsettes derfor både å dokumentere behov, formidle svakheter og styrker ved eldres livssituasjon slik eldre selv ser det, og formulere strategier for eldrerådernes arbeid og ønskede kommunale, fylkeskommunale og statlige tiltak.”

Fylkeseldrerådet i Troms sluttet seg til den begrunnelsen en i Akershus ga for å lage et slikt program og begrunnelsen er den samme med foreliggende reviderte plan.

Mobilitet og endret bosettingsmønster har dramatisk endret behovet for offentlig omsorg. En villet mobilitet både fra samfunnet og næringslivet har splittet generasjonene geografisk, og dermed umuliggjort den familieomsorgen som var tilnærmet enerådende en generasjon eller to tilbake i tid. Utviklingen har ført til at behovet for mellommenneskelig kontakt ofte må dekkes på annen måte enn gjennom familien. Hvordan dette behovet skal ivaretas bør være en aktuell oppgave for eldrerådene å ta opp.

I tillegg vil vi peke på den utfordring og nytenkning som vil tvinge seg fram som følge av nye generasjoner eldre med andre behov og krav enn det som er tradisjon blant dagens eldregerasjon. I NOVA-Rapport 11/05 pekes det på at morgendagens pleie- og omsorgstjenester vil møte brukere som er mindre beskjedne, stiller større krav og vil bestemme mer sjøl enn tilfellet er med dagens omsorgstrengende. Det er også en tydelig tendens til at flere av morgendagens eldre vil være skilte eller enslige uten barn. Dette og flere andre forhold, som for eksempel at det blir flere gamle eldre og eldre med depressive lidelser, gjør at både omsorgstjenesten og de eldre sjøl, representert ved eldrerådene, må tenke nytt og være forberedt på nye og større oppgaver i framtiden. Eldrerådene må legge disse endra forholdene inn i arbeidet sitt og søke å påvirke kommuneadministrasjon og politisk ledelse til å ta hensyn til de nye behovene både i planlegging av boligbygging og behov for eldresentra.

Den første planen ble altså laget i 2006 og fylkeseldrerådet har nå funnet det riktig å gjøre en revisjon av planen i forhold til nye rammevilkår som er gjennomført etter den tid. Derfor er dokumentet omarbeidet. Fylkeseldrerådet har fått tilbakemeldinger fra flere hold om at den første planen ble godt mottatt og at den har fungert slik en tenkte seg det. Vi håper at også den reviderte planen kan være til hjelp for eldrerådernes i deres arbeide.

Oppfølging av planen

De enkelte eldreråd er selvstendige organer som fatter sine vedtak på fritt grunnlag. Men for at arbeidet i rådene skal bli så godt som mulig, er det av betydning å hente ideer, løsninger og meninger fra forskjellige hold. Det har da også vært hensikten med de årlige fylkesvise eldrerådskonferansene som fylkeseldrerådet i Troms har avviklet og fortsatt håper å kunne

arrangere i årene som kommer. Denne handlingsplanen kan forhåpentligvis være en kilde for de kommunale eldrerådene til ideer, oppgaver og løsninger som kan være aktuelle å arbeide videre med, enkeltvis eller i et samarbeid med andre kommunale eldreråd.

Fylkeseldrerådets regner med og håper at denne planen skal bli en kilde til inspirasjon for eldrerådsarbeidet, og at den blir aktivt benyttet både av statlige organer, kommunene og fylkeskommunen når det skal fattes avgjørelser som berører de eldres situasjon. De kommunale eldrerådene står fritt til å bruke momenter fra denne planen helt eller delvis i sitt arbeid og til evt. å lage en lignende lokal plan for sin kommune.

ALDERSDISKRIMINERING

Statens Seniorråd har gjennomført en undersøkelse av folks holdninger til eldre i og utenfor arbeidslivet, samt for å se om det er behov for mer og grundigere kunnskap om holdninger til eldre og aldersdiskriminering.

Undersøkelsen viser at nordmenn flest sier at de har overveiende positive holdninger til eldre. Det gjelder for alle aldersgrupper, begge kjønn, alle inntektsgrupper og utdanningsnivåer. Likevel er det et faktum at diskriminering på grunn av alder forekommer både i yrkesliv, i forhold til offentlige bestemmelser og i samfunnet generelt. Eksempler på dette er:

- Inndragning av støtte til eldre bønder, inndragning av eldre fiskeres kvoter, inndragning av fastlegehjemmel ved fylte 70 år.
- Bortfall av yrkesskadeerstatning, av rett til sykepenger, arbeidsavklaringspenger og ordningen med varig tilrettelagt arbeid.
- Øvre aldersgrenser for lån og kredittkort, for enkelte mobilabonnement, for enkelte bensinkort, for forsikringstjenester (reise- og ulykkesforsikring)

Listen kan gjøres lengre enn dette. Det vises til publikasjon fra Statens Seniorråd. Fylkeseldrerådet oppfordrer i likhet med Statens Seniorråd om at de enkelte eldrerådene tar opp temaet aldersdiskriminering i egen kommune som tema.

Fylkeseldrerådet vil oppfordre Statens Seniorråd om, sammen med Likestillingsombudet, om aktivt å gå inn for at Norge innfører en tilsvarende lov mot aldersdiskriminering som det Sverige har gjort. Fra 1. januar 2013 er det forbudt ved lov å diskriminere på grunn av alder. Det samme burde det være mulig å få til også i Norge!

Tiltak:

1. Fylkeseldrerådet oppfordrer i likhet med Statens Seniorråd til at de enkelte eldrerådene tar opp temaet aldersdiskriminering i egen kommune som tema.
2. Fylkeseldrerådet oppfordrer Statens Seniorråd og Likestillingsombudet til å gå sammen om en henvendelse til Regjeringen om snarest å innføre "Lov mot aldersdiskriminering" på samme måte som det Sverige har gjort.

SAMHANDLINGSREFORMEN

Stortinget vedtok i 2010 en samhandlingsreform for helsetjenesten. Vedtaket bygget på Stortings-meldingen ”Rett behandling – på rett sted - til rett tid” som ble behandlet i 2008/2009.

Et sentralt mål med reformen er å få til et bedre samarbeid mellom den statlige helsetjenesten og den kommunale helse- og sosialtjenesten om pasientene. Et annet mål er å redusere etterspørselen etter spesialisthelsetjenester, både ved at kommunene overtar oppgaver som i dag utføres ved sykehusene og ved at det skal skje en større satsing på forebyggende helsearbeid i kommunene, slik at en ved dette kan redusere behovet for spesialisthelsetjenester ved sykehusene.

Viktige konsekvenser ved reformen er:

- Kommunen skal betale 20 % av kostnadene ved selve innleggelsen av pasienten både ved ordinær innleggelse, dagbehandling eller poliklinisk behandling. (Innført 01.01.2012)
- Kommunen skal betale pr. døgn for utskrivningsklare pasienter som blir liggende på sykehuset når de er utskrivningsklare. (Innført 0 1.01.2012) En pasient er utskrivningsklar fra sykehus når pasienten er ferdigbehandlet i spesialisthelsetjenesten. Kommunene overtar da det finansielle ansvaret for pasienten.
- Kommunen skal sørge for tilbud om døgnopphold til pasienter ved behov for øyeblikkelig helse- og omsorgshjelp. (Innfases gradvis, men full innføring fra 01.01.2016).
- Kommunens økede kostnader skal finansieres ved at deler av de tilskudd som tidligere ble overført direkte fra staten til helseforetakene, overføres til kommunene.

Økonomiske og praktiske virkninger for kommunene

Det er overført midler fra spesialisthelsetjenesten til kommunene, men fra kommunal side stilles det spørsmål ved om de midlene som overføres, er tilstrekkelige til å dekke merutgiftene som reformen medfører. Mange kommuner har heller ikke personell, utstyr eller lokaliteter som skal til for å overta ansvaret for den behandling og pleie som blir kommunens ansvar etter reformen.

Reformen reiser mange spørsmål og delvis uavklarte problemstillinger som er under kontinuerlig drøfting. I denne handlingsplanen tar en utgangspunkt i at Stortinget har vedtatt en reform som er gjeldende lov og rett i Norge og som kommunene må forholde seg til. Fylkeseldrerådet forutsetter at de økonomiske og praktiske spørsmål som reformen reiser må finne sin løsning, men det er lite en handlingsplan som denne kan bidra i så måte i de kompliserte spørsmål som reformen medfører. Men elderrådene bør følge med utviklingen og si fra om eventuelle uheldige virkninger av reformen.

Samhandlingsreformen vil få stor betydning for den gruppen som elderrådene representerer – de eldre. De overordnede målene om gode tilbud og likhet for alle er det ikke vanskelig å slutte seg til. Men målene rommer en del etiske dilemmaer som ikke er drøftet eller i hvert fall ikke avklart. Det hevdes også at det er svært vanskelig å vite om den nye ordningen

primært er begrunnet ut fra pasienthensyn eller fra et kostnadssynspunkt. Flere har også påpekt at Samhandlingsreformen er aldersdiskriminerende. En ekspertgruppe nedsatt av helse- og omsorgsdepartementet slo i 2011 fast at deler av reformen bygger på feilaktige faglige forutsetninger.

At ordningen er omstridt og medfører betydelige administrative kostnader og praktiske problemer er åpenbart. At mange, antakelig de fleste kommunene, vil få betydelige problemer med å gjennomføre reformen synes også klart. Det er framsatt mange synspunkter om at hele samhandlingsreformen bærer preg av at flere ting som burde vært tatt opp, ikke er drøftet og avklart.

Samhandlingsreformen er imidlertid vedtatt av Stortinget og er gjeldende lov som en må forholde seg til. Fylkeseldrerådet mener at det må foretas en grundig og fortløpende evaluering av hele reformen. Dersom en slik evaluering viser at hensikten og målene ved reformen ikke nås, må hele ordningen tas opp til vurdering.

Samhandlingsreformen og boligpolitikk

Fylkeseldrerådet vil peke på et forhold vedr. samhandlingsreformen som bør utredes og avklares snarest, nemlig den manglende sammenheng mellom reformen og offentlige boligpolitikk.

I en rapport fra forskningsstiftelsen Fafo påpekes det at den sosiale boligpolitikken vil bli en viktig faktor for at kommunene skal kunne klare å gjennomføre sin del av reformen. Dette forholdet er ikke berørt i utredningene før reformen ble vedtatt og er følgelig heller ikke noe moment ved gjennomføringen av reformen. Kommunene har dermed ikke noen føringer for hvordan den sosiale boligpolitikken skal utformes, sett i sammenheng med samhandlingsreformen.

Boligpolitikken vil kunne ha stor betydning for om kommunene lykkes i det helseforebyggende arbeid og for god rehabilitering av pasienter som er ferdigbehandlet på sykehus. Det må derfor, etter fylkeseldrerådets oppfatning, utarbeides veiledende sentrale retningslinjer for den sosiale boligbyggingen. I den sammenheng er det naturlig å peke på et annet forhold som med fordel kan tas inn i slike retningslinjer, nemlig;

Utforming av boliger og institusjoner for beboere med demens

Det er, i takt med øket levealder og bedre behandlingsmetoder for somatiske sykdommer, blitt langt flere enn tidligere som har demens i en eller annen form. Nesten 80 % av dem som i dag er innlagt på sykehjem, har en form for demens. Også svært mange av de som bor hjemme, lider av sykdommen.

Likevel er storparten av våre institusjoner ikke bygget med tanke på beboere/pasienter med demens og så godt som ingen vanlige boliger. Det være seg private boliger eller boliger knyttet til den kommunale helse- og sosialomsorgen.

Etter fylkeseldrerådets oppfatning må det vurderes om det ikke er på tide å utarbeide retningslinjer for utforming av nye institusjoner og boliger bygget med tanke på eldreomsorg, som tar hensyn til at en stor del av befolkningen vil lide under den "nye folkesykdommen" demens.

Tiltak:

1. Fylkeseldrerådet vil ta opp med ansvarlige myndigheter at det foretas en fortløpende evaluering av alle sider ved samhandlingsreformen.
2. Fylkeseldrerådet vil be om at de ansvarlige myndigheter vurderer behovet for retningslinjer for den sosiale boligbyggingen med tanke på å få best mulig oppfølging av samhandlingsreformen. I den sammenheng må også behovet for retningslinjer for hvordan en kan tilpasse nye og eksisterende institusjoner og boliger beregnet for eldreomsorg, til det faktum at flere og flere av beboerne vil ha sykdommen demens i større eller mindre grad.
3. Fylkeseldrerådet vil oppfordre de kommunale eldrerådene til å ta opp spørsmålet om hva som kan gjøres for bedre å tilpasse boligpolitikken i kommunen til kommunens forpliktelser etter Samhandlingsreformen.

HABILITERING OG REHABILITERING

I forskrift om habilitering og rehabilitering (Forskrift 2011-12-16 nr. 1256) er begrepene definert som ”prosesser med klare mål og virkemidler, hvor flere aktører samarbeider om å gi nødvendig bistand til pasientens og brukerens egen innsats for å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse sosialt og i samfunnet”. Formålet med forskriften er å sikre at personer som har behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering, tilbys og ytes tjenester som kan bidra til stimulering av egen læring, motivasjon, økt funksjons- og mestringsevne, likeverdighet og deltakelse.

I forskriften pålegges kommunen en rekke forpliktelser fagområdet habilitering/rehabilitering. Kommunen skal bl.a. sørge for å ha en generell oversikt over behov for habilitering og rehabilitering og sørge for at alle som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendig utredning og oppfølging ved behov, og for nødvendig undersøkelse og utredning.

Også de regionale helseforetakene (RHF) er i forskriftene pålagt utstrakte oppgaver. RHF skal bl.a. sørge for nødvendig undersøkelse og utredning av brukere med behov for habilitering og rehabilitering i spesialisthelsetjenesten. RHF skal sørge for at det finnes en koordinerende enhet som skal ha oversikt behovet for slike tjenester i regionen og sørge for råd og veiledning til kommunen om opplegg for enkeltpasienter.

Forskrift om habilitering og rehabilitering pålegger mao. både kommuner og RHF et betydelig ansvar. Fylkeseldrerådet har ingen oversikt over hvordan ansvaret etter denne forskriften praktiseres i kommunene eller i RHF. Samhandlingsreformen legger til grunn at den forventede veksten i behov i en samlet helsetjeneste, da også habilitering og rehabilitering, i større grad enn hittil må finne sin løsning i kommunene. Fylkeseldrerådet anmoder de enkelte eldreråd om å sette dette spørsmålet opp på dagsorden for å få en diskusjon med og avklaring om hvordan kommunen har planlagt/planlegger hvordan det utvidede ansvaret på dette området blir ivaretatt.

For egen regning vil fylkeseldrerådet ta opp med brukerutvalget for RHF om å gjøre det samme overfor RHF.

Tiltak:

1. Eldrerådene anmodes om å ta initiativ til et orienteringsmøte med den lokale helse-og sosial-tjenesten for å få avklart hvordan kommunens ansvar etter forskriften om habilitering og rehabilitering blir ivarettatt i kommunen.
2. Fylkeseldrerådet vil på samme måte be det regionale brukerutvalget for Helse Nord RHF om å be om en tilsvarende avklaring for hvordan helseforetaket vil organisere/gjennomføre sitt ansvar etter forskriftene om habilitering/rehabilitering innenfor sitt ansvarsområde.

ELDRESENTER

Eldresentrene er tiltenkt flere roller og funksjoner; som et sted å være, som et aktivitetstilbud, en kilde til service og tjenester og en arena for sosial kontakt og deltakelse. Eldresenteret skal også fungere som et forebyggende tiltak. Det skal både avhjelpe sosial isolasjon og ensomhet, og det skal være et helsefremmende tiltak gjennom aktivisering, trening og deltakelse, og ikke minst – være et møtested for eldre.

Det er mer enn 50 år siden det første eldresenter ble opprettet i Norge. På landsbasis har mer enn hver 3. kommune opprettet eldresenter, og alt i alt hadde omtrent 7 av 10 alderspensjonister tilgang til eldresenter i sin kommune i 2000. (NOVA Rapport 17/2000). I Troms er eldresenter ikke like vanlig. Det har sammenheng med at vi har mange små kommuner og spredt bebyggelse. Men det kan også være andre grunner til at eldresenter ikke er opprettet. I nevnte NOVA-rapport antydes det at mange kommuner har vært tilbakeholdende med å opprette slike sentra fordi dette ble sett på som et "velferdsekstra" snarere enn et omsorgstilbud med forebyggende effekt.

En mer systematisk satsing på forebyggende virksomhet vil imidlertid kunne gi økonomisk gevinst på sikt ved at behovet for mer kostbare omsorgs- og pleietiltak kan forskyves i tid og kanskje helt unngås. Her kan eldresentrene spille en viktig rolle. Det er beregnet at hvis et eldresenter i gjennomsnitt kan føre til et par dagers utsatt sykehjeminnleggelse pr. bruker, vil hele utgiften være spart inn. Dette er noe som er blitt enda mer aktuelt etter at Folkehelseoven og Samhandlingsreformen har trådt i kraft. En viktig del av tanken med eldresentrene var å integrere eldre mennesker i samfunnet, for bl.a. å motvirke de faktorer som lett fører til passivitet og sosial isolasjon i eldre år. På mange måter har en lyktes i dette forsettet fordi mange eldre som har adgang til et slikt senter på en rimelig lett måte, også bruker senteret jevnlig.

Et eldresenter kan etableres og organiseres på mange forskjellige måter. Det kan tenkes helt individuelle og forskjellige løsninger for det enkelte lokalsamfunn, enten det nå kalles dagsenter, eldresenter eller aktivitetssenter. Det er ikke en stor og flott bygning som er avgjørende. Det som er en avgjørende suksessfaktor, er at en har et opplegg som bidrar til at en oppnår de fordelene for folkehelsen som etableringen av eldresenter var tenkt å ha. Og som det faktisk også viser seg at en har oppnådd. For at eldre skal benytte seg av slike sentre, må det være en lav terskel. Erfaring tilsier at det er nødvendig med en særlig innsats for å aktivisere eldre menn. Også til å bruke eldresentre. For å få dette til må det gis aktivitetstilbud/kulturtilbud rettet særlig mot menn, og tilbudene må markedsføres slik for eksempel Harstad kommune har gjort på en utmerket måte.

Allerede da den første eldrepolitiske handlingsplanen ble laget i 2006, var det kjent at det hadde vært arbeidet med lovfesting av eldrecenter. Ved revisjonen av handlingsplanen i 2013 har dette fortsatt ikke skjedd.

Det er imidlertid ingen grunn til å vente med å opprette eldrecenter til det blir lovpålagt!
For nærmere opplysninger og ideer: NOVA Rapport 17/2000 og 16/2002.

Tiltak:

Utbygging/etablering av eldrecenter er et viktig tiltak for å integrere eldre mennesker i samfunnet og som et forebyggende tiltak. De enkelte kommunale elderråd må arbeide for at spørsmålet om etablering av eldrecenter, eller lignende, blir satt på sakskartet i egen kommune. Likeså at det etableres en tilfredsstillende transportordning for å kunne nytte seg av sentrene.

REKRUTTERING AV PERSONELL TIL HELSESEKTOREN

Det har aldri arbeidet så mange mennesker innen helse- og sosialsektoren som i dag. Men likevel sliter mange kommuner med å rekruttere personell. Årsaken til dette er at behovet er større enn tilgangen for enkelte stillingskategoriers vedkommende. Denne situasjonen vil etter de beregninger og statistikker som foreligger, dessverre forverre seg i årene som kommer dersom utviklingen fortsetter i samme trend som nå. I Stortingsmelding 29, 2012-2013 er det vist til at antallet årsverk i omsorgssektoren kan øke med nærmere 50 % eller om lag 60.000 årsverk fram til 2050. Samtidig viser framskrivning av arbeidsmarkedet for helse- og sosialpersonell en akkumulert underdekning av de største utdanningsgruppene i omsorgssektoren på 55.000 årsverk i 2030 på landsbasis. Dersom situasjonen i Troms er på linje med landsgjennomsnittet vil det si at vi i 2030 kan risikere å ha en underdekning på 1650 årsverk i omsorgssektoren.

Utdanningen av helsepersonell og rekruttering til helsesektoren er et viktig saksområde både for lokale og sentrale myndigheter. Med de prognosene for bemanningssituasjonen som foreligger, er det åpenbart at det må gjennomføres tiltak som monner for ikke å komme i en krisesituasjon. Og den vil ikke oppstå helt plutselig i år 2030! Allerede nå er det problemer og dette vil forverre seg etter som årene går. Det er lett å registrere at vi ville ha hatt store problemer, både på sykehusene og i den kommunale helsetjeneste, om vi ikke hadde hatt så mange utenlandske ansatte i helsesektoren som tilfellet er. I en publikasjon fra Helsedirektoratet "God helse – gode liv" uttales det imidlertid:

"Det framtidige behovet for helsepersonell er så stort at det ikke kan forventes at vi klarer å rekruttere nok helsepersonell i Norge til å dekke alle oppgavene i helse- og sosialsektoren. Samtidig må det tas hensyn til at Norge har et internasjonalt ansvar for å bidra til etisk rekruttering. Det er ikke forsvarlig å tappe andre land for helsepersonell som de trenger selv. Norge har vedtatt en politikk som tilsier at vi ikke skal rekruttere personell fra land som selv har stor mangel."

Bemanningssituasjonen innen helsesektoren i Norge, spesielt i den kommunale helsetjenesten, gir alvorlig grunn til bekymring for framtiden. Man kan ikke for all framtid basere seg på utenlandsk rekruttering.

Om de enkelte stillingskategorier:

Universitetsutdannede:

Tidligere var det særlig gruppene med universitets- og høyskoleutdanning som var hovedproblemet, men dette har endret seg vesentlig til det bedre i de senere år. Særlig er tilgangen på leger økt vesentlig. For Nord-Norges del har etableringen av Universitetet i Tromsø og legeutdanningen der vært av uvurderlig stor betydning. Det er også svært gledelig at den for kort tid siden etablerte tannlegeutdanningen i Tromsø har den samme positive betydningen for rekrutteringen av tannleger til landsdelen.

Men dessverre er det fortsatt slik at en noen steder sliter med å få tilsatt leger og tannleger, og gjennomtrekk er et stort problem.

Det er også en kjensgjerning at geriatri og arbeid med eldre generelt har lav status i legekretser. Og selv om det blir nok leger, vil det fortsatt være stor mangel på enkelte spesialister, som psykiatere og geriater.

Det er klart at den generelle levekårsutviklingen i Norge har ført til at alle yrkesgrupper har andre krav til privatliv og fritid enn det som var vanlig tidligere. Alminnelig arbeidstid er redusert og i tillegg er det slik at stadig flere av dem som tar høyere utdanning er kvinner, noe som naturlig forsterker behovet for mer fritid til familie og barn. Dette er med på å bidra til problemene med rekruttering av helsepersonell.

Sykepleiere og helsefagarbeidere:

De største faggruppene innen helse- og omsorgssektoren er sykepleiere og helsefagarbeidere (tidligere omsorgsarbeider og hjelpepleier) Det er innen disse gruppene at personellunderskuddet vil bli størst, noe Statistisk Sentralbyrås framskrivning av arbeidsmarkedet for helse- og sosialpersonell fram mot 2030 tydelig viser.

Dette er en svært alvorlig utvikling, spesielt for distriktene. I konkurransen om arbeidskraft blir distriktene ofte tapere. Det er åpenbart at noe bør gjøres for å snu den utviklingen som er dokumentert. Det er en for stor oppgave i en handlingsplan som denne å analysere og å komme med forslag til hvordan problemet med den varslede underdekningen skal løses, men noe kan gjøres med forholdsvis enkle midler: Det er opplyst at Kommunenes Sentralforbund i perioden 2005 – 2010 gjennomførte et landsomfattende prosjekt for å sikre lærlingeplasser til det nye helsearbeiderfaget. Dette var positivt, men at det vil bli behov for et sterkt lokalt engasjement i tillegg, er åpenbart. Det må aktivt arbeides for at flere lærlingeplasser innarbeides i budsjettene.

Ufaglærte:

Ufaglært arbeidskraft har vært, er og vil utvilsomt også i framtiden være et viktig supplement innen helse- og sosialtjenesten. Omtrent 1/3 av de som arbeider i tjenesten har ikke den foreskrevne formelle helsefaglige utdanningen. Troms ligger på landsgjennomsnittet når det gjelder forholdet mellom faglærte og ufaglærte innen pleie- og omsorgstjenesten. Forskjellene er store fra kommune til kommune.

Med den beregnede underdekning av fagutdannet personell er det åpenbart at en i stor utstrekning må basere seg på personell uten den formelle utdanningen som er ønsket. Det er viktig at ufaglærte får en målrettet opplæring som gjør dem best mulig skikket for den jobben de skal betjene.

Stortinget vedtok i 2002 å gjennomføre planen ”Rekruttering for bedre kvalitet”. I regi av denne planen har det vært gjennomført en rekke tiltak også i Troms. Den statlige planen og de økonomiske midlene som ble stilt til disposisjon gjennom fylkesmannen, har vært et viktig insitament for den kompetanseøkning som har funnet sted. Det er viktig at arbeidet med slik opplæring fortsetter!

Politisk engasjement om bemanningsproblemene:

Fylkeseldrerådet konstaterer at vi står overfor et stort og økende personellbehov i helsesektoren og mener at dette problemet må tas opp på den politiske dagsorden i større grad enn tilfellet er i dag. Derfor oppfordrer fylkeseldrerådet Troms fylkesting til å ta problemet opp på bred basis. Stikkordsmessig nevnes i denne sammenheng

- Det er allerede i dag mangel på sykehjemsplasser og mangelen vil utvilsomt øke etter som stadig flere av oss blir betydelig eldre. Fylkeseldrerådet mener derfor at vi må bli mer opptatt av ordninger som sikrer rekrutteringen til den frivillige og familiebaserte omsorgen. Når vi må regne med at det blir stor mangel på sykehjemsplasser, vil mange flere bli tvunget til å motta nødvendig hjelp i eget hjem. Dette i tillegg til at svært mange ønsker å få hjelpen de trenger i eget hjem, i stedet for å måtte flytte på sykehjem. For å få dette til, må det komme en bedre og romsligere ordning med omsorgslønn til familiemedlemmer og andre som tar ansvar for pleietrengende. Ordningen slik den fungerer i dag, er for dårlig! Det må innføres nasjonale regler og satser som sikrer økonomien på en bedre måte.
- Pårørende som har hjemmeomsorg, må få en kontaktperson i den kommunale omsorgstjenesten, tilbud om opplæring, avlastning, forsikring og vikar ved behov. For yrkesaktive som har omsorg for noen, må det for eksempel bli like naturlig å få fri med lønn for å følge en gammel far til lege, som å være hjemme med syke barn. Dette gjelder ikke dem som er underlagt den kommunale omsorgstjenesten, men de som bor hjemme og i perioder trenger ekstra hjelp og omsorg.
- Kostnader med dette må dekkes med øremerkede midler til kommunene. Friske eldre som pleier sin syke ektefelle, eller barn som pleier sin syke far eller mor, sparer staten for enorme beløp, samtidig som det reduserer bemanningsproblemene i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten. Den økende eldre befolkningen og mangelen på helsepersonell tilsier at det er viktig og nødvendig å forberede gode og annerledes løsninger på de problemene en står overfor.

Tiltak:

1. Med bakgrunn i de alarmerende beregningene om underdekningen av pleie- og omsorgspersonell i relativt nær framtid, oppfordres fylkestinget til å ta dette problemet opp på bred politisk basis. Dette gjelder både i forhold til rekruttering til, og utdanning av slikt personell i den videregående skolen og gjennom fagopplæring. Men fylkeskommunen må også ta initiativ til at saken blir tatt opp på nasjonalt plan. Både for å sikre rekrutteringen til helsefagene, men også for å få etablert bedre ordninger for den private omsorgen som mange ønsker, og som en pga. mangel på institusjonsplasser faktisk også i større grad blir avhengig av.

2. **Fylkeskommunen** er ansvarlig for den videregående skolen og fagopplæringen og må drive en aktiv og målrettet rekruttering av elever til helse -og sosialfagene og sørge for at søkere til denne type utdanning alltid får plass. Fylkeskommunen må også arbeide aktivt for at en til en hver tid har pålitelige prognoser for etterspørselen etter slik arbeidskraft.

3. **Kommunene** må på sin side ha en aktiv holdning og sterkt motivere ”sine” ungdommer til å søke helsefaglig utdanning. Ikke minst må kommunene på en helt annen måte enn det som synes å ha vært holdningen til nå blant flere kommuner, sørge for at en har praksisplasser/lærlingeplasser til dem som velger å ta helsefaglig utdanning. For den kommune som i tillegg kan gi en form for jobbgaranti eller fortrinnsrett til jobb, vil dette på sikt være hjelp til selvhjelp. Kommunalt stipend mot bindingstid er også en mulighet som har vist seg effektiv. Kommunen må oppmuntre innvandrerdømt av begge kjønn fra fremmede kulturer til å ta helsefaglig utdanning. Det vil etter hvert komme flere ikke-norskspråklige beboere på sykehjemmene og som brukere av den kommunale omsorgstjenesten. Å ha personell som behersker deres språk er en stor fordel.

KULTUR OG FOLKEHELSE

Storparten av senioren er friske og selvhjulpne og alder er underordnet så lenge livet føles meningsfullt. Selv om mange eldre har en eller flere varige sykdommer eller lidelser, er det få som opplever at de har dårlig helse. Livskvalitet, samt evne og mulighet for deltakelse og mestring er viktige elementer i opplevelsen av god helse og det å ha en meningsfull hverdag.

Kulturtilbud er en svært viktig faktor for å skape en god hverdag for folk flest. I forbindelse med at det skulle utarbeides en fylkestingsmelding om kultur i Troms, ble også fylkeseldrerådet invitert til å komme med innspill. Fylkeseldrerådet viste til det som er gjort i Nordland når det gjelder satsingen på kultur for eldre, og ba om at det i tilknytning til den planlagte fylkestingsmeldingen ble satt i gang et lignende prosjekt i Troms.

Det ble dessverre ikke fulgt opp i ”Fylkestingsmeldingen om kultur 2005-2007 – Det muliges kunst”. Fylkeseldrerådet anmoder derfor i denne planen om at fylkestinget griper fatt i dette forslaget og gjennomfører et lignende prosjekt om ”Eldre og kultur” som det en har gjort i Nordland. Det er opplyst fra Nordland at en har sett store positive ringvirkninger av planen. Det foreligger forøvrig en grundig evalueringsrapport om prosjektet i Nordland.

Kulturtilbud i kommunene

Uavhengig av hva som måtte bli vedtatt i fylkeskommunen, bør en lokalt i den enkelte kommune forsøke å få i gang flest mulig kulturaktiviteter. Gjerne i samarbeid med forskjellige organisasjoner som folkebibliotek, kulturskoler, eldresentrene osv. Flere utviklingstrekk tilsier at satsingen på kultur bør bli et stadig viktigere moment for kommunene, ikke bare for de eldre, men også for dem.

Den satsingen som er gjennomført i den senere tid når det gjelder folkehelse og kulturtiltak, inneholder viktige momenter som kan bidra til bedre livskvalitet også for eldre mennesker. Men her, som i andre saker, gjelder det at tiltak må følges opp i praksis dersom intensjonene

med dem skal få effekt. Det kan det ofte skorte på. Årsaken er ikke alltid mangel på penger, men mangel på initiativ for å få ting igangsatt og fulgt opp.

Eldrerådene kan aktivt bidra til at oppfølging av tiltak overfor de eldre, blir fulgt opp på lokalt nivå. Det er svært få ting som kommer gratis og av seg sjøl!

De kommunale eldrerådene oppfordres derfor igjen til at spørsmålet om hva som kan gjøres for å bedre kulturtilbudet på lokalt nivå, settes på dagsordenen. Her vil det være mulig å få midler til å engasjere kunstnere gjennom ordningen "Den kulturelle spaserstokken", til arrangement spesielt for eldre. Det er nå åpnet for at det kan søkes om midler til kulturarrangement til også å omfatte lokale krefter, noe som åpner nye muligheter for arrangement lokalt.

Føringer for arbeidet med en bedre folkehelse

Det har skjedd mye på folkehelse- og kulturfeltet etter at fylkeseldrerådet i 2006 utarbeidet den første eldrepolitiske handlingsplanen. Her nevnes de mest sentrale lover, planer og dokumenter sentralt og lokalt:

Folkehelseloven

Folkehelseloven ble behandlet i Stortinget som en del av Samhandlingsreformen og trådte i kraft 1.januar 2012. Kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter har alle et ansvar i folkehelsearbeidet, og loven retter seg mot alle forvaltningsnivåer. Loven bygger på, og er samordnet med plan- og bygningsloven. Med bakgrunn i nytt lovverk har det blitt tydeligere at folkehelsearbeidet ikke lenger bare er en helsesektorvirksomhet. Det moderne folkehelsearbeidet er bredt anlagt, knyttet til politikk og samfunnsplanlegging, utvikling og virksomhet i alle sektorer. Fra folkehelseloven siteres:

«Folkehelseloven pålegger kommunen å iverksette nødvendige tiltak for å møte folkehelseutfordringer. Dette kan omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk. Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom» (Folkehelseloven kap. 2, §5 og §7.)

"Fylkeskommunen skal fremme folkehelse gjennom regional utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting, og skal understøtte folkehelsearbeidet i kommunene. De skal også være pådriver for regionalt partnerskapsarbeid. Fylkeskommunen skal ha oversikt over helsetilstanden i regionen og påvirkningsfaktorer." (Folkehelseloven kap.4 §§ 20-21)

Folkehelsemeldingen "God helse – felles ansvar"

I april 2013 la helse- og omsorgsministeren frem Folkehelsemeldingen: "God helse - felles ansvar". I denne stortingsmeldingen presenterer Regjeringen en samlet strategi for å utvikle en folkehelsepolitikk i tråd med Folkehelseovens intensjoner og styrke det forebyggende arbeidet i helse- og omsorgstjenesten. Budskapet i meldinger er at vi må forebygge sykdom og fremme helse i alle sektorer i samfunnet. Det er hver enkeltes ansvar, og det er et felles ansvar!

Lokale vedtak og planer for folkehelse og kultur

Fylkesplan for Troms 2010-2013

I Fylkesplan for Troms 2010 – 2013 uttales at hovedmålet for kulturpolitikken i Troms er at *”Befolkningen i Troms skal sikres et aktivt og inkluderende kultur-, idretts- og friluftsliv med vekt på opplevelse, deltagelse og kvalitet.”*. Ny fylkesplan er under utarbeidelse og vil være gjeldende fra 2014-2017.

Folkehelse, idrett og friluftsliv, Handlingsplan for Troms 2008-2013.

Fylkestinget vedtok denne handlingsplanen i 2008, som blant annet har det skade- og ulykkesforebyggende arbeidet og oppfølging av den eldrepolitiske handlingsplanen som en prioritert oppgave. I henhold til regional planstrategi for Troms 2012-2015 skal det utarbeides en regional plan for folkehelse 2014-2025. Planprosessen begynner i løpet av høsten 2013.

Tilgjengelighet for alle, Handlingsplan for universell utforming i Troms fylkeskommune 2009-2013

Fylkestinget vedtok planen i 2008, som skal sees i lys av satsingen på folkehelse og som har universell utforming som et av perspektivene innenfor folkehelsearbeidet. (Begrepet universell utforming hentet til Norge fra USA. Det innebærer at produkter, byggverk og uteområder som er i alminnelig bruk, skal utformes slik at alle mennesker skal kunne bruke dem på en likestilt måte så langt det er mulig, uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler).^[2]

Trygt fylke – Handlingsplan 2012-2015, skadeforebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid

I den første eldrepolitiske handlingsplanen fra 2006 ble det bl.a. foreslått at fylkeskommunen skulle melde seg inn som medlem i organisasjonen ”Skadeforebyggende forum” og dets underavdeling ”Eldresikkerhetsrådet”. Dette er fulgt opp ved at fylkestinget i 2007 fattet et intensjonsvedtak om å kvalifisere fylket til å bli et trygt lokalsamfunn. Dette førte igjen til iverksetting av prosjektet «Troms fylke - trygt og tilgjengelig» i 2009. Prosjektet ble avsluttet i 2012 gjennom at fylkestinget vedtok handlingsplanen «*Trygt fylke- handlingsplan 2012-2015, skadeforebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid*». Med bakgrunn i planen skal det sendes søknad til WHO om internasjonal godkjenning for at Troms skal oppnå status som et Trygt lokalsamfunn (TL). Det tas sikte på en godkjenningsseremoni i løpet av sommeren 2014. TL-modellen jobber systematisk med forebygging og man har dokumentert at risikoen for skader kan reduseres kraftig. Helsefremmende og skadeforebyggende arbeid i forhold til eldre og tilgjengelighet blir godt ivaretatt i TL-arbeidet. I tillegg skal hovedmomenter fra planen innarbeides i regional folkehelseplan 2014-2025.

Eldresikkerhetsprosjektet

Som en oppfølging av prosjektet ”Troms fylke – trygt og tilgjengelig” ble det i 2012 satt i gang et eget prosjekt spesielt i forhold til eldre – ”Eldresikkerhetsprosjektet”. Prosjektet støttes økonomisk av Fylkesmannen i Troms, Troms fylkeskommune og Helse Nord RHF. Hensikten er å utvikle et systematisk forebyggende sikkerhetsarbeid i kommunene i Troms i forhold til eldre. Dette prosjektet blir ferdigstilt senhøsten 2013. Mål og tiltak rettet spesielt mot eldre er i prosjektet «Trygt fylke» listet opp slik:

”Fylkeskommunen skal bidra til kunnskapsspredning, holdningsskapende arbeid og implementering av god forebyggende praksis i kommunene i Troms og i helseforetaket UNN, samt bidra til å styrke informasjonen ut mot befolkningen i sin alminnelighet om skadeforebygging og sikkerhetsfremmende tiltak i forhold til eldre.”

”Fylkeskommunen skal gjennom eksisterende tilskuddsordninger sette fokus på eldresikkerhet, og derigjennom bistå med at frivillige lag og foreninger i kommunene iverksetter tiltak om utdeling av sand og sandstrøing.

Fylkeskommunen skal bistå med kompetanseoverføring til alle kommuner etter erfaringer som høstes av et eldresikkerhetsprosjekt i Sør-Troms.”

Fylkeseldrerådet mener at målet for eldresikkerhetsprosjektet, slik det er sitert ovenfor, er bra. Men vi savner et konkret opplegg for hvordan og hvem som har ansvar for oppfølgingen. Hvilke ”eksisterende tilskuddsordninger” det siktes til, og om finansieringen generelt. Dette er viktig for at de mål og tiltak som er vedtatt faktisk blir gjennomført.

I tillegg til det som er nevnt særskilt om eldresikkerhet i fylkeskommunens ”Handlingsplan for forebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid”, så omfattes de eldre som befolkningen ellers, av flere andre tiltak i handlingsplanen.

Planen forutsetter at det fylkeskommunale ungdomsrådet skal ha ”ansvar for å arrangere en årlig temadag som fokuserer på ungdom sin utsatthet for skader og ulykker”. Dette er bra, men fylkeseldrerådet mener at fylkeskommunen da også må ta et tilsvarende initiativ om en konferanse hvor temaet er eldres utsatthet for skader og ulykker. Det vil i tilfelle være et naturlig ansvar for fylkeseldrerådet å arrangere en slik temadag i tilknytning til de årlige møtene som fylkeseldrerådet inviterer de kommunale eldrerådene til. Siktemålet for en slik konferanse skal være å fremme samarbeid mellom aktører innen det offentlige, frivillige organisasjoner og næringsliv om skadeforebyggende tiltak for eldre i vid sammenheng.

Fysisk aktivitet

Arvelighet, levestil og sykdom påvirker hvordan man eldes. Regelmessig aktivitet og trening kan forebygge og redusere aldersrelaterte fysiske og psykiske forandringer. Eldre menn og kvinner kan i høy alder forbedre både kondisjon, utholdenhet, balanse, styrke og bevegelighet. For mange eldre vil helsegevinsten av trening være større enn hos yngre. Det er selvsagt ikke noe mål å komme opp på konkurransenivå, men når en vet at fysisk aktivitet faktisk gir store fordeler for både kropp og sinn, burde det være både i kommunenes og ikke minst de eldres egen interesse å holde seg i best mulig fysisk form.

Fysisk aktivitet reduserer dødeligheten og reduserer risikoen for en lang rekke sykdommer, bedrer mestringsevnen og selvbildet.

Kilde: Norsk Helseinformatikk: (artikkel ”fysisk aktivitet for eldre – du blir aldri for gammel til å trene”). www.nhi.no.

Tiltak.

1. Fylkeseldrerådet ber fylkeskommunen om at det i den nye fylkesplanen for perioden 2014 – 2017 innarbeides konkrete tiltak og utfyllende retningslinjer for hvordan fylkeskommunens forpliktelser etter lovpålagte ansvar og egne plandokumenter, skal følges opp, økonomisk og praktisk. Dette for å sikre slik at de mål og tiltak som er vedtatt blir gjennomført i praksis. Det gjelder særlig følgende:
  - Folkehelseloven
  - Handlingsplan 2012 – 2015 skadeforebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid”
  - Fylkesplanen for Troms

- Prosjektdokumentet ”Troms fylke – trygt og tilgjengelig”
  - Eldresikkerhetsprosjektet
2. Fylkeskommunen anmodes om å ta initiativ til at det årlig arrangeres en temadag som fokuserer på skadeforebyggende tiltak for eldre. Fylkeseldrerådet bør få ansvaret for å arrangere temadagen i tilknytning til de årlige eldrerådskonferansene.
  3. Fylkeseldrerådet oppfordrer de enkelte kommunale eldreråd til å være aktive pådrivere overfor sine respektive kommuner for at kommunens forpliktelser etter Folkehelselovens § 5 og tilrådingene fra ”Eldresikkerhetsprosjektet i Troms 2012 – 2013”, blir oppfylt på en best mulig måte.
  4. Eldrerådene bør jevnlig drøfte hvordan kommunen og rådene kan påvirke eldre til økt fysisk aktivitet til eget beste.

ANDRE HELSEFREMMEDE OG FOREBYGGENDE TILTAK

Det er i plandokumentet ”Trygt fylke” få tiltak som gjelder de eldre spesielt. Fylkeseldrerådet finner derfor grunn til å gjenta noen punkter fra forrige eldrepolitisk handlingsplan, som fortsatt er like aktuelle i dag som i 2005, samt noen nye.

Hjemmebesøk

Det er en kjensgjerning at mange eldre har et langt mindre kontakt- og omsorgsnett på sine eldre dager enn det som var vanlig i tidligere tider. Dette gjelder både i forhold til familie og til omgangskrets ellers. I en del tilfeller kan dette utgjøre et problem fordi enkelte eldre ikke innser, eller ikke lenger er i stand til å vurdere at det er behov for assistanse fra det offentlige helse- og sosialstell.

Dette har en i Danmark tatt konsekvensen av. Danmark vedtok i 1995 en lov om forebyggende hjemmebesøk. Loven pålegger kommunene å tilby alle personer over 75 år minst 2 hjemmebesøk pr. år. Det er utarbeidet retningslinjer for hvordan besøkene skal gjennomføres. Besøkene skal utføres av trent helsepersonell. Det er i Danmark utført ulike studier og forskningsprosjekter om nytten av forebyggende tjenester, som viser svært positive virkninger. Et prosjekt fra Rødovre kommune (ca 40.000 innb.) hadde som formål å undersøke effekten av forebyggende hjemmebesøk hos eldre over 80 år og da sammenlignet med en tilsvarende gruppe som ikke hadde slikt tilbud. Resultatene viste stor effekt med de forebyggende hjemmebesøkene:

- 19 % færre innleggelser
- 31 % færre kom på sykehjem
- 25 % færre dødsfall
- 50 % færre legebesøk

Det ble senere foretatt ny undersøkelse som igjen viser en positiv forskjell for de som var med, i forhold til kontrollgruppen. (www.sufo.dk).

I Rødovre kommune ble kostnadene grovt sett beregnet til 2,5 mill.kr.. På den annen side førte ordningen til en besparelse på ca. 5 mill.kr., altså en avkastning på 100 % !

Besparelsen kom i hovedsak fra redusert sykehusinnleggelse, og fra sparte sykehjemskostnader. Både ut fra økonomiske hensyn, men også fordi slike hjemmebesøk i sterk grad er med på å forbedre livskvaliteten til den enkelte, burde det være ganske åpenbart at dette er et område som bør prioriteres i kommunene! Særlig når kommunens kostnader i forbindelse med samhandlingsreformen stiller så store krav til kommunenes handtering av egne pasienter.

Et alternativ, eller supplement, til hjemmebesøk er den ordningen som Harstad kommune har etablert for sine eldre. Her er det opprettet en egen helsestasjon for eldre som et forebyggende tiltak. Alle pensjonister kan bestille time for råd og veiledning, enten på stasjonen eller ved hjemmebesøk. (Kilde Harstad kommune, helsestasjonen for eldre).

Fylkeseldrerådet i Troms mener at systematiske og tidkrevende forsøk i Norge, slik Pensjonistforbundet har foreslått, må være unødvendig. Forholdene i Danmark og Norge er så vidt like at når en i Danmark i lang tid har praktisert en ordning som en er tilfreds med, og mener er hensiktsmessig, så må en uten videre kunne overføre lærdom av de erfaringer en har vunnet der. En lovbestemmelse om forebyggende hjemmebesøk, slik som i Danmark, er nok å foretrekke. Men med de positive økonomiske og helsemessige virkningene som ordningen synes å medføre, burde det ikke være nødvendig å vente på at dette blir pålagt ved lov.

Tiltak:

Fylkeseldrerådet i Troms rår til at det innføres en ordning med tilbud om forebyggende hjemmebesøk hos eldre av trent helsepersonell minst 1 gang pr år. Tilbudet om slikt hjemmebesøk forutsettes gitt til alle over en bestemt alder, som fastsettes av den enkelte kommune. Tiltaket bør også kunne tas i bruk for andre enn eldre etter søknad, eller etter vurdering av den kommunale helse- og sosialtjenesten.

Trygghetstelefoner – Besøk.

I Danmark er det i regi av ”ÆLDRESAGEN” etablert en ordning med at frivillige foretar et daglig ”trygghetsopkald” til eldre som er alene eller av andre grunner har meldt seg på ordningen. Dette er noe som kommer i tillegg til de systematiske hjemmebesøkene som er nevnt foran. Også enkelte kommuner i Troms har lignende ordninger.

Begrunnelsen for denne ordningen er at mange eldre er alene og det oppleves som en trygghet at en vet at en daglig blir kontaktet av en person som kan formidle beskjeder videre dersom det er behov for det. Dersom en ikke får svar i telefonen på det avtalte tidspunktet, har en ordninger som innebærer at noen oppsøker vedkommende personlig for å undersøke om alt er i orden.

Noen kommuner i Troms har lignende ordninger. Fylkeseldrerådet mener at dette er en god ordning som bør kunne gjennomføres i alle kommuner i Troms. Det er ikke noe i veien for at trygghetskontakt kan gjennomføres ved personlig besøk, i tillegg til, eller i stedet for telefonkontakt.

I Danmark er ”trygghetskontakten” bygget på frivillighetsinnsats gjennom foreningen. ”ÆLDRESAGEN”, som er en frivillig organisasjon med nærmere ½ million medlemmer. De som foretar oppringningen, får dekket sine telefonkostnader, men ikke noe for arbeidet. I Norge er det naturlig at en slik ordning administreres enten gjennom frivillighetssentraler, pensjonistforeninger eller helse- og sosialtjenesten i kommunen.

Tiltak:

Fylkeseldrerådet anbefaler de kommunale eldrerådene å arbeide aktivt for å opprette en ordning med trygghetskontakt med aleneboende eldre pr. telefon eller besøk. Slik ordning kan gjennomføres som en ren kommunal ordning eller i samarbeid med private lag og organisasjoner. Dette kan være en naturlig del av en frivillighetssentrals oppgaver.

Frisklivssentraler.

Frisklivssentraler er et forholdsvis nytt tiltak, som bare et fåtall kommuner i Troms har opprettet, så langt. Frisklivssentralen skal være en kommunal helse- og omsorgstjeneste med tilbud om hjelp til å endre levevaner, primært innenfor områdene fysisk aktivitet, kosthold og tobakk. Målgruppen er personer som har behov for å endre levevaner på grunn av økt risiko for, eller begynnende utvikling av sykdom eller lidelse som kan relateres til levevane. Sentralene skal ha fokus på helsefremmende faktorer og mestring av egen helse. Nærmere om ordningen finnes på www.helsedirektoratet.no/frisklivssentraler.

Slike sentraler kan bli et nyttig verktøy for kommunene for å oppfylle sine forpliktelser etter helse- og omsorgstjenesteloven og folkehelseeloven. De kommunale eldrerådene bør invitere kommunens ledelse på helse- og sosialsektoren til et drøftingsmøte om hvordan en slik sentral kan være til nytt for den gruppen som eldrerådene representerer.

Tiltak

De kommunale eldreråd oppfordres til å ta initiativ til et drøftingsmøte med kommunens ledelse om hvordan en frisklivssentral i egen kommune kan imøtekomme behovet for oppfølging, veiledning og endring innen fokusområdene fysisk aktivitet, kosthold og tobakk for eldre mennesker.

Vold mot eldre

Det er dessverre et faktum at enkelte eldre blir utsatt for både fysisk og psykisk vold. Overgrepene skjer gjerne fra den Eldres nærmeste omgangskrets eller familie. Men avisoppslag har vist at både fysisk og psykisk vold også kan forekomme på offentlige institusjoner.

Problemstillingen må i stor grad sies å være tabubelagt, men er like fullt et reelt problem som det i liten grad finnes retningslinjer for hvordan og hva en kan gjøre for å hjelpe dem som rammes.

Hensikten med å ta dette opp i en eldrepolitisk handlingsplan, er å fokusere på at det kan være en oppgave for de kommunale eldrerådene å vurdere om det kan være aktuelt å lage interne kommunale rutiner for hvordan en skal gå fram når slike forhold oppdages. Det er bedre å være "føre var enn etter snar"!

Helsepersonellens taushetsplikt kan være et problem for å få slike forhold brakt fram for rette instans. Eldrerådene bør ta opp dette som tema i møte med ledelsen i kommunens helseetat. Litteratur: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress 2004: "Overgrep mot eldre. Hva kan jeg gjøre? Hvem kan jeg kontakte?"(www.nkvts.no)

Tiltak:

Kommunale eldreråd bes om å ta opp spørsmålet om etablering av rutiner for avdekking av vold mot eldre, og hva som skal gjøres når vold mot eldre oppdages.

Brannvernberedskap

Brann i en bolig er uansett en alvorlig situasjon, og spesielt for eldre og pleietrengende vil en brann lett kunne bli katastrofal. Eldre over 70 år har nesten fire ganger større risiko for å omkomme i brann enn andre.

Undersøkelser som Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DSB) har gjennomført, viser at nesten halvparten av kommunene har omsorgsboliger uten tilfredsstillende brannsikkerhet, til tross for at det er rettet fokus mot problemet i mange år.

Det er gjennom DSB utarbeidet et elektronisk undervisningsopplegg i brannvern for ansatte i den kommunale helse- og sosialtjenesten, som distribueres gratis til kommunene. Dette opplegget skal gi ansatte i hjemmetjenesten opplæring i brannvern, slik at de kan forebygge branner hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

Tiltak:

Eldrerådene må ta opp spørsmålet om utarbeiding av en helhetlig plan for brannsikkerheten, eller et lokalt handlingsprogram for etablering av en forsvarlig brannsikkerhet for eldre personer og personer med pleie- og omsorgsbehov. Det elektroniske undervisningsopplegget som kommunene har tilgang til gratis, bør inngå i den lokale opplæringen av ansatte i helse -og sosialsektoren.

Kosthold

Etter hvert som man blir eldre, forandrer næringsbehovene seg. Man trenger mindre energi, altså kalorier, men omtrent like mye næringsstoffer og vitaminer som før. Noen eldre har svekket helse pga. ensidig kosthold og feil ernæring. Men det er ikke alltid like lett å forandre sine kostholdsvaner, bl.a. fordi en ikke er klar over hvor stor betydning et riktig kosthold har for helsen i eldre år.

Opplæring i riktig kosthold for eldre kan være et viktig bidrag for å bevare helsen best mulig. Det kan derfor være et viktig bidrag til bedring av folkehelsen om eldrerådene tar initiativ til at kommunen inviterer pensjonister til et ”kurs” om riktig kosthold. Et slikt kurs kan for eksempel være en post ved markeringen av den årlige eldredagen.

Tiltak:

Eldrerådene oppfordres til å drøfte hvordan eldre i kommunen på en hensiktsmessig måte kan få informasjon om riktig kosthold og de helsemessige virkningene av å spise riktig.

TILTAK AV SOSIAL OG KULTURELL KARAKTER

Det er godt dokumentert at fysisk, mental og sosial aktivitet har positiv virkning både for kropp og sinn, også for eldre. Slik aktivitet vil i stor grad være forebyggende for sykdommer og medvirke til ei bedre helse, både fysisk og psykisk.

Deltagelse i kulturlivet er viktig for alle mennesker i et lokalsamfunn, uavhengig av bakgrunn, tilhørighet, alder eller kjønn. Det være seg som utøver eller som publikum. Fylkesplan for Troms 2010 – 2013 fremhever viktigheten av et godt samspill mellom kommuner, kulturinstitusjoner, frivillige organisasjoner, næringsliv, regionale samarbeidspartner og sentrale myndigheter, for å sikre at deltagelse, opplevelse og kvalitet på kulturtilbudene skal utvikles og styrkes. Videre sier den at kulturlivet i Troms skal være bredt anlagt og favne et mangfold av kulturuttrykk knyttet til ulike kunstformer, kulturarv, bibliotek, og digital formidling. Folkehelse, idrett og friluftsliv er en del av kultursatsningen i fylket, og innen kulturområdet skal tilgjengelighet for alle vektlegges gjennom å ivareta den enkeltes mulighet til mestring og deltagelse.

Kultur er en viktig del av et sosialt og interaktivt liv med øvrig lokalsamfunn, og er av avgjørende betydning for den generelle folkehelsen og eldres trivsel og livskvalitet. Det må på alle nivå arbeides for at alder eller syns-, hørsels- og bevegelseshemming ikke skal hindre tilgangen på kulturelle opplevelser og tilbud. Samtidig må det stimuleres til at det skapes opplevelser og tilbud som er tilrettelagt for denne målgruppen. For eldre som av ulike årsaker ikke har anledning til å oppsøke kulturarenaer, må det legges til rette slik at kulturen kan utøves der de eldre er.

Folkebibliotekene som nettverksbyggere og arena for kulturelle aktiviteter.

Alle kommuner har et folkebibliotek som kan gi tilpasset tilbud til alle grupper i samfunnet, også eldre. Gjennom litteratur, arrangementer og som sosial arena kan folkebibliotekene være en viktig arena for eldres trivsel og for kontaktskapende aktiviteter. Bibliotekene kan brukes i forbindelse med arrangement i regi av ”Den kulturelle Spaserstokken”.

Et tiltak fra bibliotekene er ordningen med ”leseombud”. Et leseombud er i utgangspunktet en person som leser høyt for andre som ikke kan lese sjøl. Men det å være leseombud kan også være mye mer; en historieforteller og gledesspreder, et lyspunkt i hverdagen og en som kan bidra til sosial kontakt mellom mennesker på en uforpliktende måte. I Troms er 14 av folkebibliotekene med på ordningen. Ti av fylkets kommuner har altså ikke tatt ordningen i bruk. Det bør være en aktuell oppgave for eldrerådene å ta opp med folkebibliotekene om hvordan denne ordningen kan tas i bruk og utvikles lokalt. Mulighetene er flere!

Frivillighetsarbeid på kultursektoren.

Det frivillige kulturlivet er grunnmuren i et aktivt og attraktivt lokalsamfunn. Mange eldre er aktive i frivillige lag og foreninger, og aktiviteten betyr mye for livskvaliteten til den enkelte. I tillegg er store deler av kulturtilbudet i en kommune produsert gjennom frivillighet, og det er viktig å stimulere til økt samhandling mellom det frivillige kulturlivet og offentlige institusjoner for eldre i kommunene. Videre er det viktig å styrke fokuset på eldre som en ressurs i frivillighetsarbeidet. Det fins mange eldre som har kompetanse, erfaringer og tid som de ønsker å dele med andre. Både for å hjelpe andre, men også i egen interesse.

Tiltak:

Eldrerådene oppfordres å stimulere eldre til økt deltagelse og som ressurs i det lokale frivillige kulturlivet, samt økt samhandling mellom eldre og frivillige lag og

foreninger. I de kommuner som har frivillighetssentraler er disse naturlige samarbeidspartnere.

FRIVILLIGHETSSENTRALER

En frivillighetssentral er et kontaktpunkt og bindeledd mellom dem som ønsker å yte en ubetalt innsats i nærmiljøet eller lokalsamfunnet og dem som ønsker å motta slik innsats. En frivillighetssentral fungerer som en møteplass og brobygger mellom mennesker, frivillige organisasjoner og sammenslutninger og det offentlige.

Staten v/Kulturdepartementet gir tilskudd til etablering og drift av slike sentraler. Tilskuddets størrelse og vilkårene kan variere fra år til år. Det kreves en egenandel. Gjeldende satser fås ved henvendelse til Kulturdepartementet, som ordningen sorterer under. I følge oversikt fra Kultur- og kirke departementet var det 16 sentraler i Troms som fikk statsstøtte i 2012, en økning på 4 fra 2005. Fortsatt er det ca. halvparten av kommunene som ikke har frivillighetssentraler. Hvorfor så få kommuner har slik sentral, vites ikke med sikkerhet, men det har vært antydning at kravet om egenfinansiering er en av grunnene. Videre er det nok slik at noen må ta initiativ til å komme i gang, og det kreves en betydelig innsats, både betalt og frivillig for å drive slike sentraler.

Ordningen med frivillighetssentraler kan være et viktig bidrag for å lette situasjonen for eldre mennesker og samtidig kunne være en samfunnsnyttig innsats fra mennesker som kan tenke seg å gjøre en innsats på frivillig basis. Fylkeseldrerådet mener at ordningen er alt for lite benyttet i fylket og vil oppfordre de kommunale eldrerådene til å ta spørsmålet om oppretting av slike sentraler opp med sin kommune. Når det gjelder oppgaver for slike sentraler, så kan disse være ganske mangfoldige. I Danmark er en kommet betydelig lenger når det gjelder frivillighetsarbeidet enn i Norge. Både Folkehelseloven og Samhandlingsreformen tilsier at en også i Norge og i Troms bør satse mer på frivillighetsarbeidet. Synkende pensjoneringsalder samtidig med stadig flere friske eldre pensjonister burde gi grunnlag for at langt flere enn tilfellet er i dag deltar i frivillighetsarbeidet.

Frivillighetsarbeidet kan være en berikelse både for deltakerne og for dem som mottar hjelp i en eller annen form fra frivillige. Det er derfor i fleres interesse at ordningen med frivillighetsarbeidet blir utvidet. Ikke minst burde kommunene i egen økonomisk interesse og sett i sammenheng med forpliktelsene etter Folkehelseloven og Samhandlingsreformen være mer aktive for å få etablert frivillighetsarbeidet i forskjellige former. Det koster kommunen noe, men sett i forhold til det en kan spare inn på andre områder, for eksempel kostnader til hjemmehjelp eller opphold på sykehjem, er kostnadene små.

Både kulturdepartementet og helse- og omsorgsdepartementet gir prosjektstøtte til opplegg som har til hensikt å stimulere til økt innsats for å inkludere eldre som en ressurs i frivillig arbeid.

Det er å håpe at ordningen med disse øremerkede midlene for å stimulere eldre til å delta i frivillighetsarbeid vil bli videreført, og at kommunene i Troms aktivt vil benytte seg av dem. For å kunne dra nytte av et aktivt frivillighetsarbeid er det viktig å dra inn pensjonistforeninger og andre organisasjoner. Kommunene må vise at den setter pris på den frivillige innsatsen ved for eksempel å ha et arrangement for frivillighetsarbeidere en gang i året og evt. dekke deler av direkte kostnader som slikt arbeide fører med seg.

Erfaringene tilsier at det er absolutt nødvendig å ha en koordinering/organisator for frivillighetsarbeid. Dette kan sikkert utføres på forskjellige måter etter behov og størrelse på kommunen. Det kan tenkes en fast ansatt i kommunen, eller kanskje kan frivillighetsarbeidet organiseres av en "frivillig" som får en kompensasjon for arbeidet. Det er i alle tilfelle viktig og nødvendig for at slikt arbeid skal fungere, at en har noen som samordner dette arbeidet.

Koordinering og initiativtaking til frivillighetsarbeid er dessuten veldig personavhengig. Det er ikke skolegang og karakterer som er avgjørende for å motivere folk til frivillig innsats, men det å ha evne og vilje til å engasjere til slik innsats.

Tiltak:

Fylkeseldrerådet mener at ordningen med frivillighetssentraler kan være et viktig bidrag for å lette situasjonen for eldre mennesker og samtidig kunne være en samfunnsnyttig innsats fra mennesker som kan tenke seg å gjøre en innsats på frivillig basis. Fylkeseldrerådet mener at ordningen er alt for lite benyttet i fylket og vil oppfordre de kommunale elderrådene til å ta spørsmålet om oppretting av slike sentraler og drift av disse opp med sin kommune. Målsettingen må være at alle kommuner i Troms har minst 1 sentral.

SYKEHJEM OG BOLIGER TILPASSET ELDRE

A. Kommunale sykehjem

Kommunale sykehjem er og vil være det viktigste tiltaket for å ta vare på de mest syke blant de eldre. "Handlingsplan for eldreomsorgen" har som mål at kommunene, for å ha en tilfredsstillende dekningsgrad i forhold til behovet, må ha sykehjemsplasser tilsvarende 25 % av innbyggerne over 80 år. I Troms fylke samlet har vi en sykehjemsdekning som er nær dette og flere av kommunene ligger allerede over måltallet.

I noen kommuner vil tallet på eldre øke betydelig i tida framover, særlig i byene. I Stortingsmelding 29 2012 – 2013 "Morgendagens omsorg" er det angitt at behovet for heldøgns plasser på landsbasis vil øke med 15.000 fram mot 2030 og 45.000 fram mot 2050. Forskjellene er store fra kommune til kommune, men det er åpenbart at noen kommuner må analysere situasjonen i sin kommune grundig og være i forkant med planer for hvordan behovet for sykehjem skal dekkes i årene som kommer.

B. Kommunale omsorgsboliger

Som følge av de tiltak som ble innført ved "Handlingsplanen for eldreomsorg" har det vært en kraftig økning av antall omsorgsboliger tilrettelagt for eldre. Slike boliger kan og må ikke bli en erstatning for vanlige sykehjem, men være et supplement til sykehjem. Men forutsetningen for at omsorgsboliger skal være et godt botilbud for eldre mennesker, er at det gis mulighet for og tilbud om heldøgns pleie og tilsyn for dem som trenger det.

Tiltak:

De kommunale elderrådene bør skaffe seg oversikt over behovet for sykehjemsplasser, omsorgsboliger og tilpassede boliger for eldre. Eldrerådene må være aktive pådrivere for å få kommunene til å være i forkant mht. utbygging av sykehjem, omsorgsboliger og tilpassede boliger for eldre. Eldrerådene må sørge for å bli representert i eventuelle utredninger om dette, delta i brukerutvalg osv.

C. Boliger tilpasset eldre

Statens seniorråd gjennomførte i 2005 en høring om boligpolitikk. Bakgrunnen for dette var at rådet i 2005 skulle overlevere Regjeringen en utredning om moderne seniorpolitikk, som også skulle innehold et kapittel om boligpolitikk. Fra konklusjonene i denne utredningen refereres:

”Av landets vel 2 millioner eksisterende boliger er bare en meget liten del tilpasset mennesker med nedsatt bevegelighet, syn eller hørsel. For å gjøre det mulig for flere å bli boende i egen bolig, er det behov for å øke tilgjengeligheten gjennom ombygginger.

Med den økning i antall eldre som forventes de nærmeste årene, kan en tilgjengelig boligmasse bidra til å redusere behovet for kommunale tjenester og flytting til bolig med heldøgnsomsorg. Det er komplisert å beregne innsparingene ved ombygging av eksisterende boliger. Mange faktorer spiller inn – ikke bare byggekostnader i forhold til prisen på institusjonsplasser, men også kostnader for hjemmetjenester, verdien av innsatsen til pårørende og sosiale nettverk. Men det er store beløp. De samfunnsmessige innsparingene kan derfor bli store hvis de eldres boliger blir mer funksjonelle”.

Konklusjonen er at det bør legges til rette for bygging av boliger tilpasset eldre, som også må inneholde felleslokaler som gjør at den sosiale kontakten kan forsterkes.

Ifølge beregninger foretatt av NOVA, vil økt tilrettelegging av eldres boliger føre til kraftig reduserte kostnader i pleie- og omsorgssektoren. NOVA har beregnet at det offentlige kan subsidiere med 300.000 kroner pr. bolig i tilretteleggingstiltak og likevel tjene på det.

De eldre vet hva de vil mht. boliger, og de er ofte også i stand til og villig til å betale for å tilrettelegge egne boliger. Det er derfor svært skuffende at den mulighet for skattemessig fradrag for tilpassing av egen bolig, som en inntil 2012 hadde etter skatteloven, nå er fjernet.

Med de muligheter for besparelser for kommunene som bl.a. er dokumentert av NOVA, burde kommunene legge mer til rette for boliger tilpasset eldre. For eksempel gjennom å ta initiativ til oppretting av private sameier eller lignende og hjelpe til med tomter til slike formål.

Tiltak:

Fylkeseldrerådet viser til de utredninger som er gjort av NOVA, NIBR og Statens Seniorråd om de eldres behov for og ønsker mht. bolig. Det er store fordeler, både for den enkelte eldre, men også økonomisk for samfunnet, at eldre mennesker kan bo i boliger som er tilpasset dem.

På den bakgrunn anbefaler fylkeseldrerådet at de kommunale eldrerådene tar opp dette som tema i sin kommune i den hensikt å få kommunen til å engasjere seg for å legge forholdene til rette for kommunal og eller/privat bygging av boliger tilrettelagt for eldre.

FORHOLDET TIL ELDRE I URFOLKS- OG MINORITETSGRUPPENE

Troms er et flerkulturelt samfunn med stort innslag av samer, kvener og etter hvert også innvandrere fra mange land. For eldre mennesker som har et annet morsmål og/eller en annen kulturbakgrunn enn majoritetsbefolkningen, kan dette skape utfordringer som i en del sammenhenger ikke har blitt viet tilstrekkelig oppmerksomhet. Dette vil særlig gjelde i møtet

med offentlig forvaltning og helse- og sosialtjenestene, men det har også betydning på andre områder, eksempelvis innen kultur, religion, familieliv, mat osv.

Gruppen av eldre flyktninger og innvandrere er på mange måter en sårbar og glemt gruppe, som lever med vilkår og betingelser som gjør det svært vanskelig å etablere et godt liv som eldre i Norge. Det er vanskelig å etablere et sosialt nettverk uten familien. I sitt arbeid i den enkelte kommune, må eldrerådene være oppmerksom på urfolks- og minoritetsgruppene av eldre, uansett hvilke grupper det gjelder, og vurdere om det er tiltak som kan/bør gjennomføres lokalt for å bedre slike eldres situasjon. Bl.a. er det viktig å oppmuntre innvandrerdommer til å ta helsefaglig utdanning.

Fylkeseldrerådet mener at eventuelle tiltak må være opp til den enkelte kommune/eldreråd å drøfte og vurdere. Situasjonen varierer fra kommune til kommune. I forhold til de forskjellige grupper vil en aktiv dialog med deres relevante organisasjoner og institusjoner kunne være en viktig kilde til innsikt, løsninger og tiltak.

Samene har fått en særlig status i Norge og i Troms. Kommuner og andre offentlige organ har særskilte forpliktelser overfor denne gruppen. Sametinget, lokale sameforeninger og samiske språk- og kultursentra vil kunne være viktige ressurser i et utviklingsarbeid for denne gruppen.

I forhold til gruppen av eldre innvandrere, er kunnskapen om deres situasjon i Troms relativt begrenset. Tiltak som kan bidra til synliggjøring og kunnskapsoppbygging er viktig.

Tiltak:

I sitt arbeid i den enkelte kommune må eldrerådene være oppmerksom på urfolks- og minoritetsgruppene av eldre, uansett hvilke grupper det gjelder, og vurdere om det er tiltak som kan/bør gjennomføres lokalt for å bedre slike eldres situasjon.

VELFERDSTEKNOLOGI

I fylkeseldrerådets første eldrepolitiske handlingsplan var det tatt inn et kapittel ”Smarthusteknologi i pleie og omsorgssektoren”. Dette var en samlebetegnelse for informasjons- og kommunikasjons-teknologi anvendt i boliger. Utviklingen av datateknologiske systemer, også innen denne sektoren, har hatt en voldsom utvikling i årene etter at dette ble skrevet. Betegnelsen ”smarthusteknologi” benyttes ikke lenger. Den nye betegnelsen er **velferdsteknologi**. I NOU 2011:11 beskrives velferdsteknologi slik:

”Med velferdsteknologi menes først og fremst teknologisk assistanse som bidrar til økt trygghet, sikkerhet, sosial deltakelse, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet, og styrker den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsatt funksjonsevne. Velferdsteknologi kan også fungere som teknologisk støtte til pårørende og ellers bidra til forbedret tilgjengelighet, ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet. Velferdsteknologiske løsninger kan i mange tilfeller forebygge behov for tjenester eller innleggelse i institusjon.”

Omsorgstjenester vil både i dag og i framtiden være arbeidskrevende og avhengig av levende mennesker i veldig mange situasjoner. Teknologi vil aldri kunne erstatte menneskelig omsorg og fysisk nærhet.

Med den utvikling som allerede har funnet sted, er det imidlertid ikke tvil om at teknologien kan gi også eldre mennesker nye muligheter til selvstendighet og trygghet, og bedre muligheter til å klare seg på egen hånd i dagliglivet. Og utviklingen av nye teknologiske løsninger vil utvilsomt fortsette! Det vil helt sikkert føre til utvikling av stadig nye muligheter, muligheter og teknologiske løsninger som vi i dag knapt kan tenke oss.

Innføring av elektroniske løsninger i helse- og sosialomsorgen har også et annet aspekt, nemlig den økende mangel på kvalifisert personell. Det vises til eget kapittel om bemanningssituasjonen i helsesektoren. Det er påvist at det vil bli stor mangel på helsepersonell, særlig helsefagarbeidere.

En del av personellmangelen må sannsynligvis dekkes ved at elektroniske hjelpemidler tas mer aktivt i bruk i helse- og omsorgssektoren, enten vi liker det eller ikke. En dansk analyse indikerer at opp mot 20 % av omsorgstjenestens oppgaver, helt eller delvis, kan løses ved bruk av teknologi. (NOU 2011-11) I en situasjon hvor det med stor sikkerhet er klarlagt at mangel på personell spesielt i kommunehelsetjenesten, kan bli et alvorlig problem om noen år, må en i tide vurdere andre måter å gjøre ting på.

Fylkeseldrerådet ser klart at innføringen av elektroniske hjelpemidler/løsninger vil føre til problemer med betjening av utstyret. Ikke bare for de eldre, men også i stor grad for ansatte i helsetjenesten og pårørende som skal håndtere de nye hjelpemidlene. I en handlingsplan som denne vil det imidlertid ha liten verdi å gå inn på detaljer om de forskjellige tekniske løsninger som eksisterer i dag. De løsninger som er tilgjengelig i 2013, vil uansett være foreldet i løpet av få år, erstattet og forbedret.

Men velferdsteknologi vil også kunne ha flere positive sider. Et viktig moment i så måte er den tryggheten det kan skape både for den enkelte eldre, for pårørende og for ansatte med ansvar for sikkerheten til omsorgstrengende under den kommunale pleie- og omsorgstjenestens ansvar.

Velferdsteknologien vil gi mulighet for å forsterke sosiale nettverk, nærmiljø og familie. Bruk av teknologi for sosial kontakt kan bidra til å redusere ensomhet og ha en preventiv effekt i forhold til det å opprettholde en god helse.

Men, og det er et stort MEN, det forutsetter at brukerne har tilgang til nødvendig utstyr, og er i stand til å nyttiggjøre seg de muligheter som teknologien gir mulighet til. Det er det langt fra alle som vil være i stand til. I hvert fall ikke uten opplæring.

Det er derfor selvsagt at det må etableres en målrettet form for opplæring. Det har hittil vært viet liten oppmerksomhet om behovet for opplæring, men i Helsedirektoratets rapport "Velferdsteknologi. Fagrapport om implementering av velferdsteknologi i de kommunale helse- og omsorgstjenestene", er dette tatt opp. Foreløpig er dette bare forslag, men det er åpenbart at det er stort behov for opplæring i bruk av slik teknologi, ikke bare for de ansatte i denne tjenesten, men også for klienter og deres pårørende som skal bruke slike system i sitt hjem.

Fylkeseldrerådet vil anbefale at den opplæring i bruk av datateknologi knyttet til innføring av velferdsteknologi, som er under vurdering, utvides til ikke bare å gjelde ansatte i kommunene og brukere av den kommunale pleie- og omsorgstjeneste, men også til friske hjemmeboende eldre. Det er sannsynlig at flere av de positive effektene med velferdsteknologi som er påpekt

i NOU 2011:11 (punkt 7.1) vil ha større effekt for hjemmeboende som klarer seg sjøl. Bruk av slikt utstyr kan fremme egenstyring og uavhengighet og bidra til at folk kan klare seg sjøl lenger enn de ellers vil være i stand til. Satt opp mot kostnadene med et tidlig, eller kanskje unødvendig institusjonsopphold, vil investeringene til innkjøp av utstyr og opplæring være for en bagatell å regne.

Fylkeseldrerådet forutsetter at anskaffelse av teknologisk utstyr og opplæring i bruk av slikt utstyr, er et offentlig ansvar på samme måte som hjelpemidler som anskaffes gjennom Hjelpemiddelsentralen i dag.

Anbefalinger:

1. Fylkeseldrerådet ser at det er mange grunner for at "Velferdsteknologi" tas i bruk på flere områder innen den kommunale helse og omsorgstjenesten, men vil sterkt understreke at teknologi i mange situasjoner ikke kan erstatte den menneskelige faktor. Anskaffelse og opplæring må være kommunens ansvar, eventuelt i samarbeid med Hjelpemiddelsentralen. Ikke alle er i stand til å bruke slik teknologi, noe en selvsagt må ta hensyn til.
2. Fylkeseldrerådet viser til flere statlige utredninger som konkluderer med at velferdsteknologi vil bli tatt i bruk i helse- og omsorgssektoren i relativt nær framtid. De kommunale elderrådene bør ha jevnlig kontakt med ledelsen i sin kommune for å bli orientert om utviklingen på dette området i sin kommune. Eldrerådene har en klar uttalerett i saker som angår eldre. Det må være et selvsagt krav at elderrådene tas med på råd i forkant av beslutninger om innføring av «velferdsteknologi». Brukermedvirkning er her som ellers veldig viktig!
3. Fylkeseldrerådet vil anbefale Helse- og omsorgsdepartementet om å utvide den "demonstrasjons- og opplæringsarena", som er foreslått som tiltak nr. 17 i "Fagrapport om implementering av velferdsteknologi ----", til også å omfatte hjemmeboende eldre som ikke er underlagt den kommunale helse- og sosialtjenesten. I en del situasjoner vil det være behov for å utvide gruppen for opplæring til å omfatte også andre personer. Fylkeseldrerådet mener at en utvidelse av læringsarenaen på sikt vil ha like stor, om ikke større betydning, for å oppnå de fordeler som påpekes med innføring av velferdsteknologi.

TANNHELSETJENESTEN

Tannhelsen har over lang tid vært fylkeskommunalt ansvar. Gjennom NOU 2005:11 "Det offentliges engasjement på tannhelsefeltet" ble det satt i gang et arbeid med å vurdere det offentliges engasjement på dette området. Dette som en oppfølging av det som ble uttalt i forbindelse med statens overtakelse av spesialisthelsetjenesten, hvor det ble uttalt at en skulle komme tilbake til tannhelsetjenesten senere. Utredningen ga som resultat at tannhelsetjenesten fortsatt skal være et fylkeskommunalt ansvar.

Problemområder innen tannhelsetjenesten sett fra de eldres synspunkt

Både etter lov om tannhelsetjenesten og etter vederlagsforskriften til kommunehelsetjenesteloven har eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie rett til vederlagsfri tannbehandling. Det er fylkeskommunen, ved den offentlige tannhelsetjenesten,

som har ansvar for denne tjenesten, men det er den enkelte kommune som er ansvarlig for at pasienter med slik rett, blir informert og eventuelt henvist videre til den offentlige tannhelsetjenesten for behandling. Det er bekreftet at det fortsatt er en del problemer i samarbeidet mellom hjemmesykepleien i kommunehelsetjenesten og tannhelsetjenesten. Det gjelder spesielt om hvilke pasienter som har rett til gratis tannbehandling.

Fylkeseldrerådet ber om at fylkeskommunen sørger for rutiner som sikrer at eldre får de tannhelsetjenester de har rettmessig krav på.

Antallet pasienter som faller inn under denne ordningen, har økt fra 2200 i 2006 til 3800 i 2011 og er fortsatt økende. Fylkeskommunen må i sin personalplanlegging ta høyde for det merarbeid og meransvar som dette medfører.

A. Pasienter underlagt pleie- og omsorgstjenesten i kommunen

Etter forskrift om kvalitet og pleie i omsorgstjenesten er det pleie- og omsorgspersonellet som er pålagt ansvaret for tann- og munnstell for pasienter som ikke klarer det sjøl. Gerodontologi – læren om biologiske aldringsprosesser i munnhulen – er ikke en del av studieplanen for helsepersonellet. Deres mulighet for å gjøre en god jobb på dette området er begrenset.

Derfor er det meget viktig at den offentlige tannhelsetjenesten, som har ansvaret for at eldre, langtidssyke og mennesker med nedsatt funksjonsevne i institusjon og hjemmesykepleie får den behandlingen de har rettmessig krav på, fokuserer på dette ansvaret. Bl.a. ved at personell i kommunehelsetjenesten, som har det løpende daglige ansvar for pasientene, også får nødvendig opplæring, og ikke minst tid, til å gjennomføre daglig munnstell av pasientene.

I en ”Tannhelsemeldingen” til fylkestinget i Troms i 2007 påpekes det at det også kan være et problem å få gitt et oppsøkende tilbud, fordi hjemmesykepleien i alle kommuner ikke uten videre gir fra seg navnelister over dem som har rett til dette tilbudet.

Flere og flere av de eldre har en god del av sine egne tenner i behold i høy alder. Når de eldre har egne tenner, blir konsekvensene av manglende evne til egenomsorg større. Dermed blir tannhelsen en stadig viktigere del av helsearbeidet enn tidligere da de fleste eldre hadde gebiss. Helsemessig kan dårlig tannhelse føre til en generell dårligere helsesituasjon.

”Løvetannprosjektet” som ble gjennomført i Troms, tok sikte på å forbedre tannbehandlingsrutinene for eldre underlagt kommunehelsetjenesten, ga meget positive resultater. Da prosjektet ble avsluttet, ble innholdet implementert i Den offentlige tannhelsetjenestens rutiner og videreført. Dette er positivt! Men ting endrer seg, og det vil alltid være behov for ajourføringer i forhold til nye bestemmelser, for eksempel den nye ordningen med 2- årlig tannkontroll av eldre over 75 år.

B. Hjemmeboende eldre utenom kommunehelsetjenestens ansvar

I de få tilfellene hvor familien blir betalt av kommunen for hjemmesykepleie vil pasientene ha krav på gratis tannbehandling. Men dette gjelder ikke for eldre pleietrengende hjemmeboende som enten klarer seg sjøl, eller pleies av familie uten støtte fra det offentlige. De faller utenfor det lovbestemte ansvaret både for den offentlige tannhelsetjenesten og for kommunehelsetjenesten.

Eldre som klarer seg sjøl eller som pleies av familie, får ingen støtte til tannbehandling og må sjøl sørge for å oppsøke tannlege og i tillegg betale for dette for egen regning. Dette føles urimelig. Både sparer kommunen betydelige beløp for pasienter som ikke belaster

kommunehelsetjenesten, og i tillegg sparer fylkeskommunen penger ved at slike pasienter må betale tannbehandling sjøl.

C. Tannhelse integrert i helsetjenesten for øvrig.

Det er fra mange hold gitt uttrykk for at tannsykdommer, i trygdesammenheng, måtte behandles på samme måte som sykdommer for øvrig. De politiske partiene har i flere sammenhenger uttalt at tannhelsefeltet skulle bli en del av det offentlige ansvar på linje med den øvrige helsetjenesten. Bl.a. uttalte daværende finansminister allerede i 2004 at ”Tannhelse skal inkluderes i folketrygden på linje med andre helsetjenester.”

Dette er dessverre ikke imøtekommet, verken da eller senere. Tvert i mot er belastningen skjerpet. Tidligere ga utgifter til bl.a. tannhelsetjenester over et visst nivå, men som ikke dekkes av trygden, rett til fradrag i skattemessig sammenheng. Denne retten er fjernet fra og med skatteåret 2012. Fylkeseldrerådet er svært skuffet over dette.

D. Innspill til ny tannhelselov.

Fylkeseldrerådet er kjent med at det på sentralt hold arbeides med en ny tannhelselov. Når den nye loven vil foreligge og innholdet i den er ikke kjent. Men det må være anledning til å komme med politiske innspill til forarbeidet med den nye loven. Fylkeseldrerådet vil oppfordre fylkestinget i Troms til å komme med en uttalelse til Regjeringen om at det i forbindelse med den nye tannhelseloven må være på tide å oppfylle tidligere politiske løfter om å likestille tannhelsetjenester for eldre med sykdommer for øvrig. Eldre som ikke omfattes til fri tannlegebehandling må komme inn under egenandelsordningen på linje med andre helsetjenester.

Tiltak:

1. Fylkeseldrerådet anmoder Troms fylkesting om å rette en henstilling til sentrale myndigheter om at den bebudede nye tannhelseloven må inneholde bestemmelser som likestiller tannhelse for eldre med helsetjenesten for øvrig. Fylkeseldrerådet viser til at den gratis tannhelsekontroll som er innført fra 1.7.2013 har liten hensikt når det oppdages behov for behandling som eldre ikke har økonomi til å gjennomføre for egen regning. Stell av munnhule og behandling av tenner må være like viktig som ivaretagelse av resten av kroppen. Det ene er avhengig av det andre!
2. De rutiner og retningslinjer som er utprøvd i ”Løvetannprosjektet” og som er tatt inn i et systematisk samarbeid mellom den fylkeskommunale tannhelse-tjenesten og pleie- og omsorgstjenesten i den enkelte kommune, må videreføres. I Tannhelsemeldingen 2007 er det påpekt at ny lovgivning vil gi helsepersonell et større ansvar for informasjon og pasientmedvirkning i valg av behandling. Det er viktig at den offentlige tannhelsetjenesten jevnlig gir veiledning til ansatte i kommunehelsetjenesten, slik at dette ansvaret ivaretas på en best mulig måte og for å rydde eventuelle rutinemessige problemer av veien.

TT-ORDNINGEN

Mobilitet gir muligheter for å leve et uavhengig, selvstendig og aktivt liv. Det er et gode å kunne være mobil i hverdagen, og det motvirker bl.a. isolasjon og avhengighet av andre. For eldre mennesker og mennesker med funksjonshemminger som ikke har mulighet til å benytte privat bil, er tilgangen til god offentlig kommunikasjon derfor viktig. Dessverre er offentlige

kommunikasjoner sterkt nedbygd, særlig i distriktene. Noen steder helt fraværende. Dette både som følge av fraflytting og som følge av at den yngre del av befolkningen har privatbil og benytter denne i stedet for buss, da privatbil ofte er et mer egnet transportmiddel.

TT-ordningen (transporttjenesten for funksjonshemmede) er et meget godt alternativ for eldre og funksjonshemmede for å kunne utføre nødvendige ærender og for å delta i sosiale aktiviteter og aktiviteter generelt. 86 % av brukerne av denne ordningen er over 60 år, og mer enn halvparten er over 80 år. Dette tiltaket er derfor et vesentlig moment for at eldre som trenger dør til dør transport, skal kunne ha de fordeler som det innebærer å ha muligheten til å være mobil. Dessverre er midlene til tiltaket begrenset, og det var derfor ekstra beklagelig at budsjettposten har hatt et ”tradisjonelt underforbruk”. Dette ble påpekt i den første eldrepolitiske handlingsplanen, men ut fra statistikk for årene 2010, 2011 og 2012, har underforbruket fortsatt. I 2010 var det for eksempel brukt bare 7,1 mill. kr. av et totalbudsjett på 11,4 mill. kr., altså et underforbruk på 4,3 mill.kr. eller over 37 %.

Underforbruket skyldes i hovedsak at en foretar tildeling av midler innenfor det gitte budsjettet. Når så enkelte brukere, av ulike grunner, ikke benytter seg av den tildelte kvote, blir de bevilgede midler stående ubrukt. Eksempelvis var det i 2012 ca. 300 personer bare i Tromsø kommune, som hadde søkt og fått innvilget TT-kort, som ikke hadde brukt kortet i det hele tatt. Samferdselsetaten opplyser nå at de har innført et system som gjør det mulig å ha en mer løpende kontroll med forbruket, og at dette gjør det mulig å foreta ekstratildelinger i løpet av året til de mest aktive brukerne. Dette er gjerne yngre funksjonshemmede og ikke eldre mennesker.

Fylkeseldrerådet er skuffet over at midler som er bevilget til transportformål for eldre blir stående ubrukt. Det er nok flere årsaker til det, men en av grunnene kan være at ordningen ikke er godt nok kjent blant de eldre. De kommunale eldrerådene bør ta opp med kommunen om at informasjonen til eldre brukere om ordningen må forbedres. Men fylkeseldrerådet vil også be om at budsjettrutinene i fylkeskommunen gjennomgås på nytt med sikte på å unngå det ”tradisjonelle underforbruket”.

Tildelingene skjer kun 2 ganger pr år og fylkeseldrerådet mener at en bør vurdere å få til en fortløpende tildeling utenom hovedtildelingen til nye søkere.

Tiltak:

1. De kommunale eldrerådene oppfordres til å drøfte hva som kan gjøres for at informasjonen til eldre brukere og deres pårørende om TT-ordningen, blir bedre.
2. Fylkeseldrerådet vil ta opp med fylkeskommunen hva som kan gjøres for å bedre budsjettrutinene omkring TT-ordningen ytterligere.
3. Fylkeseldrerådet vil ta opp med fylkeskommunen om det er mulig å få til en fortløpende tildeling til nye søkere.

KOLLEKTIVTRAFIKK

Fylkeskommunen kjøper kollektivtransporttjenester for flere hundre millioner kroner pr. år. Dette kjøpet skal gi befolkningen i alle deler av fylket et tilbud, men begrunnet med at passasjergrunnlaget i distriktet er svakt, har satsingen i vesentlig grad vært konsentrert til byene Tromsø og Harstad ”der kollektivtrafikken har en reell konkurranse mot privatbil”.

Fylkeskommunen må likevel ta ansvar for at det finnes et tilbud også i distriktene når bussrutene avvikles. Et alternativ kan være å utvikle et system for kollektivtransport ved hjelp av ”bestillingsdrosjer». Et annet alternativ som også bør utredes i denne sammenheng, er hvorvidt det er mulig å få til et samarbeid med den kommunale hjemmehjelptjenesten om transport av eldre og funksjonshemmede. Også samarbeid med skoleruter om ekstraturer kan være et alternativ.

Et opplegg med kompensasjon for frivillige, gjerne eldre med egen bil, som for en viss form for godtgjøring påtar seg skyssoppdrag for eldre, bør kunne være et godt og rimelig alternativ.

Tiltak:

Fylkeskommunen anmodes om aktivt å arbeide for å forbedre og koordinere kollektivtrafikken i fylket på en bedre måte enn i dag. Som et alternativ til ordinære bussruter, oppfordres fylkeskommunen til å få vurdert andre alternativ der det ikke er kollektive busstilbud som kan brukes. Fylkeseldrerådet ber om at dette utredes nærmere i den nye samferdselsplanen som er bebudet å foreligge høsten 2013, og at fylkeseldrerådet som høringsinstans, blir holdt orientert om planarbeidet før planen blir ferdig utarbeidet.

ANDRE AKTUELLE EMNER FOR ARBEID I ELDRERÅDENE

Eldrerådenes oppgave er i henhold til loven å ivareta de eldres interesser på alle plan på en best mulig måte. Det er viktig at eldrerådene kommer tidlig inn i planarbeid som rådet etter loven har uttalerett til. Det er ofte for sent å komme med innspill når et ferdig utarbeidet planforslag ligger på bordet.

Hensikten med handlingsplanen er som nevnt innledningsvis bl.a. å gi inspirasjon til emner som rådene kan arbeide med i sin kommune. I tillegg til de tema som er omtalt foran, vil en stikkordsmessig nevne en del emner som kan være aktuelle for eldrerådene å gripe fatt i:

Nettverksbygging blant eldre

Sykdom, rolletap eller tap av ektefelle er relativt vanlige problemstillinger blant eldre, og noen har lett for å isolere seg og mangler sosial kontakt. En måte å komme ut av en slik isolasjon på er å bli medlem av et nettverk for å skape sosial kontakt med andre mennesker. Men for å skape slike lokale nettverk er det ofte nødvendig at noen tar initiativ.

Her kan eldrerådene ha en oppgave, ikke nødvendigvis til sjøl å stå for etableringen av slike nettverk, men som initiativtaker overfor pensjonistforeninger og lignende. F.eks. vil en mer aktiv bruk av folkebibliotekene i slik sammenheng være et godt alternativ.

Dataopplæring

Det å kunne nyttiggjøre seg en datamaskin kan, for dem som behersker det, være både nyttig, interessant og morsomt. Imidlertid har bare et fåtall i dagens eldregenerasjon erfaring nok til å nyttiggjøre seg dette mediet, selv om de grunnleggende kunnskaper for å kunne bruke dagens datamaskiner ikke krever all verden av opplæring. Det er fullt mulig også i eldre år å kunne lære seg å bruke en datamaskin godt nok til å få stor glede av den både til kontakt med andre, til å lese lokale aviser eller aviser fra andre deler av landet/verden. Det er også lett å holde kontakt med slekt og venner via en datamaskin.

Eldrerådene bør ta initiativ til å få satt i gang kurs i dataopplæring for eldre. Ideer om dataopplæring for eldre kan finnes på: www.seniornett.no . Organisasjonen holder også kurs for eldre i bruk av data

Opplæring i bruk av mobiltelefon

Mobiltelefonen er et hjelpemiddel som har kommet for fullt i de senere år. Mange eldre har problemer med å gjøre seg nytte av dette hjelpemidlet fordi dagens telefoner har enormt mange funksjoner som det kreves god innsikt i for å bruke. Spesielt for dem med vegring mot innfløkte tekniske bruksanvisninger kan det være et problem å ta i bruk de mange funksjonene som finnes.

En behøver nødvendigvis ikke å bruke alle de mulighetene som moderne mobiltelefoner har. Alle mobiltelefoner kan brukes til det telefonen opprinnelig var beregnet for – nemlig å ringe og å motta inngående samtaler. Det finnes tilleggsutstyr i form av ”gammeldagse telefonrør” som kan kobles til mobiltelefonen, slik at den nærmest kan brukes som i gamle dager. Dersom en avstår fra å bruke alle de innviklede funksjonene som fins i dagens mobiltelefoner, kan alle lære seg til å bruke en mobiltelefon til det som er det grunnleggende med en telefon – nemlig det å ringe og å ta i mot samtaler. I tillegg bør alle lære seg å sende og motta meldinger.

Enkelte steder har det vært holdt kurs for eldre om bruk av mobiltelefon, noe som har vært svært vellykket. Å holde et kurs eller gi en personlig innføring i bruk av mobiltelefon er relativt enkelt å få til – de aller fleste yngre som har mobiltelefon, vil ha mer enn nok kunnskaper til å lære opp eldre til å bruke telefonen til grunnleggende funksjoner. Dette er også et område som eldrerådene kan ta initiativ til. Erfaringsmessig er det mest hensiktsmessig at opplæringen skjer individuelt. Mobiltelefonene er så forskjellige i bruk at opplæringen bør skje på den telefonen som vedkommende eldre disponerer.

Kjøreopplæring for eldre

Trafikkbildet, kjøremønsteret og bilene har kontinuerlig endret seg. Det å holde seg oppdatert om for eksempel kjøregregler i rundkjøringer og på veier med flere filer er ikke alltid like enkelt. Statens vegvesen har på sine internettsider referert til en undersøkelse gjort av Transportøkonomisk institutt som dokumenterer at risikoen for eldre for å bli utsatt for trafikkulykker er høyere enn for middelaldergruppene. Det er også dokumentert at oppfriskningskurs om trafikkregler kombinert med praktisk kjøretrening for eldre ga positive resultater. Flere kjøreskoler arrangerer kurs for eldre bilførere, og eldre bør oppmuntres til å ta slik tilleggsopplæring. Slike kurs vil, i tillegg til kjøreopplæring, også gi mulighet for at det skapes kontakt med andre mennesker, noe som det i mange sammenhenger påpekes betydningen av.

Eldrerådene bør ta opp dette som tema og finne fram til hensiktsmessige lokale løsninger for oppfriskningskurs for eldre.

Geografisk avgrenset førerkort?

I dag er det slik at dersom du har førerkort for bil, så gjelder retten til å føre bil overalt i verden. Det stilles imidlertid helt andre krav til kjøreferdighet for bilkjøring på motorvei eller i byer med stor trafikk, enn det å kjøre noen kilometer fra hjemmet til nærbutikken på veier som en kjenner ut og inn, og med svært lite trafikk. Under arbeidet med denne planen har det blitt satt fram forslag om det kan være mulig å utstede et geografisk begrenset førerkort for kjøring i nærområdet. Gjerne etter ferdighetsprøve med bilsakkyndig eller kjørelærer.

Dette er en ny idé som fylkeseldrerådet vil ta opp med myndighetene på dette området på en hensiktsmessig måte.

Kurs i forberedelse til pensjonsalderen.

I regi av Senter for seniorpolitikk er det utarbeidet et kursopplegg for kommende pensjonister. Slike kurs er et bidrag for å få folk til å innrette seg og innstille seg til kommende pensjonisttilværelse og skal gi tips om hvordan en skal innrette seg som pensjonist på mange områder. Hensikten er å lette overgangen til pensjonisttilværelsen på flere praktiske områder og å bidra til å gjøre pensjonisttilværelsen innholdsrik og meningsfylt. Eldrerådene bør oppmuntre både kommunen som arbeidsgiver og næringslivet ellers til å arrangere slike kurs for blivende pensjonister. Eldrerådene bør kunne påta seg å arrangere slike kurs lokalt.

AVSLUTNING – HVORDAN KOMME I GANG MED AKTIVITETER?

Forslag som fremmes, fører ikke uten videre til at forslagene blir gjennomført i praktisk handling. Det gjør heller ikke vedtak i elderrådene. Den største utfordringen er å følge opp forslag i etterkant og å gjøre det en kan for at anbefalte forslag faktisk blir gjennomført. Hvordan dette skal skje, vil avhenge av mange forhold, ikke minst spiller kostnader en betydelig rolle.

Men det er ikke tvil om at et aktivt elderråd og gode argumenter overfor beslutningstakere er svært viktig for et godt resultat. Fylkeseldrerådet vil anbefale at elderrådet en gang pr år tar for seg handlingsplanen og de vedtak som rådet har truffet i løpet av året. Bl.a. med sikte på å følge opp hva som har skjedd, både i forhold til denne planen, men ikke minst i forhold til de tiltak og anbefalinger som rådet har fattet beslutning om i løpet av året.

Fylkeseldrerådet håper at denne handlingsplanen kan være til hjelp for de kommunale elderrådene i det viktige arbeidet til de eldres beste. I tråd med det som var, og fortsatt er, hensikten med at opprettingen av elderråd ble lovbestemt.

Lykke til!

Fylkeseldrerådet i Troms, høsten 2013.

Oddmund Soleng
(deltok i arbeidet inntil sin død i august 2013)

Aud Fyhn

Inge Hyld

Karin Næsvold

Anne Vik

Henry Høgmo

Ragnvald Myrvang

Revidering er ført i pennen av pensjonist Asbjørn Vassnes.

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
13/14	Nordreisa nærings- og kulturutvalg	16.09.2014

Revidering av "Plan for Kommunalt utviklingsfond"

Henvising til lovverk:

Vedlegg

1 Forslag Plan for Kommunalt utviklingsfond 2014

Rådmannens innstilling

Plan for bruk av kommunalt utviklingsfond 2014 vedtas.

Saksopplysninger

På bakgrunn av innføring av nye retningslinjer for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler, bør kommunens lokale retningslinjer for bruk av de statlige midlene revideres, slik at de gjenspeiler de statlige og regionale politiske mål.

Det er også et mål at Plan for kommunalt utviklingsfond er i tråd med ny kommuneplan og Strategisk næringsplan.

Se eget vedlegg.

Vurdering

Det er ikke gjort store endringer i plan.

Plan for Kommunalt utviklingsfond 2014

I retningslinjene for Kommunalt utviklingsfond heter det at «tiltak som støttes over posten må være i tråd med mål og strategier i fylkesplanen og fylkesplanens handlingsprogram inklusive regionalt utviklingsprogram.» Videre sies det: «Kommunen skal som styringsverktøy for bruken av midlene utarbeide en egen «Utviklings og næringsplan som også tar hensyn til overnevnte»

Nordreisa kommune har i 2014 vedtatt en ny næringspolitisk strategi- Strategisk næringsplan for Nordreisa 2014-2024.

Hovedsatsinger for Strategisk næringsplan er:

3. STRATEGIER

Nordreisa kommune skal tilrettelegge for gode bo- og arbeidsmiljø, og et hyggelig landsbysentrum, for å fremme større attraksjonskraft for arbeidstakere og besøkende, gjennom å prioritere bomiljø, stedskvaliteter og infrastruktur.

Kommunen skal ha prioritere barn og unge, fordi de er en viktig del av Nordreisasamfunnets framtid. Det er barn og unge som skal skape vår arbeidskraft og våre arbeidsplasser i framtiden. Derfor må næringsutvikling, entreprenørskap og innovasjon forankres i skolen.

Kommunen skal aktivt være en døråpner opp mot investorer og øvrig virkemiddelapparat, og på den måte sikre brobygging mellom ledig kapital og utvikling/ investeringer er en oppgave som også offentlig sektor må bidra i.

Kommunen skal ha en avgjørende rolle i forhold til å koble næring, rådgivning og forskning i et suksessfullt nettverk.

Investeringer som sikrer næringslivet god infrastruktur skal prioriteres.

Nordreisa kommune skal satse på og spisse sine muligheter for større næringsetableringer. For å få dette til må Nordreisa kommune sine stedlige ressurser grundig kartlegges og markedsføres.

Kommunen skal legge til rette for eierskifter og generasjonsskifte i landbruket.

Kompetanse er en av de drivende faktorene i innovasjonsprosesser, derfor skal kompetanseheving være prioritert.

Herunder er tre prioriteringer vektlagt:

1. Nyetableringer
2. Brobygging mellom kapital og utviklingsprosjekter.
3. Kompetanse
4. Prioriterte områder:
  - a. Primærnæringsfond
  - b. Reiselivsplan
  - c. Stedsutviklingsplan
  - d. Entreprenørskap i skolen
  - e. Større næringsetableringer på Hjellnes

Næringspolitisk strategi finnes på kommunens hjemmeside under Tjenester/næring.

Hovedmålsetning for planen er å bruke fondets midler på en god og framtidsrettet måte.

Tilskuddet kan ikke tildeles følgende prosjekter og tiltak:

1. Drift av bedrifter og organisasjoner
2. Kausjon eller økonomisk garanti
3. Direkte eller indirekte investeringer i virksomhetens egenkapital
4. Renter og avdrag på lån og refinansiering av gjennomførte prosjekter
5. Drift av eller investeringer i statlige, fylkeskommunale og kommunale lovpålagte oppgaver utført av fylkeskommunen, kommunene eller andre.
6. Avsette midler til uspesifiserte fond
7. Politikkforberedende formål

Tilskuddene reguleres av Retningslinjer for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler og EØS-reglementet for offentlig støtte.

Bedriftsrettede midler skal etter retningslinjer fra RUP 2012 prioritere:

- Bedrifter innen næringer der finanskrisen har gitt særlige utfordringer
- Unge etablerere med særlig vekt på kvinner
- Etableringer i distrikts-Troms med ensidig næringsgrunnlag
- Etableringer med særlig fokus på lokale fortrinn og potensiale
- Bedrifter som kan tilby kompetansebaserte arbeidsplasser for unge voksne.

Størrelse på tilskudd:

Type tilskudd	Næringsstrategier	Rutiner	Retningslinjer og vilkår
Investeringsstøtte 30 %.	Bygg, anlegg og industri Reiseliv Landbruk Mat	Beløp overstigende 400 000 anbefales sendt til Innovasjon Norge. Kommunen har i noen tilfeller gitt topp tilskuddet på 5 % Kommunen kan gi	Faktiske kostnader Ikke MVA Ikke eget arbeid Maks 50 % offentlig støtte. Andre regler for store bedrifter. Over 25 ansatte eller eid av bedrifter med flere enn

		mindre tilskudd, hvis man ønsker det.	25 ansatte
		Kostnader skal foreligge søknad	Bør ligge et krav om økt sysselsetting eller økt omsetning
			Søknader med støttebeløp over 100 000 kr behandles i Nærings og Kulturutvalget jfr delegasjonsreglementet.
Konsulentbistand og kunnskapsformidling 50 %	Nyetableringer Bygg, anlegg, industri Kulturnæringer	Kostnader skal foreligge søknad	Faktiske kostnader Ikke MVA Ikke eget arbeid Maks 50 % offentlig støtte.
Kompetanseheving 40 %	Nyetableringer Økt sysselsetting Landbruk Fiske Reiseliv Kulturnæringer	Kostnader skal foreligge søknaden	Faktiske kostnader Ikke MVA Ikke timer
FOU støtte 40 %	Bygg, anlegg, industri Samarbeidsprosjekter Grenseoverskridende prosjekter Bedriftsutvikling	Prosjekter av større omfang bør søke andre instanser før kommunen.	
Bagatellmessig støtte inntil 100 %		Små prosjekter som ikke går under postene nevnt ovenfor. Bagatellmessig støtte er en liten støtte og i andre kommuner er grensen satt til 50 000 kr. Nordreisa har ingen grense, men søknader behandles med skjønn	Mottakere av bagatellmessig støtte skal ved senere anledninger opplyse om mottatt støtte. Maks støtte per bedrift i løpet av 3 år er 100 000 €

Alle søknader og kommunikasjon skal sendes gjennom tilskuddsportalen www.regionalforvaltning.no

Når kommunen gir støtte skal bedriften som mottar støtte gjøre følgende:

- Støttebeløp utbetales mot kriterier lagt i tilsagnet. Bedrifter må særskilt anmode om utbetaling av tilskudd i eget brev til kommunen.
- Konto nr som støtten skal overføres til og organisasjonsnr må foreligge anmodningen.

- Hvis media eller andre opplyses om tiltaket skal kommunens medvirkning komme frem. Mediedekning skal dokumenteres og sendes kommunen sammen med anmodning om utbetaling.
- Det skal opplyses om virkninger/ effekter av tiltak/ prosjektet. Dette kan for eksempel være besøkstalls endringer, flere oppdrag, kursbeviser, etc.

Saksbehandlingstid er jfr. Forvaltningsloven 3 uker. Man jobber for å holde fristene i delegerte saker. Saker som skal opp til politisk behandling kan ta lengere tid da behandlingene må følge møteplan. Søker skal alltid få eget brev om dette innen fristen.

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
15/14	Nordreisa nærings- og kulturutvalg	16.09.2014

Klagebehandling Filmproduksjon

Henvising til lovverk:

Rådmannens innstilling

Prosjektet «Åne og Lillenissen» i samarbeid med KultNETT gis 101.000 kr i bagatellmessig støtte fra kommunalt utviklingsfond.

- Prosjektet støttes med forbehold om fullfinansiering. Dokumenteres sammen med prosjektrapport.
- Pengene overføres etter anmodning om utbetaling med prosjektrapport og regnskap.
- Tilskuddet er gyldig i to år.

Saksopplysninger

Nordreisa kommune har over de siste årene fått flere søknader til sponing og eller medfinansiering av filmprosjekter, bokprosjekter og andre kulturproduksjoner. Nordreisa kommune har støttet blant annet Oppdrag Nord-Norge og filming av og på Kvænes i forbindelse med sildeopphepningen i 2012, for et prosjekt ment for National Geographic. Disse prosjektene ble støttet med henholdsvis 75.000 og 19.000 kr fra omdisponerte midler fra Næringsfond før 2006 (Kraftlagsmidler). Dette fondet er per i dag oppbrukt/ fordelt.

På bakgrunn av henvendelsen om støtte til forprosjekt ble kommunen i søknad bedt om støtte på 101 000 kr på en totalramme på 404.000 kr. Prosjektet som ble omsøkt var til et forstudie for produksjon av TV-serie for barn «Åne og lillenissen». Kostnadene i prosjektet var workshop, utarbeidelse av programbeskrivelse og research.

Nordreisa kommune har følgende tilskuddsmidler:

Kulturmidler, søknadfrist 1. mars. Fordelt for 2014.

Kommunalt utviklingsfond. Bedriftsutviklingsmidler regulert av EØS. Totalramme 1.000.000

Kommunale tiltaksmidler for næring. Fordelt for 2014.
Kommunale tiltaksmidler. Store arrangement. Totalramme 50 000 kr, 40 000 kr er fordelt.
Fiskeri, jordbruksfond. Ikke relevant i denne sammenheng

I denne sammenheng har saksbehandler vurdert at kommunen ikke har midler som det aktuelle prosjektet kan søke på, og sendt brev til prosjekteier 30. juni.

Videre har prosjektsamarbeidet sendt inn klage. Argumentasjonen til prosjekteiere er at saken burde behandles i forhold til Kommunalt utviklingsfond. Begrunnelsene er som følger;

1. Prosjektet vil føre til klynger

I Nord-Troms regionen jobbes det med kulturnærings-satsing flere steder, i tråd med nasjonale føringer og kulturnæring som vekstnæring. 25.mars sendte Halti Næringshage v/KultNett innspill til kommunens strategiske næringsplan om viktigheten av satsing på kulturnæring og klynger. I Halti Næringshage har vi helt konkrete planer om å bygge om arealer til kulturnæringsformål og med særlig satsing på unge entreprenører på området, jfr. møte med representanter fra Teknisk avd. og Utviklingsavd. i Nordreisa kommune 8.juli 2014. Det gryende miljøet vi opplever rundt film (manus, foto, lyd, film, kostyme, styling, skuespill, regi, produksjon) er svært viktig å bygge videre på og opp om for å få faglig sterke og allsidige klynger. Gjennom kortfilmen Oktav erfarte vi at det er fagkompetanse på området som er vel verdt å jobbe videre med. Det er imidlertid nødvending med kompetanseheving og nettverksbygging for å få en robust kjerne av kulturnæringsbedrifter.

2. Prosjektet vil gi kompetanseheving og nettverksbygging

Gjennom KultNett erfarer vi at det finnes små og genuint interesserte fagmiljø i regionen for produksjon av film. I dette miljøet er det behov for og ønske om kompetanseheving gjennom konkret samarbeid med etablerte fagmiljøer innen film og TV-produksjon. TMM og Sweet Films har behov for å utvide sitt nettverk. Gjennom den etablerte kontakten ser vi at medlemsbedrifter i KultNett er aktuelle framtidige samarbeidsparter —som det ønskes å satse på. Samarbeidet med TMM og Sweet Films gir en unik mulighet for bedriftene til å øke kompetansen og utvide nettverket i tillegg til det vil kunne bidra til i positiv profilering av regionen og styrke kunnskap om kvensk og samisk kultur og naturbruk.

3. Lokale/regionale bedrifter vil ha nytte av prosjektet

KultNetts målsetting er å samle og utvikle kulturbedrifter i Nord-Troms med mål om lønnsomhet og vekst for den enkelte bedrift og for næringen som helhet. Fra og med oktober 2014 går KultNett over i en ny fase og satsingen videre vil ha fokus på klynge-, kompetanse- og nettverksbygging for å utvikle solide og robuste bedrifter og miljø.

Oversikt over deltakerbedrifter i KultNett pr. juli 2014.:

Litteratur: Ragnhilds skrivestue (Kvænangen), Elling Vatne (Kåfjord), BI-setning (Nordreisa), Tormod Henriksen (Skjervøy), Bente Bergli Karlsen (Nordreisa), Borghild Bråstad (Nordreisa)

Film: Level 4 (Nordreisa), Bertelsen Foto (Kåfjord), Viktor Enoksen (Nordreisa), Enoksen Media (Nordreisa/Kvænangen)

Musikk: Varige Mén (Skjervøy), Agnete Båtnes Braaten (Nordreisa), Kaikki oon ALT (Nordreisa)

Scenekunst: Itu Kvensk Teater Trupp (Nordreisa), ihana! (Nordreisa), Ørjan Steinsvik (Nordreisa)

Kunst/Design: Reisa skinnprodukter (Nordreisa), Tonje Karlsen Design (Kvænangen), Jiirgen Proknow (Lyngen)

Vurdering

Nordreisa kommune har ikke behandlet denne saken på bakgrunn av at kommunen ikke hadde midler til slike tiltak.

Hvis kommunen nå skal vurdere tiltaket slik at det skal støttes gjennom Kommunalt utviklingsfond, må reglementet for offentlig støtte imøtekommes.

Argumentasjonen om kompetanseheving og nettverksbygging tas særlig i betraktning. Det legges opp til en samfinansiering mellom kommune, Innovasjon Norge og Sametinget. Det er 25 % egenfinansiering der nettverket i KultNETT står med egne midler.

Nordreisa kommune kan på bakgrunn av argumentasjonen om nettverksbygging og kompetanseheving i bedrifter være med på prosjektet. Prosjektet støttes med forbehold om fullfinansiering.